

**MYNDIGHETER I SAMVERKAN
MOT DEN ORGANISERADE
BROTTLIGHETEN**

2020

Arbetsförmedlingen
Ekobrottsmyndigheten
Försäkringskassan
Kriminalvården
Kronofogdemyndigheten
Kustbevakningen
Migrationsverket
Polismyndigheten
Skatteverket
Säkerhetspolisen
Tullverket
Åklagarmyndigheten

Utgivare: Polismyndigheten, 106 75 Stockholm
Datum: 2021-03-30
Dnr: A623.293/2020
Saknr: 480
Grafisk form: Blomquist Communication
Upplaga: 300 ex
Foto: Arbetsförmedlingen sid 14, Getty Images sid 1, 88, Istock sid 17, Kriminalvården sid 52, Kronofogdemyndigheten sid 20, Polismyndigheten Jimmy Gustafsson sid 31, Lars Hedelin sid 11, 59, Maria Hällqvist sid 55, Minna Ridderstolpe sid 33, 51, 61, 63, Tullverket sid 7, 9, 27, 47, Mette Ottosson sid 39, Unsplash Adi Coco sid 44.
Tryck: Polismyndighetens tryckeri, Stockholm mars 2021

2020 – framgångsrik brottsbekämpning trots pandemin

Jag är väldigt stolt att redovisa årets resultat av arbetet i satsningen, som uppvisar de högsta nivåerna för en stor del av den verksamhet som bedrevs under 2020. Särskilt positivt är att detta skett trots de utmaningar som pandemin inneburit för myndighets-samverkan.

Det gjordes mycket stora beslag av narkotika och många lagfördes för grova narkotikabrott. En stor bedrägerihärva klarades upp med långa påföljder för dem som iscensatt brottsupplägget och brottsvinster återfördes. Ett stort antal vapen och mycket sprängmedel har tagits från de kriminella nätverken. 2020 års nivå för lagföring var den hittills högsta sedan satsningen startade 2009. Det återstår även att slutföra flera omfattande rättsprocesser utifrån årets verksamhet.

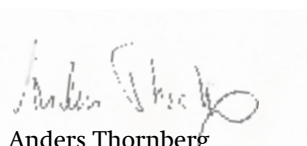
Arbetet med att kraftigt begränsa förutsättningarna för de brottsupplägg som används av de som systematiskt bedrar och missbrukar våra välfärdssystem fortsatte att utvecklas. Även de repressiva åtgärderna i form av återkrav till de som missbrukat systemet var på en betydligt högre nivå än tidigare år. Följaktligen har både det brottsförebyggande- och det repressiva arbetet på detta område utvecklats mycket.

Allt fler aktörer blir samverkanspartners i bekämpningen av den organiserade brottsligheten. En fortsatt och utvecklad samverkan med kommunerna bedömer jag som särskilt angelägen för att ytterligare stärka förmågan att reducera den organiserade brottslighetens utrymme i vårt samhälle.

En ytterligare positiv utveckling under året är att kunskap och metodik från satsningen återanvändes i arbetet med att förhindra brottsliga angrepp på de omfattande statliga ekonomiska stödpaketen till näringslivet som beslutades till följd av pandemin. Under våren kom samarbetet snabbt igång, vilket visar på vikten av samordning mellan de olika regeringsuppdrag och initiativ i arbetet mot organiserad brottslighet som myndigheterna är involverade i.

I allt fler insatser märks också en omfattande internationell samverkan, vilket är en avgörande förutsättning för att på allvar förhindra den organiserade brottslighetens utbredning i Sverige.

Resultatet av vår myndighetsgemensamma satsning visar att genom samverkan, långsiktighet och uthållighet är det möjligt att försvåra förutsättningarna för att bedriva organiserad brottslighet. Med den kompetens och de verktyg som de deltagande myndigheterna och andra aktörer som vi samverkar med har till sitt förfogande, har vi åstadkommit skillnad i kampen mot den organiserade brottsligheten. Bara tillsammans är vi starka och därför kommer vi fortsätta att utveckla det myndighetsgemensamma arbetet.

Anders Thornberg

Rikspolischef och ordförande Samverkansrådet

Innehåll

1. Sammanfattning	6
2. Inledning	10
2.1 Läsanvisning och disposition	10
2.1.1 Att följa upp och värdera verksamhet och utfall	11
2.1.2 Utmaningar i arbetet med uppföljning	12
2.1.3 Mål och effekter	13
2.2 Förutsättningar för verksamheten	14
2.2.1 Inriktningarna för verksamheten	15
2.2.2 Särskilda beaktanden i arbetet	15
3. Operativt utfall	16
3.1 Varierande utveckling för utfallen i förvaltningsprocessen	16
3.2 Minskat belopp för beslutade skattehöjningar	16
3.2.1 Fler rapporterade bosättningskontroller som resulterat i beslut om ändrad folkbokföring	17
3.3 Klart högsta återkravsbeloppet för Försäkringskassan	18
3.4 Fortsatt ökat antal insatser med utfall från Arbetsförmedlingen	19
3.4.1 Fortsatt minskning för värdet av utmäta tillgångar	19
3.4.2 Migrationsverket genomförde fortsatt många åtgärder i region Stockholm	20
3.5 Mer än förväntad ökning av utfallet i brottmålsprocessen	21
3.5.1 Bedömningen görs utifrån tingsrättsdomar	21
3.5.2 Årets utfall av domar återspeglar inte operativ aktivitet eller prioriteringar	21
3.5.3 Förväntat med stora årliga variationer	21
3.5.4 Många grova narkotikabrott	22
3.5.5 Brottstrukturen påverkas mycket av Casino-domen	23
3.5.6 Inget stort mål avseende bidragsbrott	25
3.5.7 Klart lägre medelålder för de åtalade	25
3.5.8 Mycket stora narkotikabeslag	26
3.5.9 Fortsatt hög nivå för beslag av vapen och fler explosiva varor	26
3.5.10 Tydligt vartannat-års-utfall för skadestånd och förverkat brottsutbyte	27
3.5.11 Effekten av hovrättsdomar, Casino-domen i fokus	28
3.6 Exempel på andra utfall	30
3.7 Olika utfallsprofil vid regionerna	30
3.7.1 Olika arbetssätt, prioriteringar och uppföljningsmetoder	30
3.8 Ett högre utfall innebär inte alltid ett bättre resultat	31
3.9 Utfall av arbetet mot de strategiska personerna	31
3.9.1 Metod för uppföljning av de strategiska personerna	31
4. Operativ verksamhet	34
4.1 Nationella insatser	34
4.1.1 Ökad redovisad arbetstid	34
4.1.2 Ingen fortsatt minskning av antal insatser	36
4.2 De tongivande nationella insatserna	36
4.2.1 Största insatsen för andra året i rad	36
4.2.2 Många insatser i region Syd	37
4.2.3 Hög lagföring och stor resurs från Tullverket i en insats	38
4.2.4 Den omfattande insatsen i region Mitt	39
4.2.5 En ny stor insats i region Öst	40
4.2.6 Fortsatt arbete i insatsen under ledning av Bergslagen	40
4.2.7 Två insatser i region Nord	40

4.2.8 Ny insats i Stockholm	41
4.2.9 De två tidigare mest myndighetsgemensamma insatserna	41
4.2.10 Andra insatser med stor resursinsats från enskilda myndigheter	42
4.3 Ny uppföljningsmodell, sex nationella insatser slutuppföljda under 2020	42
4.4 Regionalt operativt arbete	45
4.4.1 Klar ökning av återkravsbelopp och antalet utfall från Försäkringskassan	46
4.4.2 Casino-insatsen	46
4.4.3 Vanligare med narkotika och vapen	47
4.4.4 Stora belopp i sanktionsavgift från länsstyrelsen	48
4.4.5 Underrättelseverksamheten	48
5. Fördjupningar om verksamheten	50
5.1 Omfattande internationell samverkan	50
5.2 Olika sätt att hantera brottsvinster inom organiserad brottslighet	50
5.3 Ökad närvaro från finanspolisen, men resursbrist vid bedrägeriutredningar	51
5.4 Kriminalvården fortsatte att utveckla sitt arbete	52
5.5 Encrochat	53
5.6 Påverkan av coronaviruset och covid-19	53
6. Årets arbete vid satsningens samverkansforum	54
6.1 Samverkansrådet	54
6.2 Operativa rådet	54
6.3 Regionala samverkansråden	54
6.4 Nationellt underrättelsecentrum	54
6.4.1 Den myndighetsgemensamma lägesbilden	56
6.5 Juridiska expertnätverket	56
6.6 Kommunikationsgruppen	56
6.7 Säkerhetschefsnätverket	56
6.8 Utvecklingsgruppen	56
6.9 Nätverket för utökad myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet	57
7. Satsningen, en del av en helhet	58
7.1 Arbete utifrån regeringsuppdrag	58
7.1.1 Regeringsuppdrag 2020 inom satsningen	58
7.1.2 Sedan tidigare pågående regeringsuppdrag	58
7.2 Annan samverkan	60
7.2.1 Försäkringskassan initiativ – MUR	60
7.2.2 Samverkan med anledning av stödåtgärder till följd av coronaviruset och covid-19	60
7.2.3 Samverkan med kommunerna	60
8. Innovationsprojekt finansierat av Vinnova	62
Bilagor	64
Bilaga 1. Regeringsuppdragen	64
Bilaga 2. Den myndighetsgemensamma inriktningen	65
Bilaga 3. Mer om förutsättningar	67
Bilaga 4. Organisation och verksamhetsprocesser	68
Bilaga 5. Kvantitativa resultatmått och kvalitativa källor	70
Bilaga 6. Operativt utfall	72
Bilaga 7. Nationella insatser	77
Bilaga 8. Regionala operativa insatser	80
Bilaga 9. Underrättelseärenden	82
Bilaga 10. Grafisk presentation av de åtalades kön och ålder	84
Bilaga 11. Tabell över effekten av hovrättsdomar (utdömd fängelsestid)	86

1. Sammanfattning

Utfallet av myndigheternas samverkan mot den organiserade brottsligheten mäts enligt tre kriterier:

- den kvantitativa nivån
- utfallets bredd, främst sett till antalet insatser, ärenden och domar
- utfallets påverkan på fortsatt brottslighet – brottsförebyggande effekt.

Det tredje kriteriet är kanske det viktigaste för bedömningen av utfallet, det vill säga hur benägenheten till fortsatt brottslighet påverkas, den brottsförebyggande effekten. Detta kriterium är mycket svårbedömt och vilar än så länge på de strategiska förutsättningar som skapats för verksamheten i form av inriktningar, mål och prioriteringar. Den brottsförebyggande verksamheten mäts inte enligt standardiserade kriterier utan redovisas i beskrivande form. Ett ytterligare kriterium är i vilken mån arbetet varit myndighetsgemensamt.

Nivån för utfallet av den operativa verksamheten i satsningen under 2020 var mycket högt i förhållande till tidigare år och, utifrån de flesta kriterier, ett bra utfall avseende brottmålsprocessen och en delmängd av måtten avseende förvaltningsprocessen. Det var den högsta nivån under redovisningsperioden (2015–2020) för

- återkrav från Försäkringskassan
- antalet åtalade, dömda till fängelse och utdömd fängelsestid
- utdömt värde för förverkande av brottsutbyte
- beslag av narkotika
- beslag av explosiva varor.

Det var den näst högsta nivån för

- utdömt skadeståndsbelopp.

Däremot var utfallet för huvudmåtten, se bilaga 5, som avser Skatteverket verksamhet i satsningen lägre än de närmast föregående åren. Det gäller främst utfallet i nationella insatser.

Även värdet av utmäta tillgångar som avser Kronofogdemyndighetens verksamhet visar en lägre nivå än

de närmast föregående åren, vilket också främst beror på lägre utfall i de nationella insatserna. Anledningen till de lägre utfallen kan också beskrivas som att det inte förekom något mycket högt enskilt utfall, vilket varit vanligt för tidigare år.

Under redovisningsperioden har det sammanlagt redovisats

- 670 miljoner kronor i höjning av skatt (101 miljoner under 2020)
- 274 miljoner kronor i utmäta tillgångar (35 miljoner under 2020)
- 140 miljoner kronor i återkrav från Försäkringskassan (90 miljoner under 2020)
- 287 miljoner kronor i besparing för Försäkringskassan utifrån förhindrade felaktiga utbetalningar (49 miljoner under 2020).

Det regionala utfallet från främst Försäkringskassans verksamhet under 2020 visade en ännu större bredd än 2019. Arbetsförmedlingens nivå för utfallet bedöms vara i paritet med 2019 års, men det är svårt att bedöma. Under 2020 utföll 4,1 miljoner kronor i återkrav och 12 miljoner kronor i förhindrade felaktiga utbetalningar (besparing), vilket innebär ett betydligt lägre återkravsbelopp än 2019 men det högsta redovisade besparingsbeloppet hittills. Under åren 2017 och 2018 var dock myndighetens utfall av arbetet i satsningen underrapporterat.

Det regionala utfallet från främst Försäkringskassans verksamhet under 2020 visade en ännu större bredd än 2019.

Ett ytterligare större monetärt utfall avsåg drygt 26 miljoner kronor i sanktionsavgifter från Länsstyrelsen i Stockholm.

Nivån för utfallet i brottmålsprocessen 2020 innebär den högsta nivån hittills i satsningen. Både

utfallet från de nationella insatserna och det regionala operativa arbetet låg bakom ökningen under 2020.

Årets lagföreling utifrån meddelade tingsrättsdomar omfattade

- 282 åtalade
- 145 fängelsedomda
- 349 års utdömd fängelsetid.

I relation till de flesta tidigare år avsåg lagförelingen en stor andel grova narkotikabrott. Tillsammans med en mycket omfattande dom, Casino-domen, utifrån det regionala operativa arbetet i region Mitt, bedöms det här vara huvudförklaringarna till att nivån för lagförelingen var så hög jämfört med den prognos som gjordes i redovisningen för 2019.

Penningtvättsbrott är en typ av ekonomisk brottslighet som blivit allt vanligare i lagförelingen, vilket beror på en ökad prioritering och ändringar i lagstiftningen. Växlingskontor var återigen i särskilt i fokus i samband med att de använts för penningtvätt. Under 2020 ökade antalet penningtvättsbrott, inklusive näringspenningtvätt, rejält i lagförelingen. Utvecklingen beror till stor del på den omfattande Casino-domen.

Genom den domen var även antalet bedrägeribrott många i lagförelingen under 2020.

Utfallet för arbetet i satsningen 2020 innebär att drygt 1 200 personer åtalats i tingsrätt under redovisningsperioden, och 565 av de åtalade har dömts till fängelse i sammanlagt drygt 1 300 år.

Nivån för utfallet i brottmålsprocessen 2020 innebär den högsta nivån hittills i satsningen.

Sett till kvantiteterna för de olika typerna av narkotika var de sammantagna beslagen på den klart högsta nivån under redovisningsperioden. Totalt under redovisningsperioden redovisas beslag av

- över 1,2 ton cannabis (cirka 500 kilo 2020)
- drygt 340 kilo amfetamin (cirka 130 under 2020)
- 130 kilo kokain (cirka 60 under 2020) och
- 1,5 miljoner narkotika- eller dopningsklassade tabletter (cirka 565 000 under 2020).

Under 2020 beslagtogs även 13 kilo heroin, en typ av narkotika som tidigare varit sällsynt bland beslagen i satsningen.

Under året var det särskilt många automatvapen och gevär som togs i beslag. Det rapporterades även flera stora beslag av explosiva varor i form av 100-tals kilo dynamit samt tre handgranater. Under redovisningsperioden har det rapporterats beslag av 45 automatvapen, 29 gevär och 108 pistoler eller revolverar – en stor del av de beslagna vapnen avser perioden 2018–2020.

Den sammanlagda redovisade arbetstiden i nationella insatser ökade till den näst högsta under redovisningsperioden. Polismyndighetens del av den arbetade tiden i nationella insatser fortsatte att öka, till den högsta andelen under redovisningsperioden (86 %).

Det finns ingen uppgift om den arbetade tiden i det regionala operativa arbetet, så det är osäkert hur den redovisade tiden i nationella insatser återspeglar utvecklingen av allt arbete i satsningen.

Flera av de nationella insatserna fordrade en internationell operativ samverkan av större mått, vilket krävde stora resurser. I sju nationella insatser pågick internationell operativ samverkan med sammanlagt 12 länder. Dessutom pågick en sådan samverkan i fyra regionala insatser. JIT¹ pågick i fyra nationella insatser.

Det rapporterades även flera stora beslag av explosiva varor i form av 100-tals kilo dynamit samt tre handgranater.

Det regionala operativa utfallet ökade under året, och det breda myndighetsgemensamma arbetet fortsatte. Den del av utfallet som rapporterades utifrån det regionala arbetet fortsatte att öka för de flesta av utfallsmåtten.

Bedömningen av arbetet mot de strategiska personerna för 2020 är snarlik den för året innan. Under 2020 var minst 92 procent av de strategiska personerna föremål för åtgärder vilket var en knapp ökning.

I årets redovisning lyfts det särskilt fram att kommunal verksamhet förekommer som en beståndsdel i flera operativa insatser och underrättelseärenden. Det kan handla om samarbete med kommunerna, men det kan även röra sig om kopplingar till kommu-

nal verksamhet utan att samarbete med dem initierats ännu.

Materialet från Encrochat² är omfattande och kräver stora resurser men det ger också en unik inblick i samtalen mellan olika kriminella individer. Materialet har haft, och kommer sannolikt att framöver ha, stor betydelse för arbetet mot den organiserade brottsligheten.

Arbetet 2020 i den myndighetsgemensamma satsningen präglades av coronaviruset och covid-19.

Arbetet 2020 i den myndighetsgemensamma satsningen präglades av coronaviruset och covid-19. Både aktiviteter och planering påverkades av den pågående pandemin. Effekterna av detta kommer troligen ha inverkan på utfallen i satsningen under flera år framöver. Det har funnits svårigheter med att hitta säkra lösningar som är kompatibla med samtliga myndigheters olika system. Detta bidrog till ett minskat informationsflöde.

Gränsen mellan det arbete som beslutas och genomförs inom den myndighetsgemensamma satsningen och annat arbete vid myndigheterna har successivt blivit mindre tydlig. Den utvecklingen är positiv i den del som avser ett utökat gemensamt engagemang från myndigheterna att motverka ett konkret problem eller ett brottsfenomen oavsett vilken resurs vid myndigheten som agerar. Det innebär emellertid att satsningens roll blir mindre tydlig, och det blir svårare att följa upp utfallet av arbetet. Arbete som bedrivs har också allt mer tagit sig nya former.

Ett engagemang och deltagande i olika regeringsuppdrag som berör myndighetsgemensamma insatser mot organiserad brottslighet har varit vanligt i satsningen, även om vissa av uppdragen inte riktat sig direkt mot satsningen. Det innebär att satsningens roll och funktion i det sammanlagda arbetet med att motverka och bekämpa organiserad brottslighet utvidgats, vilket ställt nya krav på samordning.

En myndighetsgemensam arbetsgrupp, som till stora delar bemannades av aktörer från satsningen, bildades under året. Uppdraget var att upptäcka, förebygga och förhindra brottslighet riktad mot de

1 Joint investigation team innebär att en gemensam utredningsgrupp inrättats för en bestämd tid, och bygger på ett avtal mellan två eller flera EU-medlemsstater och/eller behöriga myndigheter, för ett specifikt ändamål. Icke EU-medlemsstater får delta i en gemensam utredningsgrupp vid samtycke från alla andra parter.

2 Encrochat var ett Europabaserat krypterat kommunikationsnät som användes av bland annat personer inom organiserad brottslighet.

Uppdraget var att upptäcka, förebygga och förhindra brottslighet riktad mot de statliga ekonomiska stöden till näringslivet med relation till coronaviruset och covid-19.

statliga ekonomiska stöden till näringslivet med relation till coronaviruset och covid-19.

Inom ett innovationsprojekt som sedan tidigare pågår inom satsningen genomfördes en mängd aktiviteter under 2020. Dessa har varit fokuserade på det gemensamma arbetet men det har även funnits möjlighet för enskilda myndigheter att få stöd för att utveckla det inre arbetet avseende den myndighetsgemensamma satsningen. Att utveckla det brottsförebyggande arbetet är centralt i projektet.

2. Inledning

Denna redovisning är en återrapportering enligt förordning (2014:1102) med instruktion för Polismyndigheten.

”Polismyndigheten ska senast den 31 mars varje år i en skrivelse till regeringen redogöra för den verksamhet som har bedrivits i den myndighetsgemensamma satsningen mot den grova och organiserade brottsligheten.”

I juli 2008 gav regeringen uppdrag om en myndighetsgemensam satsning mot den grova³ organiserade brottsligheten, fortsättningsvis benämnd *regeringsuppdraget 2008*. I december 2015 beslutade regeringen att utveckla uppdraget vilket i den här redovisningen kommer benämnas *regeringsuppdraget 2015*. Arbetet i båda dessa regeringsuppdrag benämns framöver som *satsningen*. För mer information om regeringsuppdragen, se bilaga 1.

Under 2020 ingick följande myndigheter i satsningen: Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten. I denna redovisning benämns dessa myndigheter sammantaget som *de samverkande myndigheterna*. Under 2018 etablerades en ny struktur med nio *nätverksmyndigheter*⁴.

Organisationen för satsningen består av Samverkansrådet, Operativa rådet, åtta aktionsgrupper, nationellt underrättelsecentrum med styrgrupp och sju regionala samverkansråd med sju tillhörande regionala underrättelsecenter. Till satsningen finns dessutom fyra samverkansforum kopplade.

Satsningen består av i huvudsak två verksamhetsprocesser: förvaltningsprocessen och brottmålsprocessen. De viktigaste åtgärderna som myndigheterna

utför faller inom någon av dessa processer. Den gemensamma organisationen och verksamhetsprocesser beskrivs närmare i bilaga 4.

Satsningen kan delas in i operativ respektive strategisk verksamhet. Den operativa verksamheten bedrivs genom nationella insatser, regionala insatser samt i den regionala underrättelseverksamheten. Den strategiska verksamheten skapar förutsättningar för den operativa verksamheten och utvecklar det brottsförebyggande arbetet. Den operativa verksamheten står för majoriteten av resurserna och för samtliga kvantitativa utfall.

Den verksamhet som sker i den myndighetsgemensamma satsningen utgör enbart en delmängd av myndigheternas samlade verksamhet mot organiserad brottslighet. Andelen av arbetet som sker inom satsningen bedöms variera mycket över tid och mellan myndigheterna. Mer om detta i kapitel 7.

Mycket av den operativa verksamhet som bedrivs i satsningen är av underrättelsekaraktär eller avser pågående förundersökningar alternativt annan utredning. I hög grad är informationen om detta arbete sekretessbelagd. Av det skälet görs endast en övergripande beskrivning av verksamheten i pågående ärenden och insatser. Graden av sekretess beror mycket på i vilken fas det operativa arbetet var under året. I vissa fall är informationen så pass allmänt känd och utan påverkan på det operativa arbetet att den kan återges mer utförligt.

2.1 Läsanvisning och disposition

Målet med rapporten är att ge en bred bild av satsningen och myndigheternas arbete i den. Vi rekommenderar att ni läser de kapitel och avsnitt som är av intresse för just er.⁵

³ Sedan 2015 avses organiserad brottslighet, inte enbart grov.

⁴ Nätverksmyndigheterna var 2020 Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Centrala studiestödsnämnden, Finansinspektionen, Inspektionen för vård och omsorg, Pensionsmyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Transportstyrelsen och Länsstyrelsen i Stockholms län.

⁵ Vi har bland annat tagit fasta på hur myndighetshandläggare på Regeringskansliet använder årsredovisningar i Ekonomistyrningsverkets rapport *Behovsanpassad resultatredovisning – Förslag till regeländringar för att synliggöra resultat*. Ekonomistyrningsverket 2017, ESV 2017:72.

Den verksamhet som sker i den myndighetsgemensamma satsningen utgör enbart en delmängd av myndigheternas samlade verksamhet mot organiserad brottslighet.

Utfallet av den operativa verksamheten och vissa fördjupningsavsnitt kopplade till detta inleder redovisningen. Information om inledda och pågående insatser och underrättelseärenden kommer längre fram. Det operativa utfallet anses representera det som påverkat brottsligheten under året, medan verksamhetens omfattning och struktur mer utgör indikationer på framtida operativ verksamhet. Brottsligheten påverkades även av det brottsförebyggande arbetet i satsningen, som löpande beskrivs genom rapporten.

Det operativa utfallet inklusive utfallet av arbetet mot strategiska personerna finns i kapitel 3. Fördjupad kunskap om verksamheten i de nationella operativa insatserna samt motsvarande för det regionala operativa arbetet presenteras i kapitel 4.

I kapitel 5 fördjupas vissa aspekter av satsningen som beskrivs och analyseras. Årets arbete vid satsningens samverkansforum redovisas i kapitel 6.

I kapitel 7 redogörs för den myndighetssamverkan som bedrivs i uppdrag med kopplingar till satsningen samt annan samverkan utöver den som sker mellan myndigheterna i satsningen.

I kapitel 8 beskrivs ett pågående innovationsprojekt.

2.1.1 Att följa upp och värdera verksamhet och utfall

Primärkällorna till denna återrapportering består av kvantitativa och kvalitativa underlag: statistik, beskrivande skriftliga kommentarer samt erfarenhetsinhämtning genom främst enkäter. De samverkande myndigheterna har besvarat en enkät med frågor om den nationella verksamheten och lämnat sina synpunkter på verksamheten, utfallet och satsningens samhällsnytta. Den regionala verksamheten fångas upp genom enkät till de regionala samverkansråden. Även nätverksmyndigheterna har fått besvara en enkät. Nytt för i år är att de *samverkansforum*⁶ som skapats inom satsningen också fått besvara en enkät. Detta, tillsammans med relevanta rapporter, är de huvudsakliga kvalitativa källorna. För en fördjupning, se bilaga 5.

Uppföljningen av det kvantitativa utfallet av det operativa arbetet sker utifrån:

- operativa insatser, nationella beslutade av Operativa rådet och regionala beslutade vid de regionala samverkansråden
- underrättelseärenden beslutade vid de regionala samverkansråden eller av styrgruppen för nationellt underrättelsecentrum.

6 Juridiska expertnätverket, Kommunikationsgruppen, Säkerhetschefs nätverket och Utvecklingsgruppen.

Uppföljningen av det regionala operativa utfallet bygger på uppgifter som samordnarna samlar in genom myndighetsrepresentanterna i handläggargrupperna. Verksamheten i de nationella insatserna beslutade av Operativa rådet har följts upp via kontaktpersoner vid myndigheterna. I bilaga 5 beskrivs de huvudsakliga kvantitativa resultatmåten, de frågor som ställts i enkäter samt de övergripande frågorna vid intervjuerna som gjorts inför bedömningen av arbetet mot de strategiska personerna.

Redovisningen omfattar fyra bilagor med statistik (bilaga 6–9) som återger det kvantitativa utfallet av satsningen:

- operativt utfall (bilaga 6)
- de nationella insatserna beslutade av Operativa rådet (bilaga 7)
- de regionala insatserna beslutade vid de regionala samverkansråden (bilaga 8)
- underrättelseärenden beslutade av regionalt samverkansråd eller styrgrupp (bilaga 9).

Det finns jämförbara utfall i den kvantitativa uppföljningen sedan 2013. I denna redovisning utgör perioden 2015–2020 huvudsaklig *redovisningsperiod*, med särskilt fokus mot perioden 2018–2020 som bedöms vara den period som återspeglar ett aktuellt sätt att arbeta i satsningen. Stora variationer mellan utfallet för enskilda kalenderår är förväntade för de flesta av de kvantitativa resultatmåten. Utfallet behöver därför värderas utifrån en tidsserie baserad på längre tidsperiod. Dessutom kan enskilda höga utfall påverka det sammanlagda utfallet på ett oproportionerligt vis. Ett sammanlagt utfall behöver därför även värderas åtminstone utifrån verksamhetens bredd, som i redovisningen i huvudsak bedöms utifrån antalet insatser, ärenden eller domar med ett visst utfall.⁷

Det finns en tendens till att ett ovanligt högt utfall ett år följs av ett lägre nästa år och vice versa. Därför finns det skäl att fokusera analysen på utfall som över flera år utvecklas i samma riktning eller av andra skäl avviker från det som bedömts förväntat. Förväntade värden kan räknas fram. Beräknings- och bedömningsgrunderna för dessa värden blir mer kvalificerade ju längre tid som satsningen pågått.

Utfallet för 2020 är till stor del en konsekvens av operativt arbete som skett under tidigare år. Det betyder att effekterna av en förändrad inriktning eller omfattning inte syns tydligt i utfallsstatistiken förrän efter något, eller i vissa fall några, år.

2.1.2 Utmaningar i arbetet med uppföljning

Uppföljningsprocessen är beroende av ett stort antal personer och deras förutsättningar att samla in uppgifter.

Det finns skillnader i de uppföljningsmetoder som används och den organisation för uppföljning som byggts upp vid respektive myndighet, region och underrättelsecenter. Dessutom finns det ett ganska stort utrymme för subjektiva förhållningssätt i olika led av uppföljningen vad gäller bedömningen av uppgifternas relevans. Uppföljningsprocessen omfattar dels att få tillgång till relevant information, dels att bedöma informationens relevans i förhållande till satsningens syfte och mål. Det är en svår uppgift att i uppföljningen av det operativa arbetet bedöma vad som är relevant.⁸ Den utmaningen bedöms successivt ha blivit större under senare år eftersom arbetet inom eller i anslutning till satsningen har breddats. Under 2020 upptäcktes kvalitetsbrister i rapporteringen för en del utfall. Till stor del har detta åtgärdats, men det behöver utredas vidare med syfte att förbättra rapporteringen framöver.

Det finns en tendens till att ett ovanligt högt utfall ett år följs av ett lägre nästa år och vice versa. Därför finns det skäl att fokusera analysen på utfall som över flera år utvecklas i samma riktning eller av andra skäl avviker från det som bedömts förväntat.

Det är vanligt att de större nationella insatserna beslutade av Operativa rådet förgrenar sig i olika underinsatser. Arbete i *utsatta områden* är mycket diversifierat och de åtgärder som myndigheterna använder nu avviker jämfört med den verksamhet man i huvudsak bedrev tidigare i satsningen. Detta har ökat utmaningen för de personer som ska redovisa utfallet i förhållande till det ursprungliga målet med insatsen. Dessutom har fokus mot individer med koppling till dödligt våld och andra grova våldsbrott i gängmiljö blivit mer tydligt inom satsningen under de senaste åren.

⁷ Det finns emellertid brister i detta sätt att se på utfallets bredd. Främst avses att insatserna, ärendena och domarna är av mycket olika omfattning och karaktär.

⁸ För en utförlig beskrivning av detta, se *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2013*, bilaga 3, s. 31. Rikspolisstyrelsen 2014, dnr A269.375/2013.

Det förekommer att arbetet vid en myndighet inte kommit till andra myndigheters kännedom, särskilt när arbetet förgrenar sig i olika delar och pågår under lång tid. Speciellt utmanande är det när det operativa arbetet fortsätter lång tid efter det att huvuddelen av insatsen avslutats. Det finns en risk för att utfall av det arbetet inte redovisas. Om detta rapporteras kan det å andra sidan vara tveksamt om det ska anses som ett utfall inom satsningen.

Statistiken över utfallet för meddelade domar avser hela domar, vilket kan innebära att en delmängd av personerna respektive brotten som ingått i åtalet inte på ett tydligt sätt kan kopplas till insatsernas mål och syfte.

Det är många gånger otydligt om ett utfall ska bedömas som nationellt eller regionalt. Principerna för hur arbetet delas upp och bedrivs varierar mellan de olika regionerna. Svårigheterna att särskilja de båda nivåerna bedöms ha ökat under de senaste åren. Det visar på det väsentliga i att se satsningens verksamhet och utfall som en helhet.

En annan utmaning är att sära på regionala under rättelseärenden och regionala insatser. Begreppet *regional insats* tolkas olika, och det finns varierande sätt att organisera ett ärende eller en insats. Det har dock förtydligats att det operativa arbetet ska bedrivas i insatser. Fortfarande redovisas mycket av det operativa utfallet direkt utifrån underrättelseärendet. Det regionala operativa arbetet omfattar inte någon rapporterad arbetad tid. Det innebär att arbetstiden för det operativa arbetet i satsningen för respektive myndighet inte kan redovisas i sin helhet. Den arbetstid som redovisas gäller alltså enbart för arbete i de nationella insatserna.

Polisens arbete i utsatta områden och de myndighetsgemensamma insatserna

Sedan regeringsuppdraget 2015 har det successivt blivit vanligare att ärenden och insatser omfattar arbetet mot kriminalitet i utsatta områden. Särskilt under de senaste åren har detta inneburit att det inletts stora insatser som omfattar det myndighetsgemensamma arbetet i ett avgränsat geografiskt område. I detta arbete spelar ofta lokalpolisen en viktig roll. Polisens arbete är dock så pass vittomfattande i dessa områden, att det inte alltid är enkelt att skilja på vad av polisens arbete som är en del av det myndighetsgemensamma arbetet och vad som ligger utanför detta.

Främst innebär detta en stor utmaning att ta ställning till om beslag av narkotika, vapen och

sprängmedel och tillhörande rättsprocess är inom en myndighetsgemensam insats eller inte. En avgörande faktor bör vara hur upplägget sett ut från början och hur kontakterna mellan lokalpolisen och de regionala forumen i satsningen varit under arbetets gång. Om följande kriterier är uppfyllda bör det anses som ett utfall inom den myndighetsgemensamma insatsen:

- syftet med insatsen har formulerats myndighetsgemensamt
- det har skett regelbundna kontakter mellan polisen och myndighetsgemensamma forum
- det har löpande gjorts en myndighetsgemensam uppföljning av arbetet.

Om något av dessa kriterier saknas är det tveksamt om utfallet av arbetet ska räknas inom det myndighetsgemensamma arbetet, även om utfallet kan vara mycket relevant för målsättningen med det arbetet.

I huvudsak gäller detta för det regionala arbetet, eftersom polisens aktionsgruppspersonal, som oftast arbetar i de nationella insatserna, är en del av satsningen. Utmaningen att värdera utfallet blir större när det är annan polispersonal som utfört arbetet.

2.1.3 Mål och effekter

Värderingen av det operativa arbetet är svårt, särskilt när bedömningen är avgränsad till årlig återrapportering. I de mål och delmål som satts upp för det operativa arbetet anges

- hur vi ska bekämpa brottslighet i utsatta områden
- strategiska personer, andra målpersoner samt kriminella nätverk och grupperingar
- brottsupplägg
- fenomen.

Målformuleringarna varierar mycket avseende typ och grad av konkretisering. Dessutom täcker det som konkret målsatts oftast enbart en del av det arbete som sker och de utfall som redovisas, speciellt om insatsen pågått under lång tid. Uppföljningen omfattar därmed inte en strukturerad bedömning av måluppfyllelsen utöver det som redovisas utifrån den uppföljning som skett av de nationella insatser som avslutats, se vidare avsnitt 4.3.

Effekterna av arbetet kan delas upp i de som kan antas och mätas på kort respektive lång sikt.⁹ En del av utfallen har dock en svårbedömd betydelse i förhållande till det övergripande målet med satsningen. Utifrån myndigheternas redovisade prestationer kan kortsiktiga effekter analyseras och i vissa fall konstateras.

9 Se bland annat: *Effektutvärdering. Att välja upplägg*. Ekonomistyrningsverket, 2006:8. Alternativt: *Vägledning. Verksamhetslogik*. Ekonomistyrningsverket 2016, ESV 2016:31.

Effekterna på längre sikt är betydligt svårare att av-göra, särskilt i en årlig återrapportering. Den kunskap som arbetet ger om brottsupplägg och brottslighetens processer utgör viktiga element i vad som antas leda till långsiktiga effekter. Om vi kan identifiera upplägg och processer kan vi försvåra för gärningsmännen, och samtidigt blir det lättare att planera framtida effektiva åtgärder.

Ytterst syftar satsningen till samhällsnytta. Detta har avhandlats i flera av de föregående redovisningarna.¹⁰ Det bedöms nu inte finnas något ytterligare att tillföra i ett särskilt avsnitt.

2.2 Förutsättningar för verksamheten

Med många myndigheter inblandade finns det olika förutsättningar som styr verksamheten i satsningen. Med lagar, förordningar, regleringsbrev, instruktioner och uppdrag styr riksdag och regering vilken verksamhet som myndigheterna ska bedriva. Var tillgängliga resurser sätts in är en prioriteringsfråga för den enskilda myndigheten. Satsningen styrs också indirekt av dessa förutsättningar. Förvaltnings- respektive brottmålsprocessen är tydliga huvudprocesser som präglar satsningen eftersom dessa överbrygger den

enskilda myndighetens uppgift. De regeringsuppdrag som ligger till grund för verksamheten utgör förutsättningar för myndighetens gemensam styrning.

Två strategiska dokument är specifikt framtagna för att styra satsningen. I regeringsuppdraget 2008 uttryckte regeringen att utgångspunkten för satsningen ska vara en av myndigheterna gemensamt framtagen lägesbild, som utmynnar i ett beslut om en gemensam nationell strategisk inriktning. Lägesbilden tas fram av nationellt underrättelsecentrum och fastställs genom beslut av Samverkansrådet. Den strategiska inriktningen beslutas också av Samverkansrådet. Satsningens lägesbild har reviderats flera gånger sedan 2009 och påverkat vilken verksamhet som har beslutats. För att förstå vilken verksamhet som bedrivits bör man utgå från lägesbilden och inriktningen som gällde när ett ärende eller en insats initierades. Från och med 2016 beslutades att inriktningen revideras vid behov.

Verksamheten styrs även av vilka brottstyper som prioriteras i underrättelsearbetet och i insatserna. En viktig förutsättning för samverkan och informationsutbyte mellan myndigheterna är lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet.

¹⁰ Se särskilt *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2015*, s. 7, 36ff. Polismyndigheten 2016, dnr A490.504/2015 samt *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2016*, s 34ff. Polismyndigheten 2017, dnr A487.603/2016, och *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2019*, s. 57. Polismyndigheten 2020, dnr A521.440/2019.

Den myndighetsgemensamma lägesbilden och inriktningen utgår från ett myndighetsgemensamt perspektiv. Förutom att brottsligheten ska vara organiserad och allvarlig ska det även finnas goda förutsättningar för myndighetsgemensam brottsbekämpning. I den senaste lägesbilden fick både narkotikabrott och grova våldsbrott ett ökat utrymme jämfört med tidigare. Dessa brottstyper har också i hög grad varit föremål för omfattande och uthålligt brottsbekämpande arbete inom satsningen. Se bilaga 3 för en fördjupning.

Myndighetsgemensam definition av organiserad brottslighet:

- (1) minst två personer som
- (2) varaktigt över tid
- (3) begår allvarliga brott i samarbete
- (4) i syfte att uppnå ekonomisk vinning.

Vidare sker organiserad brottslighet i nätverk där personer har olika roller och funktioner som ofta bygger på viss kompetens.

2.2.1 Inriktningarna för verksamheten

Det finns tre inriktningar för verksamheten i satsningen:

- strategiska personer
- särskilda skäl
- utsatta områden.

Arbetet mot strategiska personer

Strategiska personer nomineras av de regionala samverkansråden, kvalitetsgranskas av Nationellt underrättelsecentrum och beslutas av Operativa rådet. Enligt inriktningen¹¹ ska de strategiska personerna anses utgöra ett samhällshot genom sin kapacitet att agera inom tre olika områden. Arbetet mot de beslutade strategiska personerna bedöms årligen. Under 2020 genomfördes för fjärde gången en sådan bedömning. Syftet med den var att ge Samverkansrådet och Operativa rådet en aktuell bild av hur arbetet påverkar de strategiska personerna. Bedömningen byggde på uppföljningen av det operativa arbetet och intervjuer med de som arbetat närmast med respektive strategisk person.

Arbetet av särskilda skäl

Arbetet utifrån inriktningen särskilda skäl handlar ofta om brottsfenomen som myndigheterna vill bekämpa. Eftersom underrättelseärenden och insatser utifrån särskilda skäl varierar till sin karaktär blir den specifika verksamheten mer intressant att beskriva. Ett hinder är dock den sekretess som råder. Områden som särskilt berördes under året var till exempel att motverka brott mot välfärdssystemet, samt att bekämpa det grova våldet kopplat till gängmiljöer. Antalet skjutningar under 2017–2020 utgjorde ett skäl till att arbeta vidare med den våldsproblematiken.

Den myndighetsgemensamma lägesbilden och inriktningen utgår från ett myndighetsgemensamt perspektiv.

Arbetet i utsatta områden

Satsningen ska inrikta sig mot de geografiska områden som myndighetsgemensamt bedömts som utsatta områden. Satsningen valde att använda sig av Polismyndighetens rapporter¹² över utsatta områden för att utifrån dessa myndighetsgemensamt identifiera områden som arbetet bör inriktas på.

2.2.2 Särskilda beaktanden i arbetet

Det finns utöver inriktningen även beaktanden som arbetet i satsningen ska ta särskilt fasta på. Det handlar om möjligheterna till att:

- stödja samhällets samlade åtgärder att motverka våldsbejakande extremism och bekämpa terrorism
- bekämpa penningtvätt
- förebygga, förhindra samt upptäcka brott mot välfärdssystemet.

Dessa tre benämns i fortsättningen som beaktanden mot (1) terrorism, (2) penningtvätt och (3) välfärdssystem.

11 Bilaga 2.

12 Utsatta områden – sociala risker, kollektiv förmåga och oönskade händelser. Polismyndigheten 2015, dnr HD5800-61/2015 och Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen. Polismyndigheten. 2017, dnr HD 44/14 A2013.023/2016 och Kriminell påverkan i lokalsamhället. En lägesbild för utvecklingen i utsatta områden. Polismyndigheten 2019, dnr A309.000/2018.

3. Operativt utfall

I detta kapitel redovisas utfallet av den operativa verksamheten i satsningen, i första hand utifrån huvudmåten för uppföljning. Först i kapitlet redovisas utfallet av arbetet i förvaltningsprocessen. Sedan följer utfallet av arbetet i brottmålsprocessen. Därefter diskuteras övergripande skillnader mellan regionernas utfall avseende typ och nivå. Sist i kapitlet redovisas en bedömning av arbetet mot strategiska personer.

Den totala nivån för de kvantitativa utfallen är känslig för enskilda höga utfall. Därför är utfallets bredd också en viktig del av bedömningen. Det tredje, och kanske viktigaste kriteriet, är hur utfallet påverkar benägenheten till fortsatt brottslighet, brottsförbyggande effekt. Detta kriterium är mycket svårbedömt och får än så länge främst vila på de strategiska förutsättningar som skapats för verksamheten i form av inriktningar, mål och prioriteringar.

3.1 Varierande utveckling för utfallen i förvaltningsprocessen

Skatteverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Kronofogdemyndigheten står för de flesta redovisade utfallen i förvaltningsprocessen och de högsta redovisade monetära beloppen.¹³ Det finns dock ytterligare myndigheter i satsningen med utfall inom denna process, till exempel Migrationsverket. Även nätverksmyndigheter samt andra aktörer har rapporterat om utfall. Under 2020 redovisades ett särskilt högt utfall från Länsstyrelsen i Stockholm genom sanktionsavgifter.

Det samlade utfallet i förvaltningsprocessen för 2020 bedöms som mycket varierande i meningen att flera av måtten visar på en hög kvantitativ nivå i förhållande till tidigare år och en ökad utfallsbredd, medan andra mått visar en lägre nivå. Övergripande

kan sägas att den del av utfallet som redovisades i denna process utifrån nationella insatser var relativt begränsad under 2020.

3.2 Minskat belopp för beslutade skattehöjningar

Beloppet för beslutade höjningar av skatt inklusive skattetillägg¹⁴ var lägre än de två föregående åren.

Skatteverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Kronofogdemyndigheten står för de flesta redovisade utfallen i förvaltningsprocessen och de högsta redovisade monetära beloppen.

Dock utgjorde de 101 miljoner kronorna ett genomsnittligt värde för redovisningsperioden. Beloppet för 2020 betyder en avbruten ökningstrend sedan 2017 (se figur 1). Minskningen för 2020 avser främst de nationella insatserna och då särskilt att de senaste årens mycket stora belopp som utfallit i en av insatserna – i tidigare redovisningar kallad *insatsen med det mest myndighetsgemensamma deltagandet*¹⁵. Den insatsen, under ledning av polisen i region Syd stod under 2019 för 40 procent av utfallet.

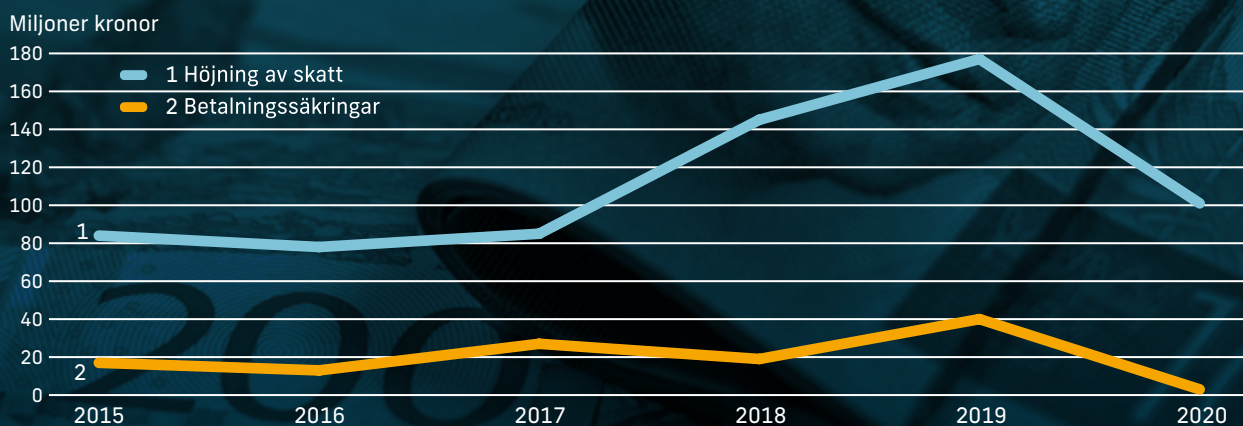
Den totala utfallsbredden i insatser och ärenden har varit ganska oförändrad under de senaste åren, vilket betytt utfall i 10–15 nationella insatser och 30–35 regionala insatser eller ärenden. Under 2020 bedöms

13 Utdömda skadestånd till Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen ingår i redovisningen av utfallet i förvaltningsprocessen trots att de utdömts i brottmål.

14 Att skattetillägg ska inkluderas förtydligades inför 2019. Tidigare års redovisningar omfattar sannolikt en viss underrapportering av detta. Skattetillägg är en avgift som kan tas ut vid oriktig uppgift i en deklaration eller vid skönsbeskattning.

15 *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2018*, s. 30f. Polismyndigheten 2019, dnr A548.578/2018.

Figur 1 Utvecklingen av beloppet (miljoner kronor) för höjning av skatt respektive betalningssäkring 2015–2020

bredden för nationella insatser som lägre än 2019, men för den regionala operativa verksamheten var utfallsbredden något över genomsnittet för redovisningsperioden.

När det är storskalig ekonomisk brottslighet, systematiska bedrägerier och eller bidragsbrottslighet är förutsättningarna goda för att samtliga myndigheter kan bidra. Skatteverkets, liksom EBM:s, bidrag till de nationella insatserna minskade under året. Däremot lägger vi ner mer tid i regionala och lokala insatser.”
– Skatteverket

Även beloppet för beslutade betalningssäkringar minskade. Beloppet uppgick till 2,8 miljoner kronor, vilket är det lägsta utfallet sedan satsningen inleddes.

Utfallet för 2020 innebär att det sammanlagt redovisats 670 miljoner kronor i höjning av skatt och 119 miljoner kronor i betalningssäkring under redovisningsperioden.

3.2.1 Fler rapporterade bosättningskontroller som resulterat i beslut om ändrad folkbokföring

Efter en översyn av de mått som ska återge det operativa arbetet i satsningen tillfördes under 2019 flera mått som avsåg Skatteverkets verksamhet. Det här är andra gången måtten återrapporteras, vilket innebär att det finns en ganska stor sannolikhet för underrapportering. Detta konstaterades också vara fallet för inrapporteringen för flera av dessa utfall under 2020. Av den anledningen är det svårt att dra några mer bestämda slutsatser om utvecklingen. Just den bristen gör att dessa mått ännu inte anses vara huvudmått i uppföljningen. Utfallet 2020/2019 (inom parentes) var:

- Antal skattebeslut efter utredning skrivbord¹⁶ och revision (139/174).
- Brottanmälningar inom ramen för samverkan (73¹⁷/47).
- Beslut om kontrollavgift kassaregister och personalliggare (56/94).
- Beslutad kontrollavgift (733 000 kr/1,1 miljoner kronor).
- Beslutade övriga administrativa åtgärder (43/19) (främst anmälan FUT¹⁸).
- Bosättningskontroller som resulterat i beslut om ändrad folkbokföring (582¹⁹/349).

16 En utredning som helt görs från handläggarens kontor.

17 För detta mått finns det en konstaterad stor underrapportering. Kompletterande redovisning från Skatteverket visar att sannolikt flera regioner inte rapporterat korrekt. För en region rör det sig om ett stort antal anmälningar för folkbokföringsbrott som inte rapporterats av regionens samordningsfunktion.

18 Lag (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

19 Även för detta mått finns det genom en jämförelse med Skatteverkets egna uppgifter en konstaterad underrapportering 2020.

Från och med april 2019 delades den redovisade arbetstiden i de nationella insatserna upp efter tre verksamhetsgrenar. Totalt utgjordes tiden under 2020 till 68 procent av beskattningsverksamheten, 29 procent av skattebrottsutredningsverksamheten och enbart 3 procent av folkbokföringsverksamheten. Detta kan förefalla märkligt mot bakgrund av det ökade antalet bosättningskontroller. Nästan alla kontroller som resulterade i beslut om ändrad folkbokföring rapporterades utifrån regionala insatser eller underrättelseärenden. Även om statistiken har ganska stora brister i form av underrapportering säger den kanske något om utvecklingen mellan åren, det vill säga om bristerna är konstanta. Ett arbete med att förbättra rapporteringen av dessa mått är påbörjad.

Under 2020 hade det tillskjutits resurser för bosättningskontroll och för att i samverkan med andra myndigheter motverka brottslighet genom att utföra kontroll av bosättning eller andra folkbokföringskontroller.”

– Skatteverket

I RUC²⁰ Väst hade ett ärende med folkbokföringsbrott stort fokus, men denna typ av åtgärder hamnar ibland i skuggan av den akuta bekämpningen av gängkriminalitet, våld, vapen och narkotika. Det finns en utmaning för RUC:arna att balansera de olika brottsområdena och arbeta långsiktigt med dem.”

– Ekobrottsmyndigheten

3.3 Klart högsta återkravsbeloppet för Försäkringskassan

Under 2020 ökade återkravsbeloppet, till drygt 90 miljoner kronor. År 2019 uppgick beloppet till 23 miljoner kronor, som var den högsta nivån hittills. Se figur 2. Utvecklingen är därmed en mycket tydlig ökningstrend för detta mått.

Merparten av beloppet avsåg regionalt operativt arbete. Sammantaget för den nationella och regionala

nivån redovisades över 70 procent av utfallet utifrån arbete i region Syd. Resterande del avsåg till stor del region Mitt respektive Stockholm, se vidare avsnitt 4.4.1.

Utfallsbredden för det regionala operativa arbetet var den klart största hittills i satsningen – över 50 insatser eller ärenden med rapporterade återkrav.

De största framgångarna under året uppnåddes i assistansärenden i RSR²¹ Syd. I ett ärende drog IVO²² in tillståndet och företaget har begärts i konkurs. Försäkringskassan har ställt återkrav på drygt 15 mkr hittills. En annan insats som var inriktad mot assistans fokuserade på fyra bolag och ett antal brukare. Där skedde spaning mot två brukarkonstellationer. Återkrav har hittills redovisats med 27,9 mkr och förhindrade felaktiga utbetalningar med 8,8 mkr.”

– Försäkringskassan

Däremot var det beräknade besparingsbeloppet²³, 49 miljoner kronor, genomsnittligt för redovisningsperioden. Det betydligt högre besparingsbeloppet 2018 tillskrivs främst en så kallad assistanshärva som ledde till åtal och fällande dom samt betydande besparingsbelopp. Omfattande och systematisk bidragsbrottslighet tar lång tid att utreda, vilket innebär att utfallen kommer med långa mellanrum, och ibland flera under samma år. Det påverkar då det sammanlagda utfallet på ett mycket påtagligt vis, särskilt avseende besparingsbelopp och skadestånd²⁴. Frånvaron av denna typ av brottmål under två år kan vara en konsekvens av förändrade prioriteringar i satsningen, men det är ännu för tidigt att slå fast att det förhåller sig på det viset. Av de pågående insatserna och underrättelseärendena är det många som avser brott mot välfärdssystemet, i ganska många fall omfattande och systematiskt brottsligt utnyttjande av assistansbidrag. Sannolikt kommer några av dessa att leda till rättegångar och meddelade domar inom något år. Utfallsbredden i det regionala operativa arbetet för återkrav och besparingsbelopp i satsningen var under 2020 den hittills största.

Till följd av förhindrade felaktiga utbetalningar, sammantaget för hela redovisningsperioden, uppgick

20 Regionalt underrättelsecenter.

21 Regionalt samverkansråd.

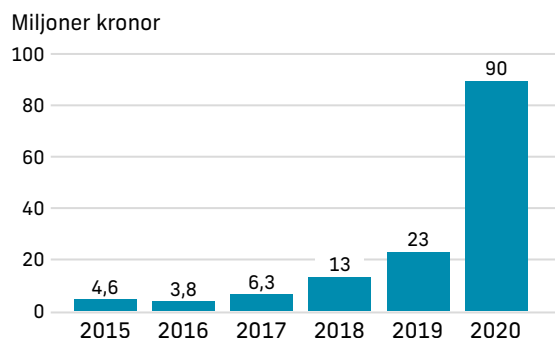
22 Inspektionen för vård och omsorg.

23 Förhindrade felaktiga utbetalningar som beräknas genom en standardiserad beräkningsmodell.

24 Skadestånd avser utdömt belopp i tingsrätt, vilket är en skillnad mot Försäkringskassans egen uppföljning där yrkat skadeståndsbelopp används som uppföljningsmått.

det redovisade besparingsbeloppet för Försäkringskassan till 287 miljoner kronor. Återkravsbeloppet uppgick till 140 miljoner kronor.

Figur 2. Utvecklingen av beloppet (miljoner kronor) för återkrav av Försäkringskassan 2015–2020

3.4 Fortsatt ökat antal insatser med utfall från Arbetsförmedlingen

Återkravsnivån för Arbetsförmedlingen under 2017 och 2018 var underrapporterad. Under 2019 uppgick det sammanlagda rapporterade återkravsbeloppet till 11 miljoner. Under 2020 minskade beloppet till 4,1 miljoner kronor. Under 2015 och 2016 var beloppet betydligt högre eftersom enskilda stora återkrav utföll i Södertäljeinsatsen respektive i en av de stora insatserna under ledning av polisregion Syd. För åren 2017 och 2018 fanns en underrapportering av utfall. Det är därför svårt att bedöma utvecklingen och nivån utifrån tillgänglig tidsserie.

Det redovisade besparingsbeloppet för 2019, 7,6 miljoner kronor, var det högsta hittills i satsningen. Under 2020 ökade det ytterligare, till 12 miljoner kronor.

Det redovisades återkrav och besparingsbelopp i något fler insatser och ärenden än 2019, och betydligt fler än åren innan. Överhuvudtaget är utfallet för Arbetsförmedlingen i likhet med de närmast föregående åren i hög grad kopplat till det regionala operativa arbetet. Dock var den höga utfallsnivån som redovisades från region Stockholm för 2019 på en lägre nivå 2020. En anledning som anges från regionen är att vissa åtgärder begränsats genom effekter av restriktioner till följd av coronavirusets spridning. I stort bedöms ändå utfallet vara på ungefär samma nivå.

Insatser från RSR är i mycket större utsträckning kopplade till företagande än vad en OR-insats²⁵ är vilket innebär att möjligheten för oss att agera i regel också är större.”

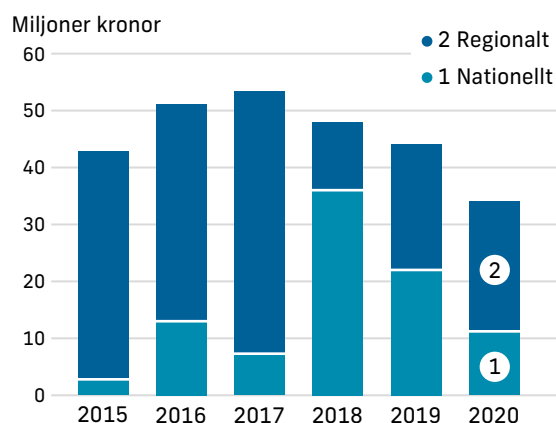
– Arbetsförmedlingen (avser svar från region Syd)

3.4.1 Fortsatt minskning för värdet av utmätta tillgångar

Utfallet för värdet av utmätta tillgångar uppgick till 35 miljoner kronor. Det innebär en fortsatt minskande trend sedan 2017, se figur 3. Sett över hela redovisningsperioden uppgår värdet av utmätta tillgångar till 254 miljoner kronor.

För utfallets bredd märks dock ingen minskning sedan 2017. Snarare är antalet insatser eller ärenden med rapporterade utfall under 2020 det högsta under den perioden. Anledningen till det relativt låga beloppet 2020 kan förklaras med att det inte rapporterades något enskilt mycket högt utfall under året. Det högsta beloppet 2020 för en enskild insats var 6,5 miljoner kronor. Det ska jämföras med 15 miljoner (2019), 30 miljoner kronor (2018) och 41 miljoner kronor (2017). Samtliga dessa högsta belopp har avsett region Syd. Utfallet i nationella insatser var under 2018 och 2019 till stor del utifrån den insats med brett myndighetsdeltagande under ledning av polisregion Syd. Det är samma insats som för en stor del av beloppet för höjning av skatt inklusive skattetillägg. Utifrån det regionala operativa arbetet var det Stockholm som redovisade ett tydligt ökat utfall för utmätta tillgångar 2020, både sett till nivå och bredd.

Figur 3. Utvecklingen av beloppet (miljoner kronor) för värderade utmätta tillgångar 2015–2020

25 Nationell insats.

En skillnad mot de två föregående åren var att utfallet 2020 beloppsmässigt till klart större del kom från det regionala operativa arbetet.

... Det har funnits färre tillgångar att utmäta. Genomgående har verktygen betalningssäkring och kvarstad använts mycket sparsamt. ... I utmäta tillgångar finns en ökande trend av dyrbara märkesplagg, väskor och fortsatt många dyrbara klockor.”
– Kronofogdemyndigheten
(om utfallet i nationella insatser)

Kronofogdemyndigheten är fortsatt den myndighet som redovisat den mest stabila arbetstiden i nationella insatser. Under 2020 var den dock något högre än tidigare år, med drygt 1 350 timmar redovisad arbetstid.

Viss ökning av beloppet för säkrade tillgångar i mål om betalningssäkring

Värdet för de redovisade säkrade tillgångarna i mål om betalningssäkring ökade i förhållande till 2018 och 2019, till 15 miljoner kronor – något högre än medelvärdet för redovisningsperioden. Det var främst två nationella insatser under ledning av polisregion Syd som stod för beloppen. Möjligen kan det förväntas att en av dessa insatser medför ett stort belopp för utmäta tillgångar under 2021. Emellertid var det

rapporterade utfallet från Skatteverket för beslutade betalningssäkringar lågt, vilket indikerar att det kan bli få utfall med säkrade och utmäta tillgångar ett tag framöver i mål om betalningssäkringar.

Beloppet för säkrade tillgångar i mål om kvarstad och förvar låg kvar på ungefär samma nivå som 2019 och uppgick till 9,4 miljoner kronor, vilket är något lägre än medelvärdet för redovisningsperioden.

Viktigt att påpeka är att utfallen för säkrade tillgångar generellt är beroende av ett fåtal stora rapporterade belopp, varför dessa utfall kan förändras snabbt.

3.4.2 Migrationsverket genomförde fortsatt många åtgärder i region Stockholm

Migrationsverket är en myndighet som sett till redovisad arbetstid i nationella insatser normalt redovisat få arbetade timmar. Under 2020 ökade dock den redovisade tiden i förhållande till de närmast föregående åren. Arbetstid redovisades i 11 nationella insatser. En felkälla i redovisningen av arbetad tid är att det operativa arbetet till stor del skett i linjearbetet och inte redovisats som tid i satsningen.

Myndighetens deltagande i det operativa arbetet består till stor del av att lämna information till andra myndigheter, vilket inte tar lång tid eller inte redovisats. Myndighetens uppgifter gör att de på ganska begränsad arbetstid kan bidra med kraftfulla åtgärder. Detta resonemang är också giltigt för flera av de övriga myndigheterna i satsningen inklusive nätverksmyndigheter.

Migrationsverkets deltagande är dock betydligt mer påtagligt i det regionala operativa arbetet. Utifrån de nationella insatserna redovisas 2 ärenden rörande missbruk av regelsystemet och 5 administrativa åtgärder i ärendehandläggning, att jämföra med 469 respektive 104 i det regionala operativa arbetet.

Särskilt aktivt var Migrationsverket, i likhet med 2019, i region Stockholm, med 413 redovisade ärenden rörande missbruk av regelsystemet och 31 administrativa åtgärder i ärendehandläggning. Även region Nord rapporterade många ärenden och åtgärder av denna typ, 30 respektive 47.

Arbetet har bland annat lett fram till att ansökningar om uppehållstillstånd avslagits och att beslutade uppehållstillstånd återkallats. I ett antal ärenden pågår alltjämt utredningar om eventuellt återkallande.

Migrationsverkets arbete består främst i att tillhandahålla information i underrättelsedelen samt agera operativt i de ärenden där möjlighet finns.”
– Migrationsverket

Vidare har myndighetssamverkan inom ramen för Olle²⁶ skapat en ny arbetsordning som gett bättre underlag för beslut i ärenden som rör arbetstillstånd inom assistansbranschen. Detta har i sin tur lett till att fler arbetstillståndsansökningar inom assistans avslås.

3.5 Mer än förväntad ökning av utfallet i brottmålsprocessen

Det är förväntat med stora årliga variationer för utfallet av arbetet i satsningen. Vid ett flertal tillfällen har det framhållits att det samlade utfallet av domar i brottmålsprocessen förväntas variera mellan åren²⁷. I redovisningen för 2019 gjordes bedömningen att "... utdömda fängelseår kommer att öka under 2020".²⁸ Så blev även fallet, eftersom antalet utdömda fängelseår ökade från 177²⁹ till 349.

3.5.1 Bedömningen görs utifrån tingsrättsdomar

Uppföljningen av lagföringen i satsningen vilar främst på domar i tingsrätt, inte lagakraftvunna domar³⁰. Det innebär att i många fall kommer de beslut som tagits av tingsrätten att överklagas och prövas i hovrätt och i vissa fall i Högsta domstolen. För att ta hänsyn till detta görs en övergripande jämförelse mellan utfallet i hovrättsdomar och utfallet i tingsrätt.³¹ Ett särskilt viktigt påpekande för utfallet 2020 avser den så kallade Casino- domen. Den meddelade hovrättsdomen utifrån detta mål reducerade antalet dömda, fängelsedömda, den utdömda fängelse tiden samt beloppet avseende förverkat brottsutbyte. Förändringen i förhållande till tingsrättens dom kan både ses som en påtaglig reduktion och en fortfarande omfattande lagföring, mer om detta i avsnitt 3.5.11.

3.5.2 Årets utfall av domar återspeglar inte operativ aktivitet eller prioriteringar

Det slutliga utfallet av arbetet i brottmålsprocessen i form av meddelade domar kommer ofta ett eller flera år efter det att den huvudsakliga operativa verksamheten pågick. Utfallet återspeglar därmed i många fall hur tidigare års resurser disponerats. Detta är särskilt tydligt för meddelade tingsrättsdomar om ekonomisk brottslighet, som ofta återspeglar operativ verksamhet som i huvudsak pågick för flera år sedan. Det är således svårt på basis av utfall från domar läsa av snabba förändringar av hur resurserna prioriteras, men utfallet ger ändå en indikation om de senaste årens verksamhet.

Det är främst lagföring kopplad till penningtvättsbrott som utgör grund till den höga nivån för ekonomisk brottslighet 2020. Den ökade lagföringen för denna brottstyp bedöms återspegla en ökad prioritering och aktivitet.

3.5.3 Förväntat med stora årliga variationer

Utvecklingen under redovisningsperioden redovisas i figur 4 tillsammans med två olika trendlinjer.³² Den prognos som gjordes i föregående års redovisning för utfallet 2020, cirka 250 års utdömd fängelse tid, över skreds rejält.³³ Under 2020 utdömdes 349 års fängelse i tingsrättsdomar som rapporterats utifrån arbetet i satsningen.

26 Olle – Strategisk rapport om hur personlig assistans och arbetstillstånd otillbörligt och systematiskt utnyttjas av organiserad brottslighet, dnr A542.458/2020.

27 Se bland annat *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2019*, s. 18. Polismyndigheten 2020, dnr A521.440/2019.

28 A.o.

29 Ändrat från 171 år i föregående års redovisning.

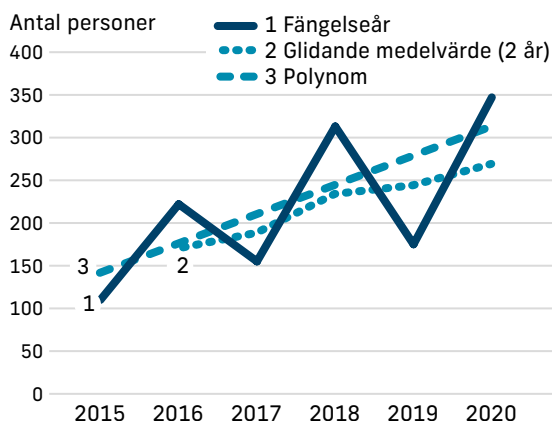
30 Slutligt domstolsbeslut efter eventuella överklaganden.

31 Se avsnitt 3.5.11 och bilaga 11.

32 Polynom samt glidande medelvärde (2 år).

33 *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2019*, s. 19. Polismyndigheten 2020, dnr A521.440/2019.

Figur 4. Utvecklingen av antalet utdömda fängelseår 2015–2020 samt två trendberäkningar

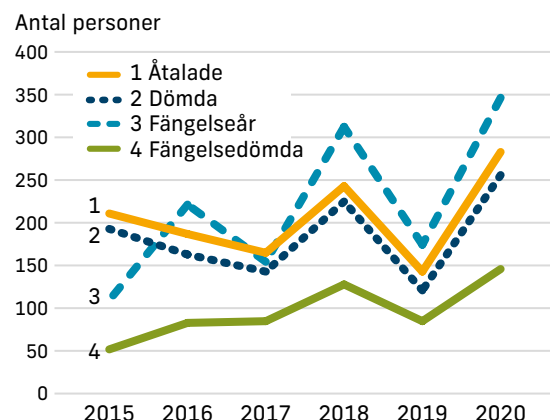
Utfallet var betydligt högre 2020 än 2019, då antalet fängelsedomda och utdömd fängelseår var ganska lågt i förhållande till tidigare år. Under 2020 ökade den utdömda fängelseåren i tingsrätt tydligt både utifrån nationella insatser och regionalt operativt arbete. Mer i detalj kan utvecklingen förklaras av:

- Mycket omfattande lagföring, främst för grova narkotikabrott, i tre nationella insatser.
- Casino-omen utifrån det regionala arbetet i region Mitt.
- Ökat antal domar med lagföring för grova narkotikabrott även utifrån det regionala arbetet.

Utfallet för tingsrättsdomar utifrån nationella insatser har varit högre under flera tidigare år – ett av de åren var 2018. Det var således domarna som redovisades utifrån regionalt operativt arbete som främst bidrog till att utfallet 2020 innebär den högsta nivån under redovisningsperioden.

Det var således domarna som redovisades utifrån regionalt operativt arbete som främst bidrog till att utfallet 2020 innebär den högsta nivån under redovisningsperioden.

Figur 5. Utvecklingen av antalet åtalade, dömda, fängelsedomda och fängelseår 2015–2020

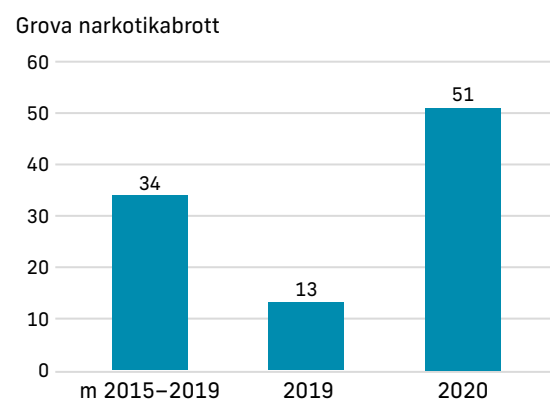

Som kan utläsas i figur 5 var nivån 2020 den högsta nivån för samtliga huvudmätt under redovisningsperioden.

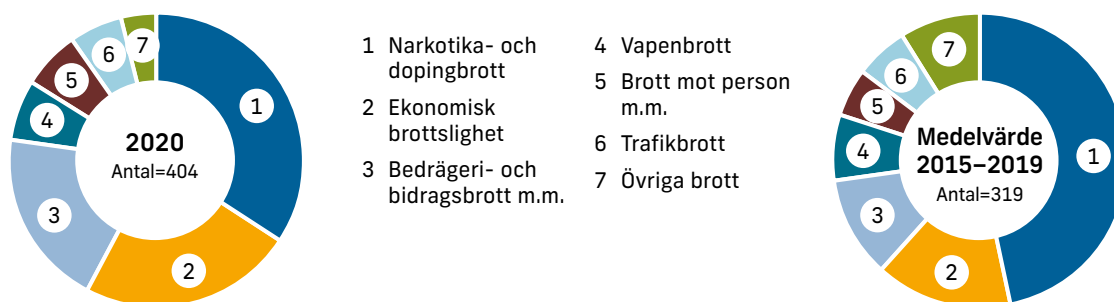
3.5.4 Många grova narkotikabrott

En orsak till förändrad utfallsnivå kan kopplas till skillnader i brottsstrukturen, i första hand till förekomsten av domar med grova narkotikabrott som har en lång genomsnittlig utdömd fängelseår i förhållande till de flesta övriga brottskategorier. Denna kategori av brott var vanlig bland de rubricerade brotten med fällande dom i tingsrätt under 2020, se figur 6. Det gäller även för 2018, då det var ännu fler sådana brott bland de med fällande dom. Brotts-typen var däremot betydligt mindre vanlig i domarna under åren 2015, 2017 och 2019.

Figur 6. Förekomst av antal rubricerade grova narkotikabrott med fällande dom i tingsrätt 2020, 2019 och medelvärde för perioden 2015–2019

Figur 7. Andelen rubricerade brott i kategorier med fällande dom i tingsrätten 2020 respektive medelvärdet för åren 2015–2019

3.5.5 Brottstrukturen påverkas mycket av Casino-domen

De rubricerade brotten med fällande dom i tingsrätt var många (384) under 2020 jämfört med genomsnittet för 2015–2020 (318). Årets brottstruktur, se figur 7, är mycket influerad av Casino-domen. Bara i den tingsrättsdomen noteras 70 rubricerade grova bedrägeribrott med fällande dom, 40 grova penningtvättsbrott samt 2 penningtvättsbrott. Detta är den främsta förklaringen till den stora andelen bedrägeri- och bidragsbrott m.m. samt den stora andelen ekonomisk brottslighet³⁴ under 2020. Dessutom är betydelsen av den förhållandevis låga andelen narkotika- och dopningsbrott inte att lagföringen varit låg för den typen av brott 2020 eftersom brotten, som visades i föregående avsnitt, till ovanligt stor del avser grova narkotikabrott. Ett särskilt ovanligt högt utfall kopplat till narkotikasmuggling redovisades utifrån en nationell insats. Insatsen pågick under andra hälften av året, under ledning av Tullverket, som stod för den operativa verksamhet som låg till grund för de domarna.

Utfallet för 2020 innebär 1 213 personer åtalade i tingsrätt under redovisningsperioden där 566 av de åtalade dömts till fängelse i drygt 1 300 år. För 146 av de åtalade personerna ogillades åtalet i sin helhet av tingsrätten under denna period.

Förstärkt ökad lagföring för penningtvätt

Lagföringen för ekonomisk brottslighet bedöms vara tydligt högre än genomsnittligt under redovisningsperioden.

Under flera år har underrättelsesidan i satsningen ökat sitt fokus mot penningtvätt³⁵. Under 2018 fick arbetet genomslag i åtal och domar. Antalet rubricerade

penningtvättsbrott (inklusive näringspenningtvätt och penninghäleri) var större under 2018 (14) än sammantaget 2014–2017 (11). Under 2019 ökade antalet ytterligare och var uppe i 21, för att under 2020 öka till 57, se figur 8.

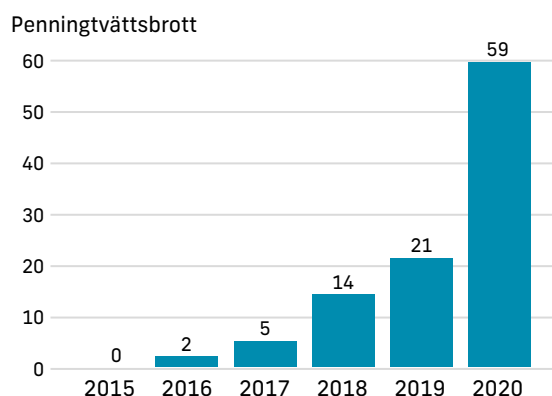
” Penningtvättsbrott är ett beaktande som är mycket vanligt förekommande i våra ärenden. Oavsett vilka brott som utreds för övrigt i insatserna så är penningtvättsbrottsutredningar väldigt vanligt förekommande.”
– Åklagarmyndigheten

” Myndigheten har även hanterat flera ärenden kopplade till grovt näringspenningtvättsbrott. Penningtvättsbrott är ofta en del av ett större brottsupplägg och ofta en förutsättning för att de kriminella aktörerna ska kunna omsätta brottsvinsterna. Effekten av penningtvättsärenden är därför att det blir allt svårare för kriminella att tvätta och tillgodogöra sig pengar, och därigenom får de svårt att finansiera andra delar av den kriminella verksamheten.”
– Ekobrottsmyndigheten

34 Ekonomisk brottslighet inkluderar främst skattebrott, bokföringsbrott och penningtvättsbrott (inklusive näringspenningtvätt), men även punktskattebrott och försvarande av skattekontroll med flera brottstyper. Samtliga brottstyper avser i likhet med övriga brottskategorier såväl fullbordade brott som försök, förberedelse, medhjälp och anstiftan.

35 Med penningtvätt menas sätt att föra in pengar från brott i det finansiella systemet och omvandla dem så att de verkar vara legalt förtjänade pengar (Åklagarmyndigheten: <https://www.aklagare.se/om-brottsligheten/olika-brottsstyper/penningtvatt>, hämtad 2019-01-24).

Figur 8. Rubricerade penningtvättsbrott, inklusive näringspenningtvätt, med fällande dom i tingsrätt 2015–2020

De flesta fallen avser grovt brott. Det är Casino-domen som står för de flesta rubricerade penningtvättsbrotten med fällande dom 2020 – 42 av de 57. Därutöver var det fyra tingsrättsdomar utifrån tre nationella insatser, och tre domar respektive insatser utifrån regionalt operativt arbete som inbegrep rubricerade penningtvättsbrott med fällande dom. En stor majoritet av brotten var grova brott. Utvecklingen med ett ökat antal brott av denna typ stämmer överens med en generell utveckling av anmälda brott.³⁶

Även om utfallet av penningtvättsbrott inklusive näringspenningtvätt visar en klar fortsatt ökning är det viktigt att mer görs. Detta är ett bra sätt att komma åt den organiserade brottsligheten och dess aktörer. I detta sammanhang är det väsentligt att kompetensen inom polisen utvecklas och att resurs från finanspolisen finns tillgänglig.

Växlingskontor i fortsatt fokus

I flera insatser var brottsligheten kopplad till växlingskontor. Den typen av verksamhet är förhållandevis vanlig i insatser och ärenden i satsningen. Det rör sig främst om misstanke om att växlingskontoren används för penningtvätt. Det kan också avse misstanke om finansiering av terrorism.

Klar ökning av beslagtagna kontanter och andra tillgångar

Under 2020 var utfallet för beslagtagna kontanter eller andra monetärt värderade beslag cirka 60 miljoner kronor. Det högsta beloppet rapporteras utifrån den för året största nationella insatsen under ledning av Noa³⁷. Därefter följer den regionala insats i region Mitt som låg till grund för Casino-domen, och en nationell insats under ledning av polisregion Stockholm.

Detta innebär ett klart högre sammanlagt värde än något av de tidigare åren. Dock är det osäkert om det går att jämföra med tiden före 2019 eftersom beslagtagna kontanter och värderade beslag då redovisades under *övriga beslag* i uppföljningen.

De flesta beslag avsåg kontanter i svensk eller utländsk valuta, men det förekom även beslag av till exempel klockor och halsband.

Beslagen har betydelse för penningtvätt, men även sett till förverkande av brottsutbyte.

Minskat antal näringsförbud

Antalet personer med beslut om näringsförbud³⁸ var 2020 det lägsta under redovisningsperioden, se figur 9. Det gäller i än högre utsträckning för den sammanlagda tid som näringsförbuden avser. I stort sett bedöms antalet personer och den beslutade tiden för näringsförbudet vara på en ganska jämn nivå fram till 2020. Detta kan kopplas samman med att det under 2020 var sällsynt med fällande domar för den typ av brottslighet, skattebrott och bokföringsbrott³⁹, som ofta förekommer i domar med beslut om näringsförbud. De 13 rubricerade brotten av denna typ med fällande dom 2020 utgör mindre än hälften av medelvärdet för de tidigare åren under redovisningsperioden.

Under 2020 var utfallet för beslagtagna kontanter eller andra monetärt värderade beslag cirka 60 miljoner kronor.

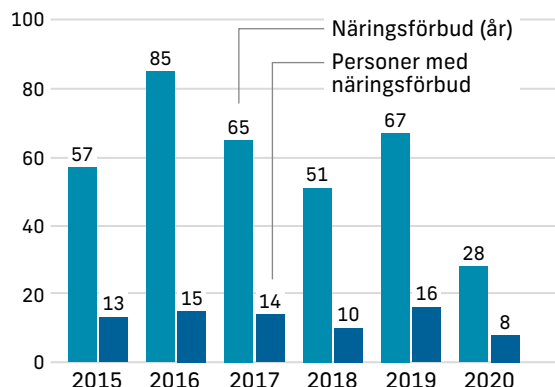
³⁶ Ekonomisk brottslighet inkluderar främst skattebrott, bokföringsbrott och penningtvättsbrott (inklusive näringspenningtvätt), men även punktskattebrott och försvårande av skattekontroll med flera brottstyper. Samtliga brottstyper avser i likhet med övriga brottskategorier såväl fullbordade brott som försök, förberedelse, medhjälp och anstiftan.

³⁷ Med penningtvätt menas sätt att föra in pengar från brott i det finansiella systemet och omvandla dem så att de verkar vara legalt förtjänade pengar (Åklagarmyndigheten: <https://www.aklagare.se/om-brottsligheten/olika-brottstyper/penningtvatt>, hämtad 2019-01-24).

³⁸ Penningtvättsbrott. En uppföljning av lagens tillämpning. Brottsförebyggande rådet. Rapport 2019:17, s. 42.

³⁹ Nationella operativa avdelningen vid Polismyndigheten.

Figur 9. Antalet personer med tingsrättsbeslut om näringsförbud 2015–2020 samt sammanlagt antal år som besluten gäller

3.5.6 Inget stort mål avseende bidragsbrott

Under 2019 var förekomsten av bedrägerier eller bidragsbrott den lägsta under redovisningsperioden. Under 2020 förändrades detta, främst genom många bedrägeribrott med fällande dom i Casino-domen. Dessutom redovisades fällande domar för bedrägeribrott i ytterligare fem domar och lika många insatser under året.

Däremot redovisades det enbart två rubricerade bidragsbrott med fällande dom under 2020. Tidigare har detta varit ett vartannat-års-utfall, på så vis att domar utifrån större bidragsbrottsförhör meddelats ungefär vartannat år. Emellertid har det inte skett under åren 2019 och 2020. Det återstår att se under 2021 om den typen av arbete och åtföljande rättegångar och domar uthålligt blivit ovanliga i satsningen. Ofta tar denna typ av brottslighet lång tid att utreda, är mycket resurskrävande och tar lång tid att driva i rättegång. Åtminstone ett sådant mål, sannolikt flera, pågår dock i satsningen.

För att få tillgång till hemliga tvångsmedel är det numera, enligt rådande rättspraxis, inte möjligt att räkna ihop straffvärdet för den samlade brottsligheten, utan det måste finnas ett enskilt brott med ett straffvärde på minst två år. Med avsaknaden av den tidigare framgångsfaktorn gör Åklagarmyndigheten bedömningen att det generellt sett är mer effektivt att förhindra felaktiga utbetalningar än att försöka lagföra personerna i efterhand.

Utöver den rättegång som pågår i Väst beträffande bedrägerier mot CSN har vi för närvarande inga stora utredningar för brott mot välfärdssystemen i insatser från Operativa rådet. Det är trots det mycket vanligt, särskilt i de regionala insatserna, med utredningar av dessa brottstyper.”
– Åklagarmyndigheten

3.5.7 Klart lägre medelålder för de åtalade

Intressant att notera är att medelåldern bland de åtalade under 2020 var betydligt lägre än tidigare. Totalt under redovisningsperioden var mindre än 40 procent av de åtalade 30 år eller yngre. Under enbart 2020 var den andelen nästan 60 procent. Det var främst de som var 25 år eller yngre som utgjorde en större andel. Dessutom var andelen av de åtalade som var över 50 år hälften av den för redovisningsperioden totalt (7 respektive 14 procent). Medelåldern 2020 var 5 år lägre än för hela redovisningsperioden.

En förklaring var att de många (118) åtalade i Casinomålet till stor del var personer i åldern 25 år eller yngre (nästan hälften av de åtalade).

Medelåldern för hela redovisningsperioden var ungefär 10 år högre i tingsrättsdomarna utifrån det regionala operativa arbetet än utifrån de nationella insatserna. Det bedöms bero på att det normalt är en större andel ekonomisk brottslighet bland domarna utifrån regionalt operativt arbete och att de åtalade för den typen av brottslighet har högre genomsnittsålder än de som åtalats för till exempel narkotikabrott. Under 2020 var det tvärtom de åtalade utifrån regionalt operativt arbete som var tydligt yngre än de utifrån nationella insatser, som hade samma medelålder som under hela redovisningsperioden. Hela den minskade medelåldern för de åtalade avser därmed regionalt operativt arbete – även bortsett från Casinodomen var medelåldern betydligt lägre än normalt. Detta bedöms i huvudsak bero på en förändrad brottsstruktur och en ökad andel av brottstyper som normalt omfattar åtal mot relativt unga personer.

En stor majoritet av de åtalade var män. Se bilaga 10 för en grafisk illustration av de åtalades ålder och kön under redovisningsperioden.

3.5.8 Mycket stora narkotikabeslag

Narkotikabeslagen i insatserna under 2020 var de största under hela satsningen och då både sett till kvantitet och till bredden av beslag för de olika typerna av narkotika, se figur 10. Det är första året i satsningen som det redovisas påtagliga, eller mycket stora, beslag inom alla huvudtyper av narkotika som följs upp. Totalt under redovisningsperioden redovisades beslag av över 1,2 ton cannabis (nästan 500 kilo 2020), drygt 340 kilo amfetamin (cirka 130 under 2020), 130 kilo kokain (nästan 60 under 2020) och 1,5 miljoner narkotika- eller dopningsklassade tabletter (cirka 565 000 under 2020). Under 2020 beslagtogs även 13 kilo heroin, en typ av narkotika som tidigare varit sällsynt bland beslagen i satsningen.

Den förhållandevis höga lagföringen kan kopplas till att de redovisade beslagen av narkotika till betydande del ledde till åtal och meddelad dom i tingsrätt innan årets slut. Dock avser lagföringen 2020 till del även beslag som gjordes under 2019 och i enstaka fall under tidigare år. Flera brott utifrån de stora beslagen återstår också att prövas i domstol.

Beslag av narkotika 2020 redovisades i 9 nationella insatser och 11 regionala insatser eller ärenden. Det innebär ett betydligt större antal nationella insatser i förhållande till 2019 (6), men färre än 2018 (11). Vad som kan sägas vara omfattande beslag⁴⁰ redovisades i 8 nationella insatser och 8 regionala insatser eller ärenden, vilket var fler än både 2019 och 2018.

Beslag av narkotika ledde till fällande tingsrättsdomar för grova narkotikabrott, inklusive synnerligen grova och grov smuggling, för 51 personer i 26 tingsrättsdomar under 2020. Det var betydligt fler personer och domar än 2019 (21 personer i 15 domar), men färre personer än 2018 (63 personer i 18 domar).

Påföljdsvärdet, ofta benämnt straffvärdet, per viktenhet för cannabis är betydligt lägre än för amfetamin, och än mer så jämfört med kokain. Heroin ligger ungefär mitt emellan kokain och amfetamin. Över hälften av beslagtagen cannabis avser ett beslag utomlands. Att detta beslag räknas med i statistiken är avhängigt att det uppfyller de kriterier som finns i uppföljningen av utfall utomlands. Det är i nuläget osäkert hur uppföljningen av rättsprocesser utifrån detta beslag ska utföras.

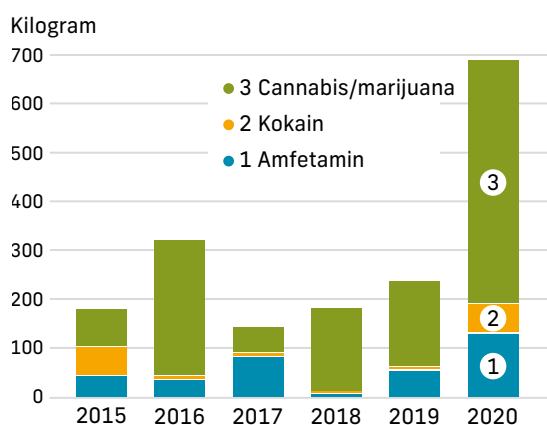
3.5.9 Fortsatt hög nivå för beslag av vapen och fler explosiva varor

Under 2020 beslagtogs i likhet med de två åren dessförinnan många vapen. Det var särskilt många auto-

matvapen och gevär som togs i beslag. Det rapporterades även flera stora beslag av explosiva varor i form av dynamit och sprängdeg samt två handgranater.

Beslag av vapen eller explosiva varor ledde till fällande tingsrättsdomar för grova vapenbrott eller grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor för 14 personer i 13 tingsrättsdomar under 2020. Det var fler personer och domar än 2019 (9 personer i 5 domar), men färre personer än 2018 (20 personer i 18 domar).

Figur 10. Beslag av de tre huvudtyperna av narkotika åren 2015–2020

Under redovisningsperioden rapporterades beslag av 45 automatvapen, 29 gevär, 108 pistoler eller revolverar och 34 handgranater eller granatvapen.⁴¹

Beslag av vapen under 2020 redovisades i 7 nationella insatser och 11 regionala insatser eller ärenden. Det är avseende den regionala nivån ett klart större antal än tidigare år under redovisningsperioden. Vad som kan sägas vara omfattande⁴² beslag redovisades i 5 nationella insatser och 5 regionala insatser eller ärenden, vilket också är fler regionala insatser eller ärenden än tidigare.

Nytt sätt att redovisa explosiva varor

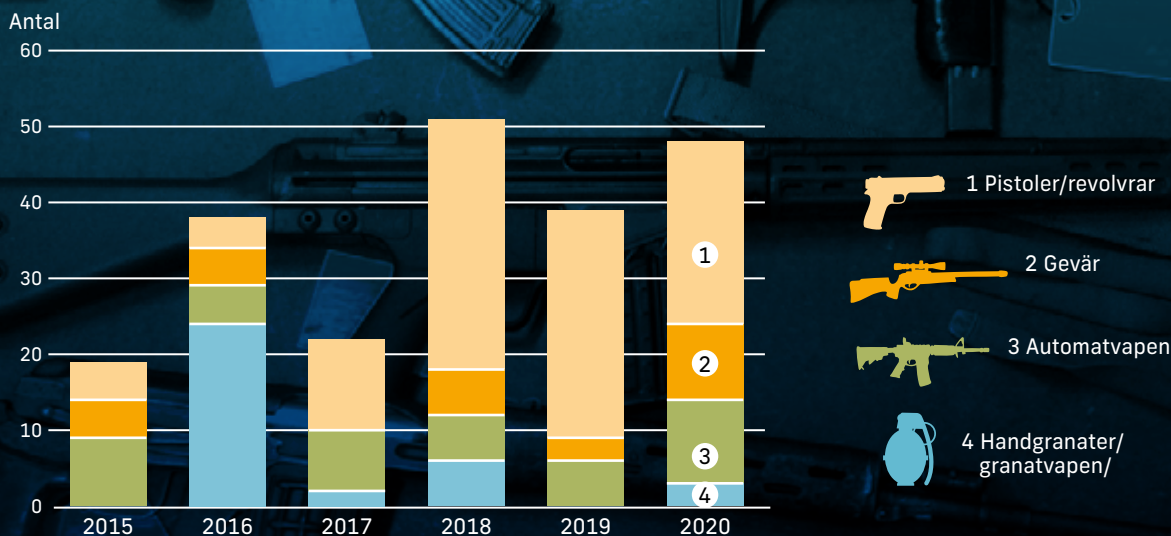
Under tidigare år har beslag av explosiva varor antalsräknats och, tillsammans med granatvapen, redovisats i tabell. Detta sätt att redovisa utfallet har från och med 2020, på grund av beslagens olika karaktär, befunnits vara svårt att vidmakthålla. Det som fortfarande redovisas i tabeller och figurer är handgranater eller granatvapen. Det beror på att det är möjligt att antalsräkna sådana på ett mer standardiserat

40 | stort sett liktydigt med att brottet rubriceras som grovt eller synnerligen grovt vapenbrott.

41 | detta ingår ett stort beslag av vapen av militär typ i Bosnien-Hercegovina. Beslaget gjordes 2016.

42 | stort sett liktydigt med att brottet rubriceras som grovt eller synnerligen grovt.

Figur 11 Beslag av vapen åren 2014–2019, uppdelat på fyra huvudkategorier

sätt än vad som gäller för sprängmedel. Utfallet för sprängmedel redovisas därför i stället i text.

Tydlig ökning av beslagtaget sprängmedel

Sannolikt är beslagen av explosiva varor under 2020 det mest omfattande sedan satsningen inleddes. Under tidigare år har beslagen i huvudsak bestått av handgranater. Under perioden 2015–2019 rörde det sig om 22 handgranater – de flesta (16) i ett beslag av vapen av militär typ, ett beslag som gjordes utomlands under 2016. Vapnen var avsedda för Sverige. I det beslaget ingick även granatvapen samt granater till dessa. Utöver det bestod beslagen av explosiva varor under tidigare år av bland annat sprängdeg.

Under 2020 omfattade beslagen i huvudsak 100-tals kilo dynamit av olika slag. Dynamiten togs i beslag genom fyra insatser, två nationella och två regionala.

De största beslagen under året avser den nationella insatsen under ledning av polisregion Mitt samt en regional insats under ledning av polisregion Stockholm beskriven som en insats mot ”kluster inom dödligt våld och penningtvätt”⁴³. Sammantaget för dessa båda insatser togs runt 250 kilo sprängmedel i beslag. Dessutom gjordes beslag av denna typ i den största nationella insatsen under ledning av polisregion Syd

samt i ännu en regional insats i region Stockholm.

3.5.10 Tydligt vartannat-års-utfall för skadestånd och förverkat brottsutbyte

Den huvudsakliga anledningen till att det är ett vartannat-års-utfall av förverkat brottsutbyte samt skadestånd är att de stora beloppen avser uthålligt operativt arbete, rättegångar som tar lång tid, och utfall som kommer med långa mellanrum, se figur 12.

Under 2020 redovisades det högsta beloppet för beslut om förverkat brottsutbyte⁴⁴ i tingsrätt, 41 miljoner kronor. En merpart, 35 miljoner kronor, avser Casino- domen. Emellertid ändrades detta i hovrätten genom att ett värdet förverkande om 28 miljoner kronor inte utdömdes i hovrätt. Förklaringen var att hovrätten inte ansåg att det kunde bevisas att den åtalade hade fått ett så pass stort utbyte av brottsligheten att det uppgick till ett högre värde än det stora skadestånd som han dömdes att betala samt de sakförverkanden som gjorts, uppgående till minst 7 miljoner kronor. Det återstående beloppet om 7 miljoner kronor samt övriga förverkanden på 6 miljoner kronor i andra tingsrättsdomar, totalt 13 miljoner kronor, är ändå att betrakta som ett ganska högt utfall i förhållande till tidigare år.

⁴³ Se vidare avsnitt 4.4.3.

⁴⁴ I rapporten avser detta begrepp alla de olika typer av förverkanden som kan ske enligt lagstiftning avseende förverkande av utbyte av brott eller brottslig verksamhet. Utöver förverkat brottsutbyte ingår tillgångar som tagits i förvar enligt lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.

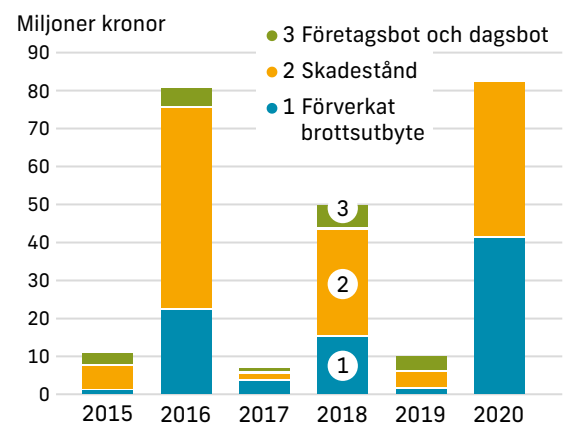
Just beslut om värdeförverkanden samt utvidgat förverkande har relativt ofta varit olika i tingsrätt och hovrätt. I de flesta fall har tingsrättens beslut om beloppet reducerats eller ogillats av hovrätten, men det finns också flera exempel på det omvända.

Sett till antalet tingsrättsdomar med beslut om förverkat brottsutbyte var det lika många (11) som 2019, då beloppet enbart uppgick till 1,3 miljoner kronor. Under 2018 var antalet domar betydligt större (18), och värdet av det förverkade brottsutbytet 15 miljoner kronor. Det finns följaktligen inte någon tydlig utvecklingstendens avseende detta mått.

Det utdömda skadeståndsbeloppet⁴⁵ i tingsrätt under 2020 uppgick till 40 miljoner kronor, också det ett förhållandevis högt utfall. Även i detta fall utgjordes en stor del av Casino-domen, cirka 21 miljoner av beslutat skadestånd. Detta kvarstod även efter dom i hovrätten. Nästan hela det återstående beloppet avsåg en dom utifrån den nationella insatsen i region Syd som under 2019 var den näst mest omfattande. Det beslutade skadeståndet uppgick i den domen till nästan 18 miljoner kronor.

Utdömd företagsbot förekom inte under 2020. Beloppet för dagsböter uppgick till 400 000 kronor under 2020.

Figur 12 Utdömda belopp (miljoner kronor) i tingsrätt för förverkat brottsutbyte, skadestånd samt företagsbot 2015–2020

3.5.11 Effekten av hovrättsdomar, Casino-domen i fokus

Som beskrivits i flera av de tidigare redovisningarna innebär meddelade domar i hovrätten att den utdömda fängelsetiden reducerats med cirka 10 procent jämfört med utfallet av tingsrättsdomarna. En fördjupad studie visar att reduktionen ökade från och med 2016,

⁴⁵ I det redovisade beloppet för skadestånd ingår inte den ränta på beloppet som tillkommer genom beslut i domen, vilket innebär att det faktiska skadeståndet är högre än vad som anges i tabellen. Dessutom ingår utdömda avgifter kopplade till brott.

till 14 procent. Se bilaga 11 för en tabell över effekterna av hovrättsdomar avseende utdömda fängelseår.

Nästan hela reduktionen avser Casino-domen

För 2020 var det 12 hovrättsdomar som innebar en reduktion av den utdömda fängelse tiden i tingsrätt, att jämföra med 7 som innebar en ökning. Den totalt utdömda fängelse tiden efter hovrättsdomarna under 2020 var 208 år, att jämföra med 247 i de föregående tingsrättsdomarna. Det innebär en reduktion av tiden med 39 år, eller 16 procent. Reduktionen mellan tingsrättens dom i Casino-målet⁴⁶ och det samlade utfallet efter åtföljande hovrättsdom⁴⁷ var en reduktion med 34 år, vilket följaktligen kan sägas förklara nästan hela den totala reduktionen.

I Casino-domen dömde tingsrätten 45 åtalade till sammanlagt drygt 63 års fängelse. Av de 45 åtalades 40 i hovrätten. De dömdes i tingsrätten till sammanlagt 61 års fängelse. Efter hovrättsdomen hade detta reducerats till drygt 26 år, det vill säga en reduktion med 35 år. Hovrätten dömde 15 av de åtalade till fängelse, enbart en av de åtalade dömdes till en längre fängelse tid än i tingsrätten.

Det fanns flera tydliga generella förändringar av påföljden som meddelades av hovrätten i förhållande till tingsrätten:

- Från fängelse till villkorlig dom med samhällstjänst (motsvarande angiven fängelse tid).
- Från villkorlig dom med samhällstjänst (motsvarande angiven fängelse tid) till villkorlig dom med dagsböter.
- Reduktion av den utdömda fängelse tiden.
- Reduktion av de utdömda beloppen för dagsböter.

Även om reduktionerna av påföljderna totalt sett var stora, görs bedömningen att det inte var någon markant övergripande skillnad mellan domen i tingsrätten och i hovrätten för de 68 åtalade i båda instanserna i den meningen att utfallet ändå är omfattande ur ett påföljds perspektiv. Det ska även påpekas att efter hovrättsdomen var det över 8 000 timmars samhällstjänst som utdömdes, vilket motsvarar drygt 30 års fängelse. Dessutom utdömdes nästan en halv miljon kronor i dagsböter.

I hovrättsdomen anges följande som förklaring till skillnaden mellan deras bedömning i förhållande till tingsrättens:

”Flertalet av de som åtalats i egenskap av låntagare dömdes av tingsrätten för grovt bedrägeri. Hovrätten har inte bedömt att dessas berättelser och utredningen i övrigt, generellt sett, innehåller sådana uppgifter som skulle tala för att de varit aktiva i låneansökningarna eller haft inblick i eller större kännedom om de totala bedrägerierna eller hur den brottsliga verksamheten varit organiserad. Även om en låntagares medverkan har varit nödvändig för brottets genomförande anser inte hovrätten, på ett allmänt plan, att deras agerande ska bedömas som mer än att de främjat brottet. Hovrätten har därför ändrat brottsrubriceringen för ett stort antal låntagare till medhjälp till bedrägeri. Om brottet ska anses som grovt eller inte har huvudsakligen avgjorts utifrån en värdemässig bedömning. Hovrätten har inte delat tingsrättens generella utgångspunkt att låntagarna måste ha förstått att bedrägerierna begåtts systematiskt, organiserat eller i större omfattning. Hovrätten har allmänt ansett att tingsrätten bedömt straffvärdena väl högt.[...]”⁴⁸

Som tidigare nämnts ogillade hovrätten ett av tingsrätten beslutat värdet förverkande om 28 miljoner kronor för den huvudåtalade i målet.

Reduktionen mellan tingsrättens dom i Casino-målet och det samlade utfallet efter åtföljande hovrättsdom var en reduktion med 34 år, vilket följaktligen kan sägas förklara nästan hela den totala reduktionen.

Ytterligare en reduktion

Det var ytterligare en hovrättsdom som signifikant bidrog till reduktionen:

- en hovrättsdom utifrån en regional insats i region Mitt bidrog också till reduktionen av den utdömda fängelse tiden efter dom i hovrätt. I tingsrätten⁴⁹ utdömdes fängelse i 7 år och 8 månader för de 2 av de 5 åtalade. Den som dömdes till den längsta tiden, 6 år och 6 månader, dömdes bland annat för synnerligen grov misshandel, vållande till annans död, grovt brott och grovt narkotikabrott. Efter hovrättens dom⁵⁰, där denne var åtalad, sänktes den utdömda fängelse tiden från 6 år och 6 månader till 2 år och 2 månader, då enbart för grovt narkotikabrott. Det innebär också att det av tingsrätten

46 Uppsala tingsrätt, mål nr B 6683-17, 2020-01-24.

47 Svea hovrätt, mål nr B 1187-20, 2020-12-17.

48 A.o., s. 127.

49 Uppsala tingsrätt, mål nr B 6805-18, 2019-10-09.

50 Svea hovrätt, mål nr B 11473-19, 2020-01-10.

utdömda skadeståndet om 669 500 kronor ogillades av hovrätten.

Ökad påföljd utifrån nationella insatser

Under 2020 ökade den utdömda fängelsetiden utifrån nationella insatser efter hovrättsdomar för första gången under redovisningsperioden (+ 2 %). Den största ökningen avsåg:

- en hovrättsdom utifrån den stora nationella insatsen i region Mitt. I tingsrättens två deldomar⁵¹ utdömdes fängelse eller sluten ungdomsvård i 13 år och 3 månader för 8 av de 13 åtalade. Påföljderna avsåg i första hand grovt narkotikabrott och grov misshandel. Efter hovrättens domar⁵², där 10, däribland samtliga av de fängesdömda, var åtalade, ökades den sammanlagda utdömda fängelsetiden eller tiden i sluten ungdomsvård till 17 år och 2 månader. Detta kan dels förklaras av påföljds-skärpningar för de flesta av de åtalade, dels att 1 dömd till fängelse där åtalet ogillades av tingsrätten. För 1 av de som tingsrätten dömt till fängelse ogillades åtalet av hovrätten.

Ett större monetärt utfall under 2020 avser sanktionsavgifter uppgående till över 26 miljoner kronor beslutade av Länsstyrelsen i Stockholms län.

3.6 Exempel på andra utfall

Det finns en rad aktiviteter och åtgärder som inte har följts upp systematiskt och därför inte återrapporteras, mer än till viss del.

Även flera av nätverksmyndigheterna bidrog till olika typer av utfall som av myndigheter och regionala samverkansråd framhölls vara viktiga i arbetet under 2020.

Ett utfall som var med för första gången under 2019 är debiterad uppbörd från Tullverket, vars värde då uppgick till drygt 1,5 miljoner kronor utifrån en regional insats i region Syd. Under 2020 redovisades ett lägre utfall, 326 000 kronor, också det utifrån en regional insats i region Syd.

Ett större monetärt utfall under 2020 avser sanktionsavgifter uppgående till över 26 miljoner kronor beslutade av Länsstyrelsen i Stockholms län, se vidare avsnitt 4.4.4.

RUC Stockholm närmade sig under 2020 länsstyrelsen på ett tydligare sätt. RUC har kunnat ge impulser som länsstyrelsen har tittat närmare på. Resultat av detta är flera beslut om sanktioner. I flera fall har EBM även kunnat upprätta anmälningar beträffande näringspenningtvättsbrott. Åtgärder hos tillsynsmyndigheter är en viktig del av arbetet, och det är viktigt att föra statistik här.”
– Ekobrottsmyndigheten

3.7 Olika utfallsprofil vid regionerna

I redovisningen för 2019⁵³ redovisades och diskuteras för första gången mer ingående skillnader i utfallsprofil mellan regionerna. I denna redovisning redogörs det inte lika ingående för detta eftersom merparten av det som redovisades 2019 fortfarande är aktuellt. Den stora andelen av utfallet totalt som kommer från region Syd kvarstod under 2020. Det gäller även det breda regionala operativa utfallet som redovisades från region Stockholm. Det som förändrades något under 2020 var att region Mitt stod för en större del av utfallet för många av utfallsmåtten, och en stor del av det totala utfallet.

3.7.1 Olika arbetssätt, prioriteringar och uppföljningsmetoder

De i flera fall stora skillnaderna mellan utfallet per region bedöms till del återspegla systematiska olikheter avseende arbete som inkluderas i satsningen. Vissa typer av arbete och utfall som förekommit regelmässigt i en region, har sällan eller inte alls förekommit i andra. Utöver eventuella skillnader i effektivitet, kan dessa skillnader bero på:

- synen på vilken typ av arbete som kan eller bör integreras i satsningen
- myndigheternas prioritering av arbetet
- polisregionens och de regionala samverkansrådets syn på den myndighetsgemensamma satsningens roll
- uppföljningsmetoder och organisation för uppföljning
- problembild.

En felkälla vid jämförelserna mellan regionerna är att de nationella insatser som leds av någon annan myndighet än Polismyndigheten inte räknas till en specifik region.

51 Uppsala tingsrätt, mål nr B 6141-19, 2020-05-20 (deldom 1) och 2020-07-06 (deldom 2).

52 Svea hovrätt, mål nr B 6476 och B 8676, 2020-10-14.

53 *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2019*, s. 24 ff. Polismyndigheten 2020, dnr A521.440/2019.

3.8 Ett högre utfall innebär inte alltid ett bättre resultat

Detta avsnitt syftar till att klargöra de olika perspektiv som är viktiga att bära med sig vid tolkningen av det operativa utfallet och stora skillnader mellan år och regioner.

Generellt sett är ett högt utfall ett besked om en bra verksamhet. Ökar dessutom verksamhetens bredd är detta en ytterligare indikation på en positiv utveckling. Avgörande för satsningens resultat är dock i än högre grad den strategiska och brottsförebyggande betydelsen av arbetet. Den myndighetsgemensamma plattformen, lägesbilden och inriktningen för verksamheten borgar i stort sett för en god effekt av arbetet i detta avseende. En viktig aspekt av bedömningen av utfallet är huruvida samverkan betytt ett bättre resultat än om arbetet skett inom enbart en myndighet. Att övergripande göra den bedömningen är emellertid mycket komplicerat och får än så länge i huvudsak vila på de förutsättningar som skapats genom den myndighetsgemensamma plattformen.

I den antologi som gjordes i Brottsförebyggande rådets regi 2014⁵⁴ beskrevs fyra skäl till att arbeta tillgångsinriktat och att återföra utbyte av brott. Slutsatsen blev att "... Starkast betoning får [...] att minska gärningspersonernas incitament att begå brott genom att frånta dem utbytet av brotten."⁵⁵ Beloppets storlek är inte alltid avgörande för den brottsreducerande betydelsen

av åtgärden. Ett motsvarande resonemang kan föras utifrån andra åtgärder som vidtas, till exempel lagföring eller administrativa åtgärder. Ett stort belopp, eller många fängelseår, bedöms i stort sett som ett bra resultat. Flera av de insatser som inte genererat stora belopp eller många fängelseår, kan likväl vara av stor betydelse för att minska förmågan och motivationen till fortsatt brottslighet hos aktörerna inom organiserad brottslighet. Det är dessutom viktigt att det brottsförebyggande arbetet utvecklas, trots att det är svårt att mäta utfallet av det arbetet.

3.9 Utfall av arbetet mot de strategiska personerna

3.9.1 Metod för uppföljning av de strategiska personerna

De strategiska personerna som den myndighetgemensamma satsningen riktar sitt arbete mot är systematiskt identifierade utifrån fastställda kapacitetsparametrar. Parametrarna som används för att fastställa eller exkludera en person som strategisk bygger på om personens kapacitet att bedriva organiserad brottslighet innebär ett hot mot de grundläggande samhällsfunktionerna. Hot mot följande funktioner bedöms som samhällsfarligt, särskilt om flera funktioner angrips:

54 Brå-rapport 2014:10. *Gå på pengarna. Antologi om tillgångsinriktad brottsbekämpning*, s. 143.

55 A.o.

- *Den ekonomiska sfären*
Den fria konkurrensen som bygger på att alla aktörer håller sig till gällande lagar och regler.
- *Det demokratiska statskicketets grundläggande processer*
Det politiska beslutsfattandet, verkställandet av politiska beslut (rättsprocessen och annan myndighetsutövning) och att den fria debatten kan ske utan otillåten påverkan.
- *Den fysiska säkerheten*
Statens uppdrag att säkerställa att enskilda individer inte utsätts för fysiska angrepp.

RUC Stockholm genomförde under vintern 2019/2020 en omfattande revidering av regionens strategiska personer [SP]. [antal] SP bedömdes sakna kapacitet i en eller flera kapaciteter... Anledningen till avsaknaden av kapacitet bedöms bero på en kombination av myndigheters åtgärder, andra kriminella nätverks konkurrens samt minskat inflytande [för den strategiske personen] över den organiserade brottsligheten.”
– *Region Stockholm*

En strategisk persons brottslighet är välorganiserad och komplex. För att fänga både det arbete som myndigheterna bedrivit mot den strategiska personen och hur detta har påverkat den strategiska personens möjligheter att begå brott sker uppföljning årligen genom intervjuer med de personer som arbetar när-

most personen. Den bedömning som gjorts baserades på om den strategiska personen påverkats av det arbete som bedrivits, oavsett om åtgärden varit direkt kopplad till den strategiska personen eller till dennes nätverk. Bedömning görs sedan på en sex-gradig skala, se figur 13. Bedömningen här baseras på uppgifter från oktober 2019 till september 2020.⁵⁶

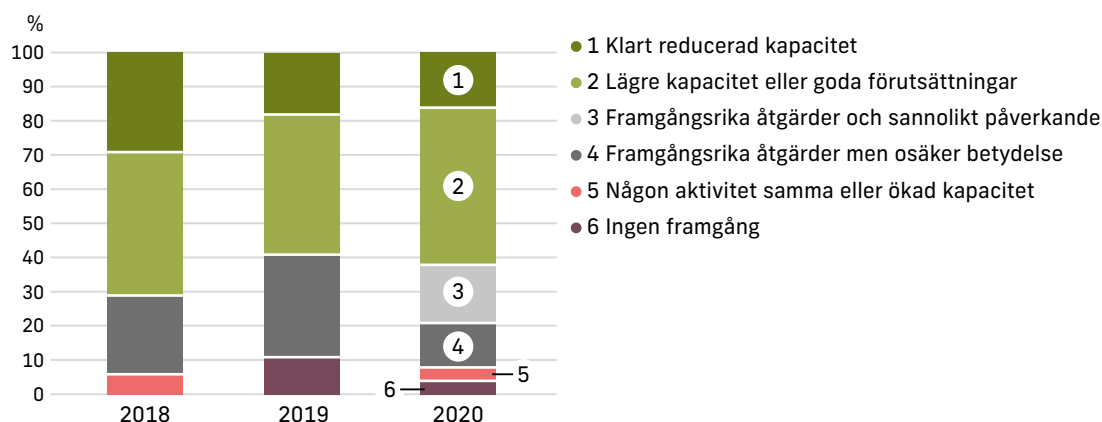
Som beskrevs i föregående redovisning⁵⁷ är det svårt att bedöma arbetet. Olika åtgärder pågår i olika delar av myndigheterna och har i olika grad påverkat den strategiska personen och dennes nätverk.

Utfall av bedömningen

Bedömningen för 2020 var något mer nyanserad än året innan, och samtliga möjligheter till gradering av arbetet och dess påverkan användes. Det beror på att tydligare instruktioner tagits fram och varje bedömning gjorts mer enhetlig. Resultatet av bedömningen för 2020 var snarlik den för föregående år. Under 2020 var minst 92 procent av de strategiska personerna föremål för åtgärder vilket var en knapp ökning.

Andelen där kapaciteten hos de strategiska personerna och deras nätverk anses påverkad i någon grad (de två gröna fälten) var 63 procent att jämföra med 59 året innan. Den del som avser att åtgärder vidtagits av myndigheterna men åtgärdernas påverkan på den strategiska personens kapacitet är något oklar (de grå fälten) uppgår till 29 procent vilket i stort speglar nivån året innan. De röda fälten speglar att inga eller få åtgärder vidtagits samt att kapaciteten var oförändrad eller till och med ökade uppgår till 8 procent, mot föregående års 11 procent.

Figur 13 Resultatet av bedömningen avseende arbetet mot de strategiska personerna och deras nätverk 2018–2020

⁵⁶ Bedömningen följer inte årscykeln, den är istället anpassad för att kunna presenteras för Samverkansrådet i oktober varje år.
⁵⁷ *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2019*, s. 25. Polismyndigheten 2020, dnr A521.440/2019.

Under 2020 var minst 92 procent av de strategiska personerna föremål för åtgärder vilket var en knapp ökning.

4. Operativ verksamhet

I detta kapitel redogörs för en del av innehållet i den operativa verksamheten. Nationella insatser respektive regionalt operativt arbete utgör den huvudsakliga uppdelningen av den operativa verksamheten. Först ges en allmän bild av antalet nationella insatser och genomsnittlig pågåendetid. För de nationella insatserna inleds avsnittet med att återge utvecklingen för den redovisade arbetstiden. Därefter kommer avsnitt som fördjupat beskriver operativ verksamhet och utfall kopplade till detta. Dessutom ett avsnitt som behandlar de sex avslutade nationella insatser som under 2020 var föremål för en särskild uppföljning.

4.1 Nationella insatser

En nationell operativ insats innebär att Operativa rådet fattat ett beslut om att utifrån inriktningen och de mål som ställts upp för insatsen avsätta resurser för myndighetsgemensam brottsbekämpande verksamhet. Ledningsansvaret i en insats avser den myndighet som övergripande fått ansvaret för att leda insatsen, vilket i huvudsak innebär ett samordningsansvar.⁵⁸ Beslut av Operativa rådet att inleda en insats innebär att myndigheternas arbete i insatsen – till skillnad mot regionala insatser – får en nationell prioritet. Jämfört med regionala insatser resurssätts de nationella insatserna i högre grad av personal från polisens aktionsgrupper.

4.1.1 Ökad redovisad arbetstid

De nästan 390 000 redovisade timmarna arbetad tid i nationella insatser innebär den mest omfattande tiden sedan 2017. För Polismyndigheten var det den mest omfattande under redovisningsperioden, se figur 15. Den främsta anledningen till det var en mycket stor ökning för polisregion Syd.

Totalt sett för polisens aktionsgrupper utgjorde de cirka 275 000 redovisade timmarna det största

antalet timmar i satsningens historia.

Aktionsgruppspersonalens rörlighet, det vill säga arbetad tid i nationell insats under ledning av annan polisregion (i förekommande fall Noa) eller myndighet, var lägre än under 2019. Detta berodde dock på att aktionsgruppspersonalen som arbetade under annans ledning avsåg Stockholm och Öst som arbetade i insatser som de inte ledde, men som till stor del bedrevs i den egna regionen. Bortsett från detta arbete var rörligheten högre under 2020. Under året arbetade främst personal från aktionsgrupp Väst i en insats, och ledning av, polisregion Syd. Därutöver arbetade personal från aktionsgrupp Stockholm och Nord i insatser under annans ledning.

För annan polispersonal än aktionsgrupp redovisades det högsta antalet arbetade timmar sedan 2017. Då som under 2020 var det polisregion Syd som redovisade flest arbetade timmar

Det noteras en förstärkt minskande trend avseende den redovisade arbetstiden för Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket. Dessa båda myndigheters redovisade arbetade timmar var under de år som de arbetade som mest i nationella insatser uppe i drygt 27 000 timmar per år (2016). Se utvecklingen per månad för redovisningsperioden i figur 14. Under 2020 var den redovisade tiden drygt 7 800 respektive 11 700 för dem. Den främsta anledningen till minskningen kan, främst för Ekobrottsmyndigheten, sägas vara att det inte förekom någon riktigt stor resursinsats i någon insats under året. Det gäller i något mindre utsträckning även för Skatteverket. När det gäller antalet insatser med arbetad tid var de snarare många för Ekobrottsmyndigheten och genomsnittliga för Skatteverket.

Tidigare år under redovisningsperioden har Ekobrottsmyndigheten redovisat mellan drygt 6 000 och 9 400 arbetade timmar i sin största insats för året. Under 2020 var tiden för den största insatsen 2 450 timmar.

58 Åklagaren har en självständig roll och ska säkerställa att utredningen och andra åtgärder utförs på ett rättssäkert sätt.

Eventuella trender för myndigheters resursuttag har flera bakomliggande anledningar då det myndighetsgemensamma arbetet äger rum i en komplex och varierad organisation. ... Myndigheten lägger även ned stort engagemang i regionala ärenden, där nedlagd tid inte mäts.”

– Ekobrottsmyndigheten

Skatteverkets bidrag till de nationella insatserna har liksom för EBM minskat under året. Däremot lägger vi ner mer tid i regionala och lokala insatser. Anledningen är att de nationella insatserna har ett stort fokus på det dödliga våldet och tillhörande narkotikabrottslighet och att våra möjligheter att bidra är begränsade.”

– Skatteverket

Den redovisade tiden för Försäkringskassan var den lägsta under redovisningsperioden. Emellertid finns det starka skäl att förmoda att den nedlagda tiden för myndigheten i det regionala operativa arbetet ökade mycket under året. Enligt Försäkringskassan var de nationella insatserna som pågick under året inte av den karaktären att de kunde medverka i någon större utsträckning.

För Tullverket har det varit vanligt med stora årliga variationer. Årets redovisade tid var förhållandevis omfattande. Tiden avser nästan enbart två insatser.

Kriminalvårdens redovisade fler arbetade timmar än något tidigare år i satsningen. Tiden avsåg främst två av de största nationella insatserna under 2020, insatser som också genererade ett omfattande utfall i brottmålsprocessen både 2020 och 2019.

Åklagarmyndighetens redovisade arbetstid var den högsta sedan 2017. Främst avser myndighetens redovisade arbetstid tre insatser som samtliga ledde till omfattande lagföring och innebar mycket internationell samverkan.

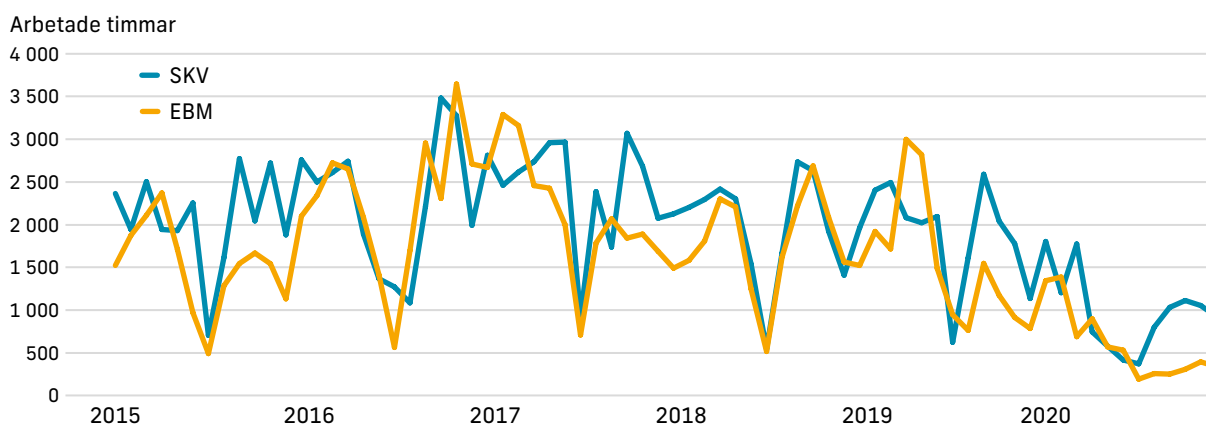
Arbetsstrycket hos RIO⁵⁹ har varit mycket högt, antalet frihetsberövade i ärenden på enheten har aldrig varit högre.”

– Åklagarmyndigheten

I detta sammanhang är det viktigt att påpeka att den redovisade tiden enbart avser satsningens arbete på nationell nivå, och i flera avseenden inte speglar satsningens arbete i dess helhet.

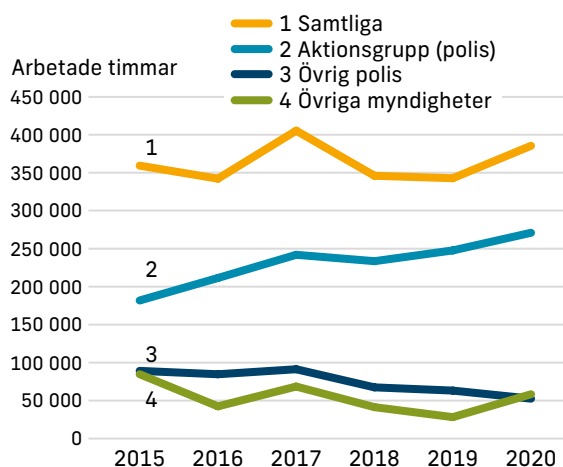
De nästan 390 000 redovisade timmarna arbetad tid i nationella insatser innebär den mest omfattande tiden sedan 2017.

Figur 14. Utvecklingen av den redovisade arbetstiden i nationella insatser per månad åren 2015–2020 för Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket

59 Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet hos Åklagarmyndigheten.

Figur 15. Utvecklingen av redovisad arbetstid i nationella insatser för samtliga, för aktionsgruppspersonalen, övrig polispersonal och sammanlagt för alla myndigheter exklusive Polismyndigheten 2015–2020

4.1.2 Ingen fortsatt minskning av antal insatser

Antalet pågående nationella insatser ökade under alla åren mellan 2014 och 2018, men minskade 2019. Under 2020 ökade antalet återigen, med 1 insats. Under året avslutades 4 insatser, medan 5 inleddes. Av de 21 insatser som pågick vid årets utgång var 10 på bevakning⁶⁰. Det innebär att det var 11 insatser med pågående operativt arbete utöver domstolsprocess.

Det sammanlagda antalet pågående insatser under någon del av 2020 var 26, vilket var färre än de två närmast föregående åren och ungefär som 2016 och 2017. Antalet insatser, inklusive de som avslutats tidigare år, med redovisad arbetstid fortsatte att minska något och uppgick till 34.

I genomsnitt hade de insatser som pågick, inklusive de under bevakning, vid årets utgång fortgått i cirka två år och sex månader.

I genomsnitt hade de insatser som pågick, inklusive de under bevakning, vid årets utgång fortgått i cirka två år och sex månader.

Sammantaget för redovisningsperioden har Operativa rådet beslutat 40 nationella insatser och avslutat 30.

Insatser som initierades under 2020

De fem nationella insatser som beslutades av Operativa rådet under 2019 stod för 35 procent av den redovisade arbetstiden för nationella insatser totalt. Det innebär att det operativa arbetet i huvudsak skedde i insatser som inleddes 2019 eller tidigare.

4.2 De tongivande nationella insatserna

4.2.1 Största insatsen för andra året i rad

Insatsen inleddes i slutet av 2018 och var en av de tre stora insatser som i redovisningen av verksamheten i satsningen 2019 beskrevs som insatser mot omfattande kriminella nätverk.⁶¹ Den var 2020 i likhet med det föregående året den största insatsen sett till den redovisade arbetstiden. Insatsen var vid utgången av 2020 den näst största nationella insatsen efter Södertäljeinsatsen⁶² sedan satsningen inleddes 2009.

Detta gör denna insats till den mest myndighetsgemensamma under 2020.

Både aktionsgruppen vid Noa och i region Stockholm fortsatte att arbeta i insatsen under året, och ledningen av insatsen delades mellan aktionsgrupperna vid Noa och i polisregion Stockholm. Insatsen avser inriktningen strategisk person och dennes nätverk.

Mycket arbete för flera myndigheter

Den redovisade arbetstiden bestod till stor del (83 %) av lika delar aktionsgruppen vid Noa respektive Stockholm. Utöver detta utgjordes den redovisade arbetstiden i insatsen under 2020 även av en relativt sett stor resurs från andra myndigheter, främst Tullverket, Skatteverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten och Kriminalvården. Detta gör denna insats till den mest myndighetsgemensamma under 2020.

60 Inväntande slutligt beslut i domstol.

61 Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2019, s. 30f. Polismyndigheten 2020, dnr A521.440/2019.

62 En omfattande insats, inledd 2010 och avslutad 2019, under ledning av polisen Stockholm.

Utfallet som redovisades från dessa myndigheter bestod bland annat i

- drygt 6 miljoner kronor i höjning av skatt inklusive skattetillegg
- 96 000 kronor i återkrav till Försäkringskassan och 365 000 kronor i besparingsbelopp
- nästan 430 000 kronor i utmäta tillgångar.

Omfattande och bred internationell samverkan och stora narkotikabeslag

Arbetet i insatsen har inneburit en omfattande och bred internationell samverkan, i flera fall operativ. Detta arbete bidrog bland annat till ett stort tillslag utomlands med stora narkotikabeslag.⁶³ Det förekom kontakter och operativ samverkan med flera länder.

Även i den svenska rättsprocessen togs stora mängder narkotika i beslag, bland annat 80 kilo cannabis. Dessutom beslagtogs andra typer av narkotika, flera vapen samt ett större belopp i kontanter.

Hög lagföring

En tingsrättsdom utifrån insatsen i början på året innebar att av de 9 åtalade dömdes 6 till fängelse i sammanlagt 35 år. Efter den efterföljande hovrättsdomen, som omfattade samtliga 9 åtalade, höjdes den sammanlagda utdömda fängelsestiden till 36 år. De åtalade dömdes främst för synnerligen grovt narkotikabrott, grovt narkotikabrott och grovt vapenbrott. Även under 2019 meddelades två tingsrättsdomar, med 3 åtalade, 2 dömda till fängelse i sammanlagt 8 år. Påföljden kvarstod efter en dom i hovrätten⁶⁴.

4.2.2 Många insatser i region Syd

I region Syd pågick sammanlagt fem nationella insatser under 2020. Drygt en fjärdedel av den redovisade tiden i alla nationella insatser avsåg dessa insatser. Sammantaget med den största insatsen under ledning av Noa redovisades hälften av de arbetade timmarna i någon av dessa nationella insatser.

Omfattande insats i region Syd

Den för året näst största insatsen var i likhet med året innan under ledning av polisregion Syd. Under 2020 avses en insats som inleddes i början av året med inriktningen *särskilda skäl*, i form av en avsevärd

brottsproblematik kopplad till 1-procentsmiljön⁶⁵. Fokus för insatsen överlappar flera tidigare stora insatser i region Syd.

Den redovisade arbetstiden i insatsen består till allra största delen (96 %) av polispersonal. Därutöver redovisades mest tid av Kriminalvården, Tullverket, Skatteverket och Åklagarmyndigheten. I övrigt har fem myndigheter redovisat tid i insatsen. Av dessa nämns särskilt Arbetsförmedlingen, då denna insats var den nationella insats i vilken de redovisade mest arbetstid under 2020.

I region Syd pågick sammanlagt fem nationella insatser under 2020.

Under året meddelades fem tingsrättsdomar utifrån denna insats. Domarna avser 14 åtalade personer, varav 11 dömdes till fängelse i sammanlagt 29 år och 2 månader. Påföljderna avser främst grova narkotikabrott (inklusive synnerligen grova), grovt vapenbrott och brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor, grovt brott (sprängdeg).

I insatsen beslagtogs 76 kilo cannabis, drygt 19 kilo kokain, 16 kilo amfetamin, cirka 2 000 narkotikaklassade tabletter, 3 gevär, 1 pistol samt explosiva varor i form av dynamit.

- Utfallet som redovisades i förvaltningsprocessen bestod bland annat i
- cirka 1 miljon kronor i höjning av skatt inklusive skattetillegg
- drygt 1,4 miljoner kronor i återkrav till Försäkringskassan och mer än 1,8 miljoner kronor i besparing
- 118 000 kronor i återkrav till Arbetsförmedlingen och 800 000 kronor i besparing.

Dessutom redovisades enstaka beslut från Migrationsverket i denna insats.

Även i denna insats förekom omfattande internationell samverkan, inklusive operativ samverkan. Nätverket som är föremål för insatsen har en internationell utbredning.

63 Detta tillslag berörde enbart till del personer från Sverige.

64 Den andra domen i tingsrätten överklagades inte.

65 I denna redovisning en samlingsbeteckning för de klubbar vars medlemmar har en gemensam tillhörighet, ofta markerad genom symboler, baserad på att de anser sig tillhöra en minoritet (1 %) som lever utanför det etablerade samhällets normer, regler och lagar.

I region Syd pågick fyra ytterligare insatser

För de fyra övriga nationella insatser som pågick i polisregion Syd, under ledning av polisen där, var den största den insats som inleddes i början av 2019 och som under det året var den näst största nationella insatsen och omfattade en bred internationell samverkan. Under 2020 arbetade främst annan polispersonal från regionen än aktionsgruppen i denna insats, men även personal från aktionsgrupp Öst. Fortfarande var insatsen bland de större nationella insatserna. Under året meddelades 1 tingsrättsdom utifrån insatsen.

Av de 2 åtalade dömdes 1 till fängelse i 5 år och 6 månader för främst grovt bedrägeri och grovt bokföringsbrott. Det utdömdes även skadestånd uppgående till nästan 18 miljoner kronor. I domen meddelades dessutom näringsförbud i 7 år för den fängelsedömda. Brottsligheten avsåg investeringsbedrägerier.

Under mitten av 2020 inleddes ytterligare en insats i regionen. Den insatsen fokuserade på en brottsproblematik i en annan stad än Malmö, som annars varit i fokus för de flesta insatser i regionen. Hittills har den senaste insatsen nästan enbart omfattat polisär resurs från region Syd och Väst samt resurs från Åklagarmyndigheten. Under 2020 meddelades 1 tingsrättsdom utifrån insatsen. Domen innebär att 1 person dömdes till fängelse i 10 år för grovt våld.

I övrigt redovisades:

- stora belopp yrkade i mål om verkställighet från Kronofogdemyndigheten
- 4,5 miljoner kronor i säkrade tillgångar i mål om kvarstad eller förvar
- drygt 290 000 kr i utmäta tillgångar
- nästan 630 000 kronor i besparing för Försäkringskassan.

De två resterande insatserna i region Syd inleddes för flera år sedan, 2014 respektive 2017. Den arbetade tiden i dessa insatser var förhållandevis liten under 2020 och bestod till stor del av personal från Kronofogdemyndigheten (insats inledd 2014) respektive Skatteverket (insats inledd 2017). Under 2020 meddelades inte någon tingsrättsdom utifrån dessa insatser. I den äldsta insatsen redovisades drygt 1,7 miljoner kronor i säkrade tillgångar i mål om kvarstad/förvar samt drygt 660 000 kronor i återkrav till Försäkringskassan.

I den senare insatsen redovisades en påtaglig del av utfallen i nationella insatser inom förvaltningsprocessen, cirka:

- 7,5 miljoner kronor i höjning av skatt inklusive skattetillägg
- 6,5 miljoner kronor i säkrade tillgångar i mål om betalningssäkring
- 6,5 miljoner kronor utmäta tillgångar
- 225 000 kronor i återkrav till Försäkringskassan och 343 000 kr i besparing.

Sammantaget var det en stor del av det totala utfallet i nationella insatser inom förvaltningsprocessen som redovisades i de pågående insatserna i region Syd.

4.2.3 Hög lagföring och stor resurs från Tullverket i en insats

Insatsen inleddes i mitten av 2019 med inriktningen särskilda skäl och var också en av de tre stora insatser som i redovisningen för 2019 beskrevs som insatser mot omfattande kriminella nätverk. Insatsen har inbegripit en utbredd internationell verksamhet.⁶⁶ Den JIT som påbörjades under 2019 fortsatte under 2020 och pågick vid årets utgång.

Ledningen av insatsen övergick under året från polisregion Väst till Tullverket. Det är polisregion Väst som arbetat mest i insatsen, följd av just Tullverket. Därutöver redovisade Åklagarmyndigheten en stor resursinsats både 2019 och 2020. Den redovisade arbetstiden för åklagarna och aktionsgruppen avsåg till del internationellt arbete, som främst genererade brottsbekämpande framgångar i andra länder. En utmaning i utredningsarbetet var att det i samband med spridningen av coronavirus var svårt att få tolkhjälp i denna insats. I mindre utsträckning har även andra myndigheter förekommit med arbetad tid i insatsen, som avslutades i slutet av året.

Utfallet i insatsen får anses som mycket gott sett ur ett smugglingsperspektiv och de beslag som gjorts samt antalet misstänkta och häktade. Flera personer är f.n. häktade och domar kommer falla ut 2021."

– Tullverket

⁶⁶ Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2019, s. 30f. Polismyndigheten 2020, dnr A521.440/2019.

Längsta utdömda fängelsestiden av alla nationella insatser

Totalt rapporterades 9 tingsrättsdomar utifrån denna insats, varav 8 av dem härrör nästan uteslutande från Tullverkets arbete i insatsen. Totalt åtalades 15 personer, varav 13 dömdes till fängelse i sammanlagt 57 år och 8 månader för främst grova narkotikabrott (inklusive synnerligen grova). Insatsen omfattade beslag av 13 kilo heroin under året, vilket gör denna insats till den som redovisat det klart största beslaget av den typen av narkotika under hela den tid satsningen pågått. Utöver utfallen i brottmålsprocessen redovisades drygt 35 000 kronor i utmäta tillgångar. Efter avslutad insats genomfördes en uppföljning av insatsen.⁶⁷

4.2.4 Den omfattande insatsen i region Mitt

Insatsen under ledning av polisregion Mitt inleddes i början av 2018 och är en av de största insatserna som pågått inom satsningen. Inriktningen var strategisk person och dennes nätverk samt utsatta områden, främst Gottsunda. Utfallet av insatsen har i stor utsträckning återrapporterats i tidigare års redovisningar.⁶⁸ Under 2019 var det den nationella insats som stod för

den sammanlagt näst längsta utdömda fängelsestiden i tingsrätten, drygt 30 år. Under 2020 utdömdes det i fyra tingsrättsdomar sammanlagt 23 år och 6 månader fängelsestid för 10 fängelsedömda personer. Domarna avsåg i första hand grova narkotikabrott och narkotikabrott, men även grovt vapenbrott, grov misshandel, hot mot tjänsteman, penningtvättsbrott och diverse trafikbrott med mera. Det sammanlagda utfallet i brottmålsprocessen och lagföringen sedan insatsen inleddes är bland de högsta för alla insatser sedan satsningen började.

Denna insats har också en relation till den för året mest omfattande tingsrättsdomen utifrån den regionala insatsen i region Mitt, Casino-domen, som legat bakom det enskilt största utfallet för lagföringen

Den redovisade arbetstiden för åklagarna och aktionsgruppen avsåg till del internationellt arbete, som främst genererade brottsbekämpande framgångar i andra länder.

⁶⁷ Se vidare insats 6, avsnitt 4.3.

⁶⁸ *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2018*, s. 28. Polismyndigheten 2019, dnr A548.578/2018 samt *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2019*, s. 31f. Polismyndigheten 2020, dnr A521.440/2019.

2020 i satsningen.⁶⁹ Det är också den insats som sammanlagt under perioden 2018–2020 varit den där det utdömts flest fängelseår i tingsrätt, 65 år. Även beslagen av narkotika är bland de största under denna period: 157 kilo cannabis (10 under 2020), 33 kilo amfetamin (15 under 2020), 21 kilo kokain (20 under 2020) och drygt 420 000 narkotikaklassade tabletter (384 000 under 2020). Dessutom har det beslagtogs 6 pistoler/revolvrar (2 under 2020), 3 automatvapen (2 under 2020) samt explosiva varor i form av sprängmedel, över 120 kilo under 2020.

Den redovisade arbetstiden i insatsen under 2020 bestod till största del av arbete för polisen (87 %), men även Åklagarmyndigheten och Kriminalvården redovisade en förhållandevis omfattande arbetstid. Dessa tre myndigheter stod för 99 procent av den redovisade tiden. Övrig arbetstid redovisades av Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Det är emellertid svårt att redogöra för uppdelningen mellan arbetet i den nationella insatsen under ledning av aktionsgrupp Mitt och arbetet kopplat till den regionala nivån i region Mitt. Sannolikt finns det en hel del arbetad tid i anslutning till insatsen, eller i överlappande insatser/ärenden, som inte redovisats i den nationella insatsen.

- Utfallet i förvaltningsprocessen bestod av
- drygt 460 000 kronor i värde av utmätta tillgångar
- 26 000 kronor i ställda återkravsbelopp från Försäkringskassan
- 390 000 kronor i besparing för Arbetsförmedlingen.

Fokus för insatsen är en målperson som bedöms ha ett omfattande nätverk för narkotikadistribution och ett ansevärt våldskapital.

4.2.5 En ny stor insats i region Öst

En ny insats under ledning av polisregion Öst inleddes i början av 2020 med inriktningen strategisk person och dennes nätverk. Under 2020 var det till stor del (97 %) enbart polisregion Öst som arbetade i insatsen. Den samlade arbetstiden uppgick till ungefär samma omfattning som insatsen i region Mitt. Utöver polisen arbetade dock de flesta övriga myndigheter, främst Åklagarmyndigheten och Skatteverket, i insatsen. Den arbetade tiden i denna insats utgjorde den största enskilda redovisade tiden för Migrationsverket och bland de största för Arbetsförmedlingen.

Insatsen medförde tre meddelade tingsrättsdomar under året. Sammanlagt 6 personer åtalades och 5 dömdes till fängelse i sammanlagt 15 år och 1 månad för främst grovt vapenbrott och grovt narkotikabrott. De dömda var till del personer i den strategiska personens nätverk. I insatsen togs beslag av både narkotika, främst 2,3 kilo amfetamin och 2 700 narkotikaklassade tabletter, och vapen i form av 1 automatvapen och 2 pistoler.

Utfallen i förvaltningsprocessen avser Skatteverket i form av 1,7 miljoner i höjning av skatt inklusive skattetillegg och en kontrollavgift på 2 500 kronor.

4.2.6 Fortsatt arbete i insatsen under ledning av Bergslagen

Även i region Bergslagen pågick en större insats under 2020. Den inleddes i början av 2019 med inriktningen strategisk person och dennes nätverk och var bland de större insatserna även det året. Det finns tydlig koppling till brottsproblematik i det utsatta området Vivalla. Det förekom också en omfattande internationell samverkan, inklusive operativ samverkan och en JIT.

Den redovisade arbetstiden i insatsen bestod till mycket stor del av polisregion Bergslagen (85 %) och Noa (12 %). Därutöver arbetade främst Åklagarmyndigheten, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten i insatsen under 2020. Även de flesta av de övriga myndigheterna redovisade arbetstid i insatsen.

En tingsrättsdom har rapporterats utifrån insatsen. Av de 4 åtalade dömdes 1 till fängelse i 6 år för främst grovt narkotikabrott.

- Övriga utfall i insatsen bestod av cirka
- 75 000 kronor i värde av utmätta tillgångar
- 290 000 kronor i ställda återkrav från Försäkringskassan och 14 000 kronor i besparing
- 285 000 kronor i ställda återkrav från Arbetsförmedlingen och 350 000 kronor i besparing.

4.2.7 Två insatser i region Nord

Den äldsta insatsen, av två pågående insatser, under ledning av polisregion Nord inleddes i början av 2019 med inriktningen särskilda skäl, i form av att fokus riktades mot en ledande person i narkotikahandling i bland annat Umeå och Örebro. Den arbetade tiden har till mycket stor del (97 % både 2019 och 2020) redovisats för polispersonal från region Nord. Därutöver var det nästan enbart Åklagarmyndigheten och Kriminalvården som redovisade arbetad tid i insatsen under 2020.

69 Se avsnitt 4.4.2.

Under 2020 meddelades fyra tingsrättsdomar utifrån insatsen, med sammanlagt 7 åtalade. Av de åtalade dömdes 3 till fängelse i sammanlagt 10 år för främst grovt narkotikabrott, men även grovt bedrägeri och penningtvättsbrott. Under 2019 förekom också 6 åtalade personer i tre tingsrättsdomar, varav 4 dömdes till fängelse i sammanlagt 7 år för främst grovt vapenbrott, grovt olaga hot och narkotikabrott. Det innebär att det meddelats sammanlagt sju tingsrättsdomar utifrån denna insats. Under 2020 redovisades inte något utfall i förvaltningsprocessen. Insatsen är nu under bevakning och på väg att avslutas.

Den nya insatsen

I slutet av året inleddes en ny insats i regionen, också den under ledning av polisregion Nord, med inriktningen särskilda skäl. Fokus för insatsen är en målperson som bedöms ha ett omfattande nätverk för narkotikadistribution och ett ansenligt våldskapital. Nätverket bedöms att ha betydelse för brottslighet i flera regioner än Nord. Den redovisade arbetstiden har än så länge nästan uteslutande avsett polisregion Nord. Utfallet begränsades under 2020 till beslag av en del narkotika och tillgångar.

4.2.8 Ny insats i Stockholm

Under andra hälften av 2020 inleddes en insats under ledning av polisregion Stockholm, med inriktningen särskilda skäl. Ingen dom redovisades under året. Däremot redovisades beslag av 42 kilo cannabis, 1 kilo kokain och 2 000 narkotikaklassade tabletter. Dessutom beslagtogs 1 automatvapen och 1 pistol samt 5 miljoner kronor i kontanter.

Den redovisade arbetstiden bestod till 90 procent av tid för polispersonal från regionen. Därutöver redovisade ytterligare åtta myndigheter arbetad tid i insatsen, främst Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten.

Utfallet i förvaltningsprocessen bestod av:

- nästan 360 000 kronor i återkrav till Försäkringskassan och drygt 590 000 kronor i besparing
- 450 000 kronor i värde av utmäta tillgångar.

4.2.9 De två tidigare mest myndighetsgemensamma insatserna

En stor anledning till den lägre redovisade arbetstiden för Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket är att två insatser, som tidigare varit omfattande och myndighetsgemensamma, nu gått in i avslutande fas.

Dessa insatser beskrevs mer ingående i föregående redovisning.⁷⁰ Den insats som tidigare beskrivits som *insatsen med det mest myndighetsgemensamma deltagande* har också stått för en stor del av utfallet i förvaltningsprocessen för höjning av skatt inklusive skattetillägg och värdet av utmäta tillgångar.

I båda dessa insatser har det funnits två delar, en som i huvudsak avsett narkotikabrott och en som avsett ekonomisk brottslighet. I de delar som avsett ekonomisk brottslighet har det varit de två dominerande nationella insatserna för Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket. Under 2019 utgjorde dessa båda insatser 78 procent av all redovisad arbetstid i nationella insatser för Ekobrottsmyndigheten och 26 procent av Skatteverkets tid. Även 2018 stod insatserna för en stor del av den redovisade tiden för dessa båda myndigheter. Under 2020 var arbetstiden betydligt mindre omfattande för båda myndigheterna, även om det fortfarande var den näst största insatsen för Ekobrottsmyndigheten. Under året pågick ingen insats av en sådan omfattning av redovisad arbetstid för de båda myndigheterna som gällt för flertalet tidigare år. Det är huvudförklaringen till den tämligen begränsade redovisade arbetstiden i nationella insatser dem under 2020.

Domen är kopplad till en omfattande härva i en bostadsrättsförening. Sammanlagt har det i tingsrätt utdömts över 30 års fängelse i denna insats.

Under året meddelades ytterligare en dom i insatsen under ledning av polisregion Syd. Utfallet av domen var att av 8 åtalade, dömdes 3 till fängelse i sammanlagt 8 år och 9 månader för grov trolöshet mot huvudman. För de övriga åtalade ogillades åtalet. Efter uppföljande dom i hovrätten ökade den utdömda fängelse tiden till 9 år och 8 månader. Domen är kopplad till en omfattande härva i en bostadsrättsförening. Sammanlagt har det i tingsrätt utdömts över 30 års fängelse i denna insats.

Även i den andra insatsen, under ledning av Noa, meddelades en dom. Den avsåg narkotikadelen (inklusive dopning) och byggde nästan uteslutande på arbete från polisregion Öst. Utfallet av domen var att av 4 åtalade, dömdes 3 till fängelse i sammanlagt

70 Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2019, s. 32f. Polismyndigheten 2020, dnr A521.440/2019.

8 år och 6 månader för grovt narkotikabrott, men även grovt dopningsbrott och grovt vapenbrott.

4.2.10 Andra insatser med stor resursinsats från enskilda myndigheter

Den främsta anledningen till att en insats är omfattande är att polisen arbetar med en stor resurs i den. För några av de samverkande myndigheterna har andra insatser än de som beskrivits här varit insatser som de arbetat mest eller mycket i, till exempel arbetade:

- Skatteverket näst mest i en insats under ledning av polisregion Väst. Insatsen inleddes i slutet av 2017 och avsåg radikaliserings av ungdomar samt våldsbekämpande islamistisk extremism. Insatsen omfattar ekonomisk brottslighet och ifrågasatt verksamhet utifrån rätten till bidrag.
- Säkerhetspolisen under året mest i samma insats som Skatteverket.
- Försäkringskassan mest i den insats som de lett och som inleddes i slutet av 2016 och avslutades i slutet av 2020. Insatsen avsåg bedrägerier mot tandvårdsförsäkringen och ekonomisk brottslighet.
- Kronofogdemyndigheten mest i den insats under ledning av polisregion Syd och som varit en av de största i satsningen. Insatsen inleddes i slutet av 2014 och pågick fortfarande vid 2020 års utgång. Inriktningen är strategisk person och dennes nätverk.

Under 2020 följdes sex avslutade insatser upp. Övergripande visualiserar insatserna i ett så kallat spindeldiagram.

4.3 Ny uppföljningsmodell, sex nationella insatser slutuppföljda under 2020

Under 2020 beslutade Operativa rådet om en ny förenklad modell för uppföljning av de avslutade nationella insatserna. Initialt i satsningen gjordes ambitiösa så kallade slutuppföljningar genom i första hand intervjuer med de som deltagit i det myndighetsgemensamma arbetet i insatserna. Efter det att 11 insatser följts upp på detta sätt och redovisats i rapportform märktes att många av synpunkterna på

arbetet och arbetssättet i insatserna var liknande och återkommande. Uppföljningsarbetet var också resurskrävande. Det beslutades att viktigast var att förändra och utveckla arbetet för att få bort de hinder som återkommande rapporterades. En svaghet i uppföljningen av insatser var att slutprodukten inte var integrerad med någon del av satsningen som skulle ta hand om det som rapporterades. Av främst dessa och resursskäl upphörde arbetet med den typen av slutuppföljningar.

Efter en tid kom uppföljningsarbetet kopplat till avslutade insatser åter igång med en ny ansats som i första hand vilade på enkätsvar från samtliga myndigheter som deltagit i en avslutad insats. Därefter selekterades ett antal frågeställningar fram för att bli föremål för en djupare uppföljning. Fördjupningsområden beslutades därefter av Operativa rådet. Utfallet redovisades sedan i en uppföljningsrapport. Det totala antalet insatser som blev föremål för denna typ av uppföljning genererade synpunkter som det är osäkert hur de påverkade det fortsatta arbetet i satsningen. Beställningen av uppföljningen var av ganska generell karaktär och det fanns fortfarande inte någon utsedd mottagare som skulle vidta åtgärder.

Det blev av ovan angivna skäl angeläget att det som mer på djupet skulle bli föremål för uppföljning utifrån arbetet i insatserna skulle vara mer tydligt beställt, i första hand av Operativa rådet, och med tydligare mottagare av informationen. Insatserna följs nu upp på ett mer övergripande sätt, grundat på löpande inrapporterad data och omfattar enbart en enkät eller ett fåtal enkäter. På så vis kan ledamöterna i Operativa rådet ta ställning till om det är något område som de anser ska följas upp och belysas ytterligare. Denna modell för uppföljning innebär att en rapport kan framställas tätt inpå det att insatsen avslutats. För att komma ikapp de avslutade insatser som inte följts upp avsåg uppföljningen under året även flera insatser som avslutades 2019.

Under 2020 följdes sex avslutade insatser upp. Övergripande visualiserar insatserna i ett så kallat spindeldiagram, se figur 16. Ett antal huvudvariabler för insatsens karaktär och utfall ingår i diagrammet. Diagrammet har en skala mellan 0 och 8 steg. Mellanvärdet (4) är markerat med fetstil och representerar ett genomsnittsvärde i förhållande till andra nationella insatser. Ju närmare ytterkanten, desto högre värde i förhållande till andra insatser och vice versa. Oavsett om ett noll-värde är genomsnittligt eller inte, redovisas det som noll. Diagrammet skapar en utfallsprofil för insatserna.

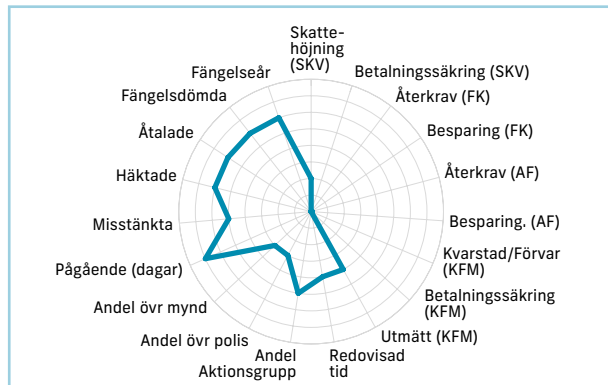
Övergripande om insatsernas utfallsprofil

SP: Strategisk person

UO: Utsatt område

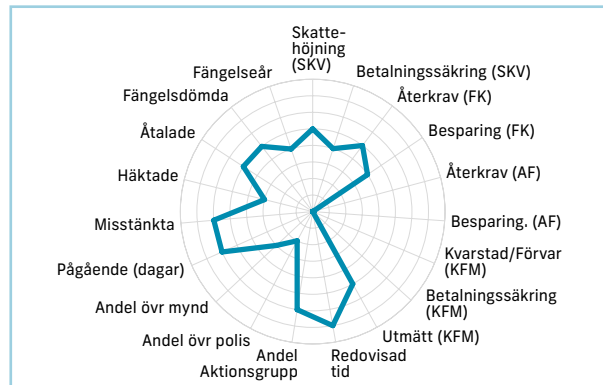
(AF): Arbetsförmedlingen
(FK): Försäkringskassan
(KFM): Kronofogdemyndigheten
(SKV): Skatteverket
(TV): Tullverket

Insats 1 (Bergslagen), avslutad 2019-02-06

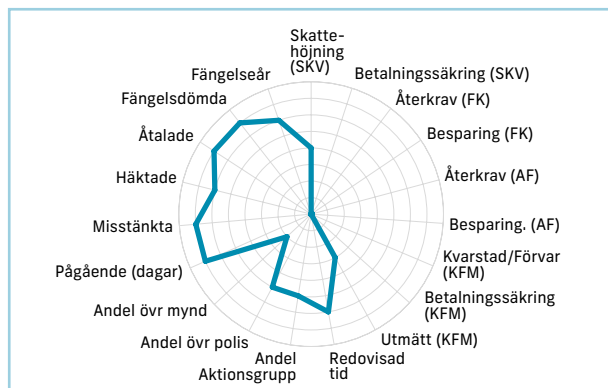
Mål: I huvudsak uppfyllt (SP och nätverk)

Insats 2 (Stockholm), avslutad 2019-06-26

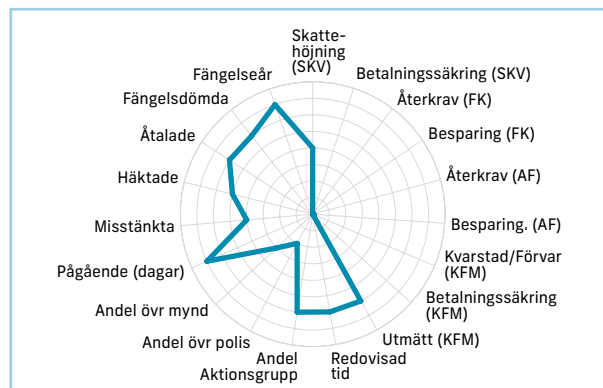
Mål: Till någon del uppfyllt (Särskilda skäl)

Insats 3 (Mitt), avslutad 2019-09-18

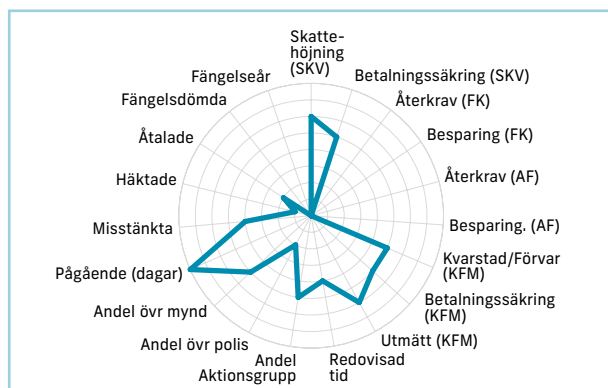
Mål: Helt uppfyllt (SP och nätverk)

Insats 4 (Öst), avslutad 2020-04-29

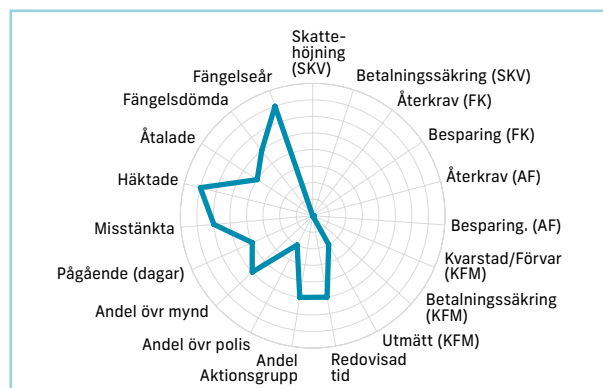
Mål: Ja, i huvudsak (SP, nätverk och UO)

Insats 5 (Väst), avslutad 2020-08-19

Mål: Till någon del uppfyllt (SP och nätverk)

Insats 6 (Väst o TV), avslutad, 2020-11-11

Mål: Till någon del uppfyllt (Särskilda skäl)

Figur 16. Figurer som visar utfallsprofiler över sex uppföljda insatser 2020

Mer om insatsernas karaktär

Det är tydligt att insatserna 1, 3, 4 och 6 hade förhållandevis höga utfall i brottmålsprocessen och låga avseende förvaltningsprocessen, även om det förekom utmäta tillgångar. Gemensamt för dem är också att en relativt stor del av den arbetade tiden avsåg polispersonal, främst aktionsgrupp. Samtliga av dessa, utom insats 6, hade även pågått under relativt lång tid och insatserna 3 och 4 har omfattat klart över genomsnittlig resursinsats. Gemensamt för dessa insatser är att lagföringen i mycket hög grad avser narkotikabrott (inklusive grovt brott). Av de rubricerade brotten med fällande dom i tingsrätt utifrån de fyra insatserna var en klar majoritet grova narkotikabrott.

Grad av måluppfyllelse

- Helt (1 insats)
- I huvudsak (2 insatser)
- Till någon del (3 insatser)
- Ej uppfyllt (ingen insats)

En insats med helt uppfyllt mål

I insats 3 bedöms målet vara helt uppfyllt. Detta baseras på att den strategiska personen och dennes nätverk som var föremål för insatsen bedöms vara i stort sett utslagna avseende deras möjligheter att planera och utföra organiserad brottslighet i Sverige.

De personer och den brottslighet som initialt togs fram som grund för insatsen genomlystes. Vi kunde inte påvisa brott mot [...]. Men det har sannolikt varit av den enkla anledningen att han just under denna period inte var särskilt brottsaktiv. Han är numera ingen strategisk person (SP), vilket i vårt sätt att se det är lika viktigt som fällande dom. Övrigt utfall var strategiskt och symboliskt värdefullt på många sätt. Huvudpersonerna eller närstående dömdes för brott i insatsen. Även en annan SP kom att ingå i insatsen. Mycket bra!"

– *Insatsledning Mitt*

Det går att säga att målet för denna insats var mer begränsat än i de insatser där målet enbart till del är uppfyllt. Självklart är det så, att sannolikheten för helt uppfyllt mål står i relation till ambitionsnivån för insatsen. I det fall målet är att genom uthålligt arbete minska förutsättningarna att begå brott för ett omfattande kriminellt nätverk eller organisation, då måste premisserna för arbetet stämma med den verklighet som den operativa verksamheten möter.

Två med i huvudsak uppfyllt

För två av insatserna (1 och 4) bedöms målet vara i huvudsak uppfyllt. Båda dessa insatser var omfattande och avsåg inriktningen strategisk person och dennes nätverk. Ett uthålligt arbete genererade ett stort antal domar med påtaglig lagföring.

Personer runt den strategiska personen (möjliggörare och andra) har kunnat plockas bort från den kriminella arenan vilket har stört den strategiska personen, framför allt ekonomiskt”

– *Insatsledning Bergslagen*

Sammantaget gav insatsen ett fullt godkänt resultat avseende antal utdömda fängelseår, beslag av kontanter och narkotika samt ett godkänt resultat avseende förverkande av egendom i form av bil och båt.”

– *Insatsledning Stockholm*

I samband med insatsen har ett flertal av den strategiska personens innersta krets blivit inkapaciterade med anledning av omfattande narkotikahandel samt våldsbrott. Under insatsen har en etablering av [...] genom anskaffande av lokal med koppling till [...] förhindrats i område [...] i samband med insatsen. Den strategiska personen har under den pågående insatsen mot honom flyttat från Region Öst. ... Flertalet polisiära insatser i område [...] med lyckat resultat.”

– *Insatsledning Öst*

För dessa båda insatser gäller att målet för insatserna enbart till någon del bedöms uppfyllt. Det är osäkert om det som blev utfallet av insatserna innebar någon mer påtaglig reducering av det kriminella nätverkets möjligheter att fortsätta begå organiserad brottslighet.

Även för insats 6 var målet enbart till någon del uppfyllt. Här består utfallet främst av utfall i brottmålsprocessen i form av fällande domar kopplade till grova narkotikabrott. Gemensamt för alla tre insatserna var att de riktade sig mot kriminella nätverk som har stor internationell utbredning och som utgår från en organisation.

Tre insatser med enbart till någon del uppfyllt mål

Det är insats 2 som har den mest omfattande redovisade arbetstiden av de sex insatserna. Utfallet för brottmålsprocessen var dock inte lika högt i den insatsen. Lägst var den för den insats som pågått längst tid, insats 5. I båda dessa insatser, som avsåg arbete med brottslighet kopplad till omfattande och strukturerade kriminella nätverk i 1-procentsmiljöns, är istället utfallet mer påtagligt inom förvaltningsprocessen, främst skattedelen och för utmäta tillgångar. Den lagföring som förekom var nästan uteslutande för ekonomisk brottslighet kopplat till företag.

Personer kopplade till nätverket har lagförts och grupperingen har i viss mån störts.”

– *Insatsledning Väst*

Att säga att målet för insatsen är nått blir fel med tanke på storleken på den [...] grupperingen och att man trots våra insatser fortsatt har full aktivitet på sina transporter av heroin mellan [...] och Sverige samt till övriga Europa.”

– *Insatsledning Tullverket*

Vi lyckades kraftigt påverka vår huvudmans möjligheter till fortsatt ekonomisk brottslighet. Bl.a. genom lagföring av [SP:s] möjliggörare [...]”

– *Insatsledning Väst*

4.4 Regionalt operativt arbete

Det operativa arbetet på regional nivå sker både i de regionala insatser som beslutats av de regionala samverkansråden och direkt utifrån underrättelseärenden. Därför avser detta avsnitt både operativa insatser och underrättelseärenden. Dock finns det, till skillnad från de nationella insatserna, ingen redovisad arbetstid för det regionala arbetet.

Sammantaget pågick 138 regionala insatser, varav 46 beslutades under 2020, vilket är fler pågående och färre beslutade insatser än 2019 (se bilaga 8). Vad antalet insatser innebär för utvecklingen av den resurs

som arbetat med dessa insatser är svårt att bedöma. Antalet insatser är inte en bra indikator för bedömning av resursinsats. Det tydligaste exemplet på detta är att det i region Öst pågick 41 regionala insatser under året, medan det i region Syd pågick 4 insatser. Naturligtvis återspeglar detta inte en motsvarande skillnad i resursinsats. Antalet insatser ses helt eller i huvudsak som en konsekvens av ett sätt att strukturera arbetet. De övriga regionerna hade mellan 10 och 26 pågående regionala insatser under året.

Det operativa utfallet bedöms vara en bättre indikator på resursinsats än antalet regionala insatser. En svårighet i detta sammanhang är att operativt utfall även redovisas i underrättelseärenden och att det arbetet som föregått det operativa utfallet ofta skett lång tid innan det slutliga utfallet rapporteras.

Under 2020 pågick 105 underrättelseärenden varav 45 beslutades under året. Antalet pågående underrättelseärenden minskade något jämfört med de två närmast föregående åren. Antalet beslutade ärenden bedöms ligga på en jämn nivå sedan 2018 (se bilaga 9). Dessutom var antalet ärenden mer likartat mellan regionerna.

Under 2020 redovisades någon typ av operativt utfall i cirka 140 regionala insatser och underrättelseärenden – ungefär lika många insatser respektive ärenden. Det betyder mer än tre gånger så många som antalet nationella insatser med utfall under året. Dock är redovisningen av de regionala insatserna och ärendena i hög grad uppdelad i del- och underinsatser som redovisas separat, vilket inte gäller för de nationella. De nationella insatserna har underinsatser men utfallet för dessa inkluderas i redovisningen av huvudinsatsen.

Från och med 2018 gäller att det sammanlagda utfallet i satsningen enligt flertalet utfallsmått till större del än tidigare rapporterades utifrån regionala insatser och ärenden. Det gäller både för brottmålsprocessen och för förvaltningsprocessen.

I det följande kommer fördjupningarna att, till skillnad mot det för nationella insatser i de flesta fall, avse flera insatser och ärenden som beskrivs i kluster utifrån gemensamma nämnare.

4.4.1 Klar ökning av återkravsbelopp och antalet utfall från Försäkringskassan

Under 2020 rapporterades återkrav ställda från Försäkringskassan i drygt 40 regionala insatser eller underrättelseärenden, vilket är klart fler än tidigare år. Det sammanlagda beloppet var också, som tidigare redovisades⁷¹, det i särklass största.

Det är regionerna Syd eller Mitt som står för de åtta högsta utfallen, vilket betyder över 90 procent av utfallet för detta mått. Detta antyder att dessa regioner, särskilt region Syd, i högre grad än andra i satsningen fokuserar mot systematiskt och omfattande missbruk av bidrag utifrån, och stöd kopplat till, företag. Många utfall rapporteras emellertid även från region Stockholm, där de sammanlagda ställda återkraven dock uppgick till betydligt lägre belopp. Möjligen är det en indikation på att arbetet i Stockholm i högre grad avser enskilda individers missbruk av bidrag och stöd. Skillnaderna mellan de tre regionerna var mindre tydlig under de närmast föregående åren, även om region Syd nästan alltid rapporterat det enskilt högsta utfallet från Försäkringskassan.

Även värdet av förhindrade felaktiga utbetalningar (besparingsbelopp) omfattade fler insatser eller underrättelseärenden än tidigare år och var högt utifrån den regionala operativa verksamheten, dock lägre än 2018. Utfallet 2018 bestod dock främst av ett enskilt mycket högt besparingsbelopp i region Syd utifrån en av de större domarna för systematiskt och omfattande bidragsbrott och bedrägeri mot Försäkringskassan.

De sammanlagda beslagen av narkotika var också de största hittills utifrån det regionala operativa utfallet.

4.4.2 Casino-insatsen

Den regionala insatsen handlar om ett stort bedrägeriupplägg/penningtvätt där ett stort antal personer lämnade ifrån sig bank-id och koder till andra personer (penningtvättare) som tog lån i deras namn på totalt cirka 48 miljoner kronor. Låntagarna fick en summa pengar för detta. De skulle i efterhand säga att de varit utsatta för id-kapning och på det sättet slippa återkrav från kreditinstitutet.

Pengarna fördes sedan över till penningtvättarna som i vissa fall flögs ner till casinon i Europa där de köpte spelmarker för pengarna. Spelmarkerna växades sedan tillbaka mot kontanter, sannolikt för att pengarna inte skulle gå att spåra digitalt.

Totalt åtalades 119 personer varav ett 40-tal var från Uppsala. Flera av dem har koppling till den stora nationella insatsen i region Mitt. I huvudsak avsåg åtalet grova bedrägerier och grova penningtvättsbrott, se vidare avsnitt 3.5.11.

71 Avsnitt 3.3.

4.4.3 Vanligare med narkotika och vapen

Under flertalet år i satsningen har det i den regionala verksamheten varit ovanligt med redovisade beslag av narkotika och vapen samt domar utifrån detta arbete. Från och med 2018 blev det vanligare, och 2020 var dessa beslag de mest omfattande hittills för det regionala operativa utfallet. Vapen – 15 pistoler, 6 gevär och 4 automatvapen – eller explosiva varor togs i beslag i 8 insatser eller underrättelseärenden. Narkotika av olika typ togs i beslag i 11 insatser eller underrättelseärenden. De sammanlagda beslagen av narkotika var också de största hittills utifrån det regionala operativa utfallet.

Även domar kopplade till dessa beslag har blivit fler i den regionala delen av satsningen under senaste åren. Under 2020 gällde det särskilt för narkotikabrott, med 8 domar med fällande dom för olika typer av narkotikabrott.

Fortfarande är det arbetet i samband med näringsverksamhet, i främst utsatta områden, ekonomisk brottslighet kopplat till företag och bedrägerier samt bidragsbrott kopplade till välfärdssystem som utgör det vanligaste regionala operativa arbetet.

Särskilt stor ökning i Stockholm och Väst

Beslagen av narkotika under 2020 avser främst Stockholm, Väst, Öst och Mitt. I Stockholm och Väst utgjordes detta av betydligt större kvantiteter än tidigare år. I Väst var det till stor del två regionala insatser, som tidigare varit nationella insatser, som stod bakom utfallet. Insatserna avser särskilt utsatta områden i Göteborg. Under 2020 redovisades även större beslag i en tredje insats i regionen, också den med inriktningen utsatta områden.

Stora beslag rapporteras främst i en insats som beskrivs vara inriktad mot ett ”kluster inom dödligt

våld och penningtvätt”. Det rör sig om ett kriminellt nätverk som bland annat kopplas till sprängningar. I insatsen rapporteras beslag av 4 pistoler, 1 gevär och 2 automatvapen, och ett stort beslag av explosiva varor i form av drygt 120 kilo sprängmedel. Dessutom beslagtogs 74 kilo amfetamin, 6 kilo cannabis och även andra typer av narkotika samt kontanter. Nätverket bedöms ha kopplingar till företag.

Arbetet i förvaltningsprocessen i den insatsen under 2020 ledde så här långt till

- indraget alkoholtillstånd för en restaurang samt drygt 35 000 kr i höjning av skatt inklusive skatte-tillägg
- 158 000 kronor i ställda återkrav till Försäkringskassan samt 277 000 i besparing.

Ytterligare en insats i region Stockholm genererade utfall i form av beslag av både vapen och narkotika. Insatsen var riktad mot strategisk person och dennes nätverk.

I denna insats rapporterades utfall i förvaltningsprocessen i form av

- 350 000 kronor i höjning av skatt inklusive skatte-tillägg (350 000 kronor)
- 266 000 kronor i återkrav ställda från Försäkringskassan (266 000 kronor) och drygt 26 000 kronor i besparingsbelopp
- drygt 30 000 kronor värde av utmäta tillgångar.

De tre insatserna i Väst samt de två i Stockholm har karaktären av nationella insatser på så vis att de är omfattande och inkluderar en stor resurs från polisen och påtagliga utfall i brottmålsprocessen. I till exempel region Syd finns inte den typen av utfall i den regionala verksamheten, men där pågick istället många nationella insatser, utifrån vilka det rapporterades stora utfall i brottmålsprocessen.

4.4.4 Stora belopp i sanktionsavgift från länsstyrelsen

En ny typ av omfattande monetärt operativt utfall, drygt 26 miljoner kronor, som redovisades under 2020 var sanktionsavgifter beslutade av Länsstyrelsen i Stockholms län. Avgifterna avsåg arbetet i fyra insatser och tillsynsärenden inom ramen för penningtvättsregelverket.

4.4.5 Underrättelseverksamheten

I årets redovisning återges fördelningen av inriktning, beaktanden, brottstyper med mera enbart för underrättelseärenden. Detta mot bakgrund av den mycket ojämna fördelningen mellan regionerna för antalet insatser. Statistiken över underrättelseärenden bedöms bättre spegla verksamheten eftersom antalet är mer jämnt fördelat mellan regionerna respektive Nationellt underrättelsecentrum, se tabell 1.

Tabell 1. Antalet pågående underrättelseärenden respektive regionala insatser under 2020

	Underrättelse- ärenden	Regionala insatser
Bergslagen	19	28
Mitt	8	20
Nord	14	16
Nuc	8	
Stockholm	18	19
Syd	16	4
Väst	12	10
Öst	10	41
Totalt	105	138

Ett annat sätt att förtydliga skillnaderna mellan regionerna är genomströmningen för ärendena och insatserna. I region Öst inleddes 15 insatser, medan 25 avslutades, under 2020. Motsvarande i region Syd är ingen inledd respektive avslutad. Däremellan är spännvidden mellan antalet inledda respektive avslutade stor bland regionerna. Även för underrättelseärenden är skillnaderna stora, om än mindre, mellan regionernas antal inledda respektive avslutade ärenden.

Inriktning

Andelen med inriktningen utsatta områden respektive strategisk person minskade, medan främst andelen särskilda skäl ökade. Det är en konsekvens av att av de 48 ärenden som inleddes under 2020 var 60 procent

med inriktningen särskilda skäl och övriga jämnt fördelade mellan utsatta områden och strategisk person. En anledning till detta bedöms vara att många av de ärenden som berör utsatta områden och strategisk person pågår under långt tid och avser på det hela taget samma typ av arbete under den tid de pågår.

Ärenden som inleddes med särskilda skäl kan ofta ha en mer avgränsad och specifik målsättning och pågå under en kortare tid. Detta stöds av att av de 35 avslutade ärendena under 2020 utgjordes 60 procent av ärenden med inriktningen särskilda skäl. Det indikerar att genomströmningen är betydligt större för ärenden med denna inriktning än i övrigt. Av resterande avslutade ärendena var de flesta med inriktningen utsatt område.

Beaktanden

Andelen med beaktandet terrorism minskade, medan främst andelen välfärdssystem ökade. I varje ärende kan tre beaktanden anges. Det stora bortfallet av ärenden där inget beaktande angetts ska tas med i bedömningen, även om det var ganska likartat för 2019 och 2020. Av de 41 angivna beaktandena var enbart 2 terrorism. Av de övriga 39 var de flesta (23) med beaktandet välfärdssystemet.

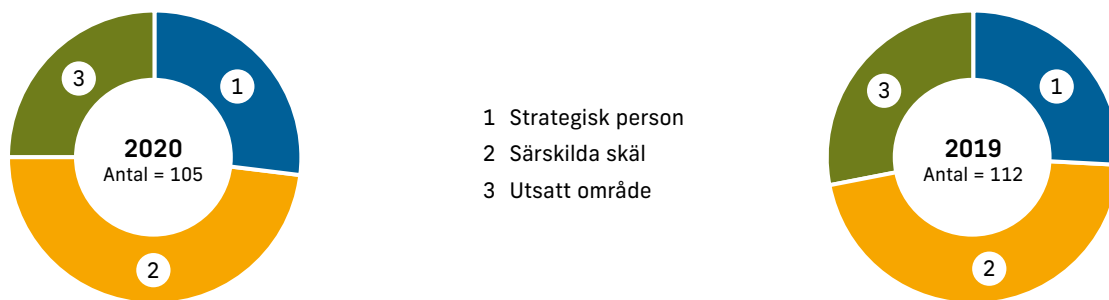
Brottskategorier

Fördelningen av brottskategorier per ärende under 2020, maximalt tre brottskategorier per ärende, är mycket lik den som angavs 2019. Det betyder en dominans, drygt 40 procent under båda åren, av ekonomisk brottslighet – i första hand skattebrott och penningtvättsbrott. Därefter följer narkotikabrott och brott mot person, tillsammans nästan 30 procent de båda åren. Av de resterande brottskategorierna var det bedrägerier eller bidragsbrott som var vanligast, med närmare 20 procent under båda åren, och ungefär 10 procent avsåg vapenbrott.

Den tydligaste ökningen bland de angivna primära brottskategorierna, angivna i första hand, avser bedrägeribrott, medan bidragsbrott blev mindre vanligt.

Det betyder en dominans, drygt 40 procent under båda åren, av ekonomisk brottslighet – i första hand skattebrott och penningtvättsbrott.

Figur 17. Andel av de tre typerna av inriktning angivna i pågående underrättelseärenden 2020 och 2019

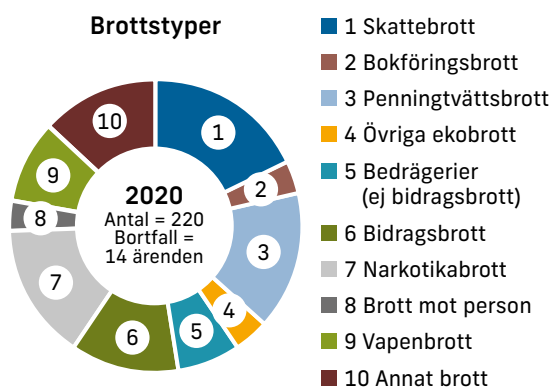

Figur 18. Andel av de tre typerna av beaktanden angivna i pågående underrättelseärenden 2020 och 2019

Av de brottskategorier som angavs i första hand var narkotikabrott nästan lika vanligt (26) som det sammanlagda antalet kategorierna med ekonomisk brottslighet (29). Det skiljer sig mot 2019, då ekonomisk brottslighet var vanligare än narkotikabrott som primär brottskategori.

Figur 19. Andel angivna brotts typer i pågående underrättelseärenden 2020

Initiativtagare

Även i detta fall är det en ganska samstämmig bild som ges av fördelningen mellan myndigheterna, och i förekommande fall andra aktörer, sett över åren. Det var under 2020, liksom de två föregående åren, Polismyndigheten som stod som initiativtagare i flest ärenden. Därefter följde Skatteverket under samtliga av de tre åren. I en ganska stor del av ärendena (mellan 18 och 24 procent) under dessa år har det varit samtliga myndigheter tillsammans som redovisats som initiativtagare till ärenden.

Den utveckling som kan iaktas är att det under 2020 märktes en större andel av de pågående ärendena med Polismyndigheten och Försäkringskassan som en initiativtagare (se vidare bilaga 9).

5. Fördjupningar om verksamheten

I detta kapitel redovisas fördjupningar inom ett antal områden som bedömts vara angelägna för att återge verksamheten under 2020.

5.1 Omfattande internationell samverkan

Spanien har under några år varit det vanligaste landet för internationella kontakter i de nationella insatserna. Landet var även under 2020 vanligt förekommande vid samverkan, inklusive operativ sådan. Övergripande var samverkan med Danmark, Nederländerna och Tyskland lika vanligt under 2020. Alla är länder som även historiskt varit vanliga.

Sammanlagt företogs internationella kontakter med nästan 30 länder, 5 utanför Europa, utifrån operativt arbete inom satsningen. Ungefär med hälften av dessa länder bedrevs olika typer av operativ samverkan.

Dessutom skedde samverkan genom Europol, det vill säga inom EU och internationella efterlysningar. JIT förekom i fyra insatser. EIO⁷² förekom i tre insatser. I de fall förundersökningar inom ramen för en nationell insats är delaktiga i en JIT är resultat i andra länder särskilt relevanta. Det är olika faktorer som styr i vilket land ett beslag eller en lagföring sker, men det är ett resultat av det gemensamma arbetet. Dock finns ännu ingen heltäckande åiterrapportering av relevanta utfall i andra länder.

Sammanlagt företogs internationella kontakter med nästan 30 länder, 5 utanför Europa, utifrån operativt arbete inom satsningen.

”

... mycket tid genererats på grund av omfattande internationellt samarbete med flera olika länder, där har det ännu inte skett någon lagföring i någon större utsträckning utan det har främst varit fråga om förundersökning.”

– Åklagarmyndigheten

”

Redan förra året noterade vi att insatserna tenderar att bli allt mer internationella och det har fortsatt med att ytterligare JIT-avtal har träffats under 2020. Det internationella samarbetet har givetvis påverkats av coronasituationen, men påverkan har varit olika beroende på vilka länder som varit inblandade... ”

– Åklagarmyndigheten

5.2 Olika sätt att hantera brottsvinster inom organiserad brottsligheten

Syftet med detta avsnitt är att visa att sannolikheten för vissa typer av utfall och för de olika myndigheterna att arbeta aktivt mot de kriminella aktörerna skiljer sig mycket beroende på vem eller vilka som arbetet kommer att avse. I detta fall ur perspektivet hur de hanterar brottsvinster.

I de fall de kriminella aktörerna saknar ett kvalificerat upplägg för penningtvätt eller för annan brottslighet kopplad till företag eller föreningar är det eventuella individuella bidrag och skulder som kan bli föremål för genomlysning och åtgärder. De summor som blir utfallet av åtgärderna är då ofta förhållandevis

72 European Investigation Order: En europeisk utredningsorder är ett beslut som fattats av en rättslig myndighet i en EU-stat för att kunna genomföra utredningsåtgärder i en annan medlemsstat i syfte att hämta in bevisning. Källa: <https://www.aklagare.se/om-oss/aklagarverksamheten/internationell-aklagarverksamhet/europeisk-utredningsorder/> (2021-02-20).

låga. I de fall det finns kopplingar till kvalificerade upplägg för penningtvätt eller brottslighet som utgår från företag kan utfallet bli betydligt högre. Det finns också upplägg för grova bedrägerier som inte utgår från företag men som kan generera stora brottsvinster.

Aktörer involverade i organiserad brottslighet kan utifrån hur de använder sina brottsvinster delas upp i tre kategorier:

1. De som kortsiktigt omsätter vinsterna från brottsligheten i konsumtionsvaror, såsom kläder, restaurang- och nattklubsbesök, klockor och smycken.
2. De som systematiskt investerar vinsterna i annan brottslighet samt i legal näringsverksamhet och andra sätt att tvätta pengar.
3. De som använder företag eller föreningar för att begå brott.

Satsningens myndighetsgemensamma plattform ger en särskilt god möjlighet att gemensamt bekämpa den brottslighet och de ekonomiska upplägg som representeras av aktörer som agerar inom den andra och tredje kategorin. Särskilt gäller detta om brottslighetens upplägg är komplicerade, svårutredda, har internationell koppling och genererar stora ekonomiska brottsvinster för de som begår brotten.

En utmaning i detta sammanhang är att de aktörer som använder våld i samband med den organiserade vinstgivande brottsligheten i många fall är yngre personer som inte har något mer avancerat upplägg för penningtvätt eller mer långsiktiga sätt att återinvestera brottsvinster. Med yngre avses de som är runt eller yngre än 20 år. I många fall är det de yngre som begår grova våldsbrott kopplat till organiserad brottslighet.

Det är svårt att tänka sig att mycket unga personer har kunnat utveckla en avancerad struktur för penningtvätt och omsättning av brottsvinster i företag. Däremot kan de yngre personerna ingå i nätverk där den typen av strukturer och upplägg förekommer. I detta sammanhang kan även förhållandevis unga personer lära sig kvalificerade upplägg för penningtvätt.

5.3 Ökad närvaro från finanspolisen, men resursbrist vid bedrägeriutredningar

I flera av de tidigare redovisningarna har den stora betydelsen av finanspolisens närvaro framförts. Bristen på närvaro i det myndighetsgemensamma arbetet har under perioder utgjort ett problem för att komma vidare i arbetet. Under 2020 uppger flera av regionerna

att den ökade närvaron av finanspolisen utgjort en framgångsfaktor i arbetet.

Däremot var bristen på bedrägeribrottsutredare vid polisen återigen något som framhölls som en begränsande faktor i arbetet. Trots mycket goda utredningsuppslag återges svårigheter att få en utredningsresurs från Polismyndigheten som kan arbeta vidare med dessa uppslag.

5.4 Kriminalvården fortsatte att utveckla sitt arbete

I föregående års redovisning redogjordes det ganska utförligt för Kriminalvårdens åtgärder kopplat till utsatta områden genom frivårdens arbete.⁷³ Detta arbete fortsatte att utvecklas under 2020.

I de nationella insatserna redovisade myndigheten mer arbetad tid än något tidigare år. Detta skedde trots att myndighetens arbete i den insats som lett till

den längsta utdömda fängelsestiden i tingsrätt kom igång sent eftersom myndigheten inte blev involverad i ett tidigare skede. Det var istället de båda övriga nationella insatserna under året med en mycket omfattande lagföring som stod för flest redovisade arbetstimmar från Kriminalvården. Den omfattande redovisade arbetstiden rimmar väl med att Åklagarmyndigheten, RIO⁷⁴, angav att de aldrig tidigare haft så många frihetsberövade personer i utredningarna.

Den omfattande redovisade arbetstiden rimmar väl med att Åklagarmyndigheten, RIO, angav att de aldrig tidigare haft så många frihetsberövade personer i utredningarna.

⁷³ Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2019, s. 46f. Polismyndigheten 2020, dnr A521.440/2019.

⁷⁴ Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet.

Vid sidan av det omfattande arbetet utifrån nationella insatser redovisade Kriminalvården åtgärder och aktivitet i 20 regionala insatser eller underrättelseärenden. De mest omfattande åtgärderna och aktiviteterna genomfördes i de insatser i region Stockholm som utgör ett samarbete mellan regionala samverkansrådet och lokalpolisområdena i utsatta områden. Utgångspunkten för det arbetet är den lista över prioriterade personer som sammanställts av lokalpolisområdena. I de tre insatserna är det drygt 170 personer som var klienter inom Kriminalvården under 2020. För dessa klienter har Kriminalvården strävat efter att påföljden ska bli så effektiv som möjligt utifrån att minska möjligheten till fortsatt brottslighet för dessa personer.

I ett ärende i region Mitt redovisades en stor mängd åtgärder mot ett 20-tal personer. Ärendet avser arbete mot en strategisk person och dennes nätverk. Även i region Öst rapporterar Kriminalvården många åtgärder i insatser och ärenden.

5.5 Encrochat

Under året fick polisen del av avkrypterat material från Encrochat genom polisen i Frankrike. Detta gav en unik inblick i de kriminellas digitala konversationer. En stor mängd av detta material hanterades under året inom den myndighetsgemensamma satsningen. Materialet är omfattande och kräver stora resurser men har haft, och kommer sannolikt att framöver ha, stor betydelse för arbetet mot den organiserade brottsligheten.

” Arbetet under det andra halvåret har till stor del kommit att präglas av att vi fått möjlighet att ta del av det franska Encrochat-materialet. ...”
– Åklagarmyndigheten

5.6 Påverkan av coronaviruset och covid-19

Arbetet 2020 i den myndighetsgemensamma satsningen präglades av coronaviruset och covid-19. Både aktiviteter och planering har påverkats av den pågående pandemin. Effekterna av detta kommer troligen ha inverkan på arbetet i satsningen under flera år framöver.

” ... Insatser där fysiska besök i olika verksamheter har försvårats med de restriktioner som finns nu kopplat till Covid-19.”
– Region Öst

De regionala underrättelsecentren gav uttryck för svårigheter att hålla det löpande informationsflödet mellan myndigheterna igång då arbetet till stor del av nödvändighet bedrevs på distans. Det har funnits svårigheter med att hitta säkra lösningar som är kompatibla med samtliga myndigheters olika system. Detta bidrog till ett minskat informationsflöde. Även de fysiska inspektionerna samt de myndighetsgemensamma inspektionerna med fysiska besök i olika verksamheter försvårades med anledning av restriktionerna på grund av coronaviruset och covid-19.

” ... Myndigheterna har generellt undermåliga digitala system för gemensamma samtal. Ett övergripande statligt system med acceptabel kryptering vore att föredra.”
– Region Stockholm

6. Årets arbete vid satsningens samverkansforum

Arbetet som sker under året vid de olika samverkansforumen lägger grunden för arbetet i satsningen. De beslut som fattas både avseende den strategiska och operativa verksamheten styr det arbete som sedan bedrivs inom ramen för satsningen.

6.1 Samverkansrådet

Samverkansrådet genomför vanligtvis två möten per år. Under 2020 ställdes ett av de planerade mötena in på grund av coronapandemin.

Samverkansrådet konstaterade 2020 att den myndighetsgemensamma satsningen tagit stora kliv framåt, bland annat genom samverkan i olika regeringsuppdrag, ett utvecklat informationsutbyte och stärkt kompetensöverföring.

”Satsningen har fortsatt utvecklats kring hur myndigheterna på bästa sätt kan bidra i arbetet med att gemensamt och i samverkan med övriga aktörer bekämpa den organiserade brottsligheten. En fortsatt breddning och utveckling av myndighetssamverkan kommer att vara en avgörande fråga för samhällets möjligheter att upprätthålla ett tryggt välfärdssamhälle. Det myndighetsgemensamma arbetet behöver fortsätta att utvecklas med nya modeller och resurseffektiva lösningar för att fortsatt bekämpa den organiserade brottsligheten.”⁷⁵

Den 31 mars 2020 trädde de nya myndighetsinstruktionerna ikraft, avseende att samtliga myndigheter i satsningen nu har ett uppdrag att delta i satsningen.

Under året fastställde Samverkansrådet följande:

- Riktlinjer för Operativa rådet och den regionala verksamheten.
- Uppdateringar av Ansvarsfördelningen.
- Uppdaterad Kommunikationsöverenskommelse.
- Återrapporteringen avseende handlingsplanen för den myndighetsgemensamma lägesbilden 2019–2020.

6.2 Operativa rådet

Operativa rådets möten genomfördes var fjärde vecka. Ett möte ställdes in på grund av coronapandemin.

Under året fattade rådet utöver de operativa besluten även beslut i strategiska frågor, bland annat

- att den i Vinnovaprojektet framtagna *Beredningsmodellen* ska vidareutvecklas och testas i pilotinsatser vid en eller två regionala underrättelsecenter samt i den nationella beredningsgruppen
- att nuvarande två regionala underrättelsecenter i region Nord slås samman och lokaliseras på en ort vilket innebär att en Ruc-handläggargrupp med en Ruc-samordnare lokaliserades till Umeå från och med den 1 juli 2020.

6.3 Regionala samverkansråden

Vid de regionala samverkansråden beslutas och koordineras det regionala arbetet i satsningen. De tog under året initiativ till, och genomförde, underrättelseärenden och regionala insatser, se avsnitt 4.4.5. De bidrar även i det strategiska arbetet genom att till exempel delta i innovationsprojektet, se kapitel 8.

6.4 Nationellt underrättelsecentrum

Nationellt underrättelsecentrum arbetade under året med flera strategiska uppdrag:

- Rapporten Olle⁷⁶, Strategisk rapport om hur personlig assistans och arbetstillstånd otillbörligt och systematiskt utnyttjas av organiserad brottslighet. Denna beskriver problematiken kring brukarimport samt ger rekommenderade åtgärder för hur strukturella sårbarheter bör åtgärdas.
- Myndighetsgemensam lägesbild, Organiserad brottslighet till följd av covid-19-pandemin, ett

⁷⁵ Protokoll från Samverkansrådet, dnr HD5800-13/2020.

⁷⁶ Olle – Strategisk rapport om hur personlig assistans och arbetstillstånd otillbörligt och systematiskt utnyttjas av organiserad brottslighet, Dnr A542.458/2020.

Samverkansrådet konstaterade 2020 att den myndighetsgemensamma satsningen tagit stora kliv framåt, bland annat genom samverkan i olika regeringsuppdrag, ett utvecklat informationsutbyte och stärkt kompetensöverföring.

12-månaders perspektiv⁷⁷. En myndighetsgemensam rapport avseende pandemins påverkan på den organiserade brottsligheten.

- Regeringsuppdraget avseende näringsverksamhet i utsatta områden. Nationellt underrättelsecentrum genomförde en nationell urvalsanalys samt ansvarar för en kartläggning avseende våld, hot och trakasserier riktat mot näringsverksamhet i utsatta områden.

6.4.1 Den myndighetsgemensamma lägesbilden

Lägesbilden identifierar, inom de specificerade brottsområdena, de sårbarheter hos myndigheter och i samhället som möjliggör brott. Syftet med lägesbilden är att presentera beslutsunderlag för myndighetsgemensamma strategiska åtgärder.⁷⁸

I lägesbilderna beskrivs tillvägagångssätt för den organiserade brottsligheten och sårbarheter för de

De huvudsakliga sårbarheterna handlar om globalisering och digitalisering. Kriminella aktörer bedriver i ökande utsträckning verksamhet gränsöverskridande och utnyttjar teknik för att dölja eller distansera sig från brotten.

Samverkande myndigheterna. I den senaste myndighetsgemensamma lägesbilden⁷⁹ framhölls välfärdsbrottslighet, ekonomisk brottslighet, våldsbrottslighet och otillåten påverkan eller själv censur som särskilt värdefullt att arbeta med myndighetsgemensamt. De huvudsakliga sårbarheterna handlar om globalisering och digitalisering. Kriminella aktörer bedriver i ökande utsträckning verksamhet gränsöverskridande och utnyttjar teknik för att dölja eller distansera sig från brotten.

Samverkansrådet gav i oktober 2019 Operativa rådet i uppdrag att ta fram ett förslag till beslut avseende hanteringen av de strategiska rekommendationerna och ett förstärkt brottsförebyggande anslag. Rådet har utifrån uppdraget beslutat om hantering av detta inom satsningens olika samverkansforum. Detta återrapporterades till Samverkansrådet i oktober 2020.

6.5 Juridiska expertnätverket

Juridiska nätverket genomförde två uppdrag under året. Det handlar om

- identifiering av författningsförbättringar avseende sekretess mellan berörda myndigheter gällande förundersökningsverksamhet och förvaltningsärenden
- personuppgiftsbehandling i myndighetssamverkan.

Nätverksmyndigheterna bjöds in för att delta och medverka vid ett av mötena under året.

6.6 Kommunikationsgruppen

Kommunikationsgruppen arbetade under 2020 för att

- förtroendet hos allmänheten för myndigheternas arbete för att bekämpa den organiserade brottsligheten ska bibehållas eller öka
- öka allmänhetens kunskap om satsningen
- identifiera behov av kommunikation i satsningen (till exempel insatser, framtagna rapporter inom olika områden och den årliga redovisningen till regeringen).

Under 2020 arbetade kommunikationsgruppen med att utveckla uppdraget – att med hjälp av kommunikation bidra till det brottsförebyggande arbetet.

6.7 Säkerhetschefsnätverket

Säkerhetschefsnätverket arbetade i synnerhet med frågan om gemensamma principer för medarbetarskydd. Nätverket utgick från det projektarbete som skedde inom Polismyndigheten året innan.

6.8 Utvecklingsgruppen

Utvecklingsgruppen fokuserade på:

- Innovationsprojektet för satsningen. Se mer i kapitel 8.
- Arbetet med regeringsuppdraget avseende förbättrad bidragshantering, se avsnitt 7.1.2.
- Färdigställande av uppdateringen av riktlinjerna för Operativa rådet och den regionala verksamheten.

77 Dnr A223.569/2020.

78 Myndighetsgemensam lägesbild om organiserad brottslighet 2019, dnr A457.772/2019.

79 A.a.

6.9 Nätverket för utökad myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet

Utöver myndigheterna i satsningen finns en utökad samverkansstruktur med nio nätverksmyndigheter⁸⁰. Det har även upprättats strukturerade regionala och nationella kontaktytor, för informationsöverföring mellan satsningens tolv myndigheter och de nio nätverksmyndigheterna.

Nätverkets syfte är att skapa kontakter, kompetensöverföring om brottsfenomen, dela kunskap om respektive myndighets förmågor, skapa samordningsvinster och bidra till förhöjd operativ samverkansförmåga mellan myndigheterna i frågor som rör organiserad brottslighet.

Även om SiS än så länge har bidragit i liten omfattning i satsningen tycker vi att det är värdefullt att delta. Satsningen ger oss möjlighet att knyta viktiga kontakter som vi har nytta av i vårt interna säkerhetsarbete. Vi har genom satsningen fått en tydlig ingång till andra myndigheter vilket underlättar mycket.”
– Statens institutionsstyrelse

Under 2020 ställdes de strategiska nätverksmötena in med anledning av coronaviruset och covid-19. Möjligheten till gemensamma digitala möten begränsades av att myndigheternas digitala mötesplattformar inte fullt ut är kompatibla avseende bland annat krav på informationssäkerhet. Trots dessa begränsningar närmade sig flera av nätverksmyndigheterna satsningen genom en ökad operativ samverkan framförallt regionalt, men även genom samverkan med Sekretariatet⁸¹ i såväl strategiska som operativa frågor. Vid några av de regionala underrättelsecentren fanns även representation från ett antal nätverksmyndigheter. Därutöver samverkade myndigheterna på ett bredare sätt inom ramen för olika pågående regeringsuppdrag, exempelvis brottslighet riktad mot välfärdssystemen. Flera av nätverksmyndigheterna kopplades samman med satsningens Juridiska expertnätverk, bland annat vad gäller sekretessfrågor kring informationsdelning. Vidare deltog företrädare för satsningens myndigheter vid kompetenshöjande aktiviteter vid några av nätverksmyndigheterna.

Trots dessa begränsningar närmade sig flera av nätverksmyndigheterna satsningen genom en ökad operativ samverkan framförallt regionalt, men även genom samverkan med Sekretariatet i såväl strategiska som operativa frågor.

Fl:s beslut 2018 att bli en nätverksmyndighet var det första steget av flera i myndighetens ambition att utveckla sin samverkan med brottsbekämpande myndigheter. Fl:s generaldirektör och rikspolischefen beslutade våren 2020 att ingå ett än mer fördjupat operativt samarbete myndigheterna emellan. Detta samarbete möjliggjordes bland annat genom kunskap och kontakter som upparbetats genom Fl:s samverkan och dialog i myndighetssamverkan mot grov och organiserad brottslighet.”
– Finansinspektionen

Nätverksmyndigheterna gavs möjlighet att lämna synpunkter på sin medverkan i satsningen inför den årliga åiterrapporteringen. Det har efterhand blivit tydligare att de strategiska nätverksmötena utgör en unik gemensam plattform där nya behov och möjligheter till samverkan mellan myndigheterna kan genereras utifrån de frågor som lyfts.

⁸⁰ Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Centrala studiestödsnämnden, Finansinspektionen, Inspektionen för vård och omsorg, Pensionsmyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Transportstyrelsen och Länsstyrelsen i Stockholms län (utifrån sin samordnande roll för samtliga länsstyrelser).

⁸¹ Sekretariatet för myndighetssamverkan vid Polismyndigheten.

7. Satsningen, en del av en helhet

Som framförts regelmässigt i redovisningarna för tidigare år är det arbete som sker i satsningen en del av myndigheternas samlade bekämpning av organiserad brottslighet.

Gränsen mellan det arbete som beslutas och genomförs inom den myndighetsgemensamma satsningen och annat arbete vid myndigheterna har successivt blivit mindre tydlig. Den utvecklingen är positiv i den del som avser ett utökat gemensamt engagemang från myndigheterna att motverka ett konkret problem eller ett brottsfenomen oavsett vilken resurs vid myndigheten som agerar. Det innebär emellertid att satsningens roll blir mindre tydlig, och det blir svårare att följa upp utfallet av arbetet. Arbete som bedrivs har också allt mer tagit sig nya former. De uppdrag som har nära anknytning till satsningen och där arbete bedrivs helt eller delvis inom satsningens struktur presenteras i detta avsnitt.

7.1 Arbete utifrån regeringsuppdrag

Ett engagemang och deltagande i olika regeringsuppdrag som berör myndighetsgemensamma insatser mot organiserad brottslighet har varit vanligt i satsningen, även om vissa av uppdragen inte riktat sig direkt mot satsningen. Det innebär att satsningens roll och funktion i det sammanlagda arbetet med att motverka och bekämpa organiserad brottslighet utvidgats, vilket ställt nya krav på samordning.

7.1.1 Regeringsuppdrag 2020 inom satsningen

Under 2020 beslutade regeringen om två uppdrag riktade till satsningens myndigheter. För att uppnå samordningsvinster har myndigheterna beslutat att Operativa rådet utgör styrgrupp för de båda regeringsuppdragen.

Pilotprojekt som riktar sig mot näringsverksamhet kopplad till organiserad brottslighet

Uppdraget⁸² innebär att myndigheterna i satsningen ska inrätta pilotprojekt som riktar sig mot näringsverksamhet kopplad till organiserad brottslighet. Uppdraget riktar sig till de tolv myndigheterna i satsningen och ska samordnas av Polismyndigheten samt redovisas till regeringen senast den 1 oktober 2021. Under 2020 genomfördes bland annat en genomlysning av utvalda riskbranscher. Resultatet utgör underlag inom de utvalda operativa regionala pilotprojekten.

Pilotprojekt för att komma åt felaktig folkbokföring kopplad till organiserad brottslighet

Uppdraget⁸³ innebär att myndigheterna i satsningen ska inrätta ett pilotprojekt för att komma åt felaktig folkbokföring kopplad till organiserad brottslighet. Uppdraget riktar sig till de tolv myndigheterna i satsningen och ska samordnas av Skatteverket samt redovisas till regeringen senast den 1 oktober 2021. Pilotprojektet startade 2020, och det genomfördes bland annat analyser, utredningar och planering av informationskampanj.

7.1.2 Sedan tidigare pågående regeringsuppdrag

Sedan tidigare pågår ytterligare två regeringsuppdrag som i olika grad och på olika sätt inkluderats i satsningen. I det uppdrag som avser förbättrad hantering av bidragsbrott har Utvecklingsgruppen varit involverad. Uppdraget avseende arbetet mot fusk, regelöverträdelse och annan brottslighet i arbetslivet har påverkat satsningen genom att detta arbete i vissa delar koordinerats genom de regionala underrättelsecentren.

82 Uppdrag att inrätta pilotprojekt som riktar sig mot näringsverksamhet kopplad till organiserad brottslighet, dnr Ju2020/02483/PO.

83 Uppdrag att inrätta ett pilotprojekt för att komma åt felaktig folkbokföring kopplad till organiserad brottslighet, dnr Fi2020/02991/S3.

En förbättrad hantering av bidragsbrott

Under 2018–2020 genomförde Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten ett regeringsuppdrag om förbättrad hantering av bidragsbrott.⁸⁴ Uppdraget, som slutredovisades i oktober 2020⁸⁵, genomfördes i lämpliga delar inom ramen för satsningen. En myndighetsgemensam arbetsgrupp med tolv myndigheter⁸⁶ samverkade, och använde satsningens Utvecklingsgrupp som grund. Arbetsgruppen leddes av Polismyndigheten.

Polismyndighetens genomsnittliga redovisning av bidragsbrott per månad till Åklagarmyndigheten nästan tredubblades, en ökning med 157 procent jämfört med motsvarande period 2018. Under 2018 redovisades 585 ärenden (januari till september), medan motsvarande för 2020 var drygt 1 500. Åklagare beslutade i brottsmisstankar i motsvarande mån.

Flera av myndigheterna har genomfört förändringar och förstärkningar av sin brottsförbyggande förmåga som en följd av uppdraget eller som en del i sitt pågående utvecklingsarbete.

Regeringsuppdraget för det myndighetsgemensamma arbetet mot fusk, regelöverträdelse och annan brottslighet i arbetslivet

Uppdraget⁸⁷ innebär att åtta myndigheter⁸⁸ tillsammans arbetar operativt för att motverka fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet med fokus på olika riskbranscher. Arbetsmiljöverket är samordnande myndighet.

84 Uppdrag till Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten om förbättrad hantering av bidragsbrott, 2018-05-24, Ju2018/03037/KRIM.

85 Förbättrad hantering av bidragsbrott, Slutredovisning av regeringsuppdrag till Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten dnr: A310.133/2018 och Åklagarmyndigheten dnr ÅM2019-1666.

86 Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

87 Uppdrag om metodutveckling för myndighetsgemensam kontroll för att motverka fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet, 2017-12-18, dnr A2017/02422/ARM och A2017/00678/ARM.

88 Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten och Skatteverket.

7.2 Annan samverkan

Utöver de regeringsuppdrag som nu pågår inom och i nära samverkan med satsningen finns även andra uppdrag och initiativ som bedrivs i nära anslutning till satsningen.

7.2.1 Försäkringskassan initiativ – MUR

Motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter mot missbruk och brott i välfärdssystemen (MUR) är ett myndighetsgemensamt arbete som initierats av Försäkringskassan. I det initiativet deltar 20 myndigheter⁸⁹. Syftet är att skapa förutsättningarna för ett närmare och mer strukturerat långsiktigt samarbete mellan myndigheterna för att förhindra att utbetalningar från välfärdssystemen sker på felaktig grund. Uppdraget har nära anknytning till det arbete som sker inom satsningen avseende brott mot välfärdssystemen. Vid flera myndigheter har personella resurser koordinerats mot båda uppdragen.

7.2.2 Samverkan med anledning av stödåtgärder till följd av coronaviruset och covid-19

Myndighetssamverkan under året påverkades i likhet med övriga samhället av situationen med coronaviruset och covid-19. En myndighetsgemensam arbetsgrupp, som till stora delar bemannades av aktörer från satsningen, bildades efter ett myndighetschefsmöte på Finansdepartementet i början av april. Uppdraget var att upptäcka, förebygga och förhindra brottslighet riktad mot de statliga ekonomiska stöden till näringslivet med relation till coronaviruset och covid-19.

Erfarenheter från satsningen togs tillvara i samband med uppbyggnaden av den operativa samverkan under året. I den myndighetsgemensamma arbetsgruppen ingick åtta myndigheter⁹⁰, och Försäkringskassan var sammankallande. Arbetet avgränsades till att inne-

Uppdraget var att upptäcka, förebygga och förhindra brottslighet riktad mot de statliga ekonomiska stöden till näringslivet med relation till coronaviruset och covid-19.

fatta åtgärder för att bekämpa brottsliga angrepp mot de statliga ekonomiska stödsystem som beslutades under 2020 till följd av coronaviruset och covid-19 och som främst utbetalades av Tillväxtverket, Skatteverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

7.2.3 Samverkan med kommunerna

Kommunal verksamhet har förekommit som en beståndsdel i flera operativa insatser och underrättelseärenden. Det kan handla om samarbete med kommunerna, men det kan även röra sig om kopplingar till kommunal verksamhet utan att samarbete med dem initierats ännu.

Kommunens verksamhet är främst i fokus avseende

- olika typer av tillståndsfrågor
- socialtjänstens verksamhet, både brottsligt utnyttjande av bidrag och genom åtgärder som kan vidtas av socialtjänsten
- brottsligt utnyttjande av andra typer av bidrag, utöver de som utgår från socialtjänsten
- kommunala bostadsbolag – hyreskontrakt, upphandlingar
- kommunal upphandling av varor och tjänster.

Kommunal verksamhet har förekommit som en beståndsdel i flera operativa insatser och underrättelseärenden.

Av de bidrag och stöd som i huvudsak är aktuella är det finansiering av hemtjänsten som varit den vanligast förekommande, därefter följer bidrag till föreningar och annan relevant verksamhet och förskolepeng. I de sammanhang som berör skolan har det varit svårt att få information eftersom uppgifterna bedömts av kommun som lydande under sekretess.

Samverkan mellan regionala samverkansråd och kommuner baseras mest på att kontakt tas med enskilda handläggare vid kommunen i olika frågor. En mer övergripande och strukturerad samverkan har varit ovanligt. Om en sådan samverkan aktualiseras behövs sannolikt en utökning av resursen vid de regionala samverkansråden respektive de regionala underrättelsecentren för att hantera detta.

89 Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Brottsförebyggande rådet, Centrala studiestödsnämnden, Ekobrottsmyndigheten, Domstolsverket, Försäkringskassan, Inspektionen för socialförsäkringen, Inspektionen för vård och omsorg, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Skolverket, Socialstyrelsen, Tillväxtverket samt Åklagarmyndigheten.

90 Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Polismyndigheten Skatteverket, Tillväxtverket och Åklagarmyndigheten.

Otillåten påverkan av olika slag är också ett område som det arbetas med utifrån samverkan med kommunerna. Det kan då röra sig om beslut eller beslutsfattare där det finns misstankar om att någon form av otillåten påverkan förekommit.

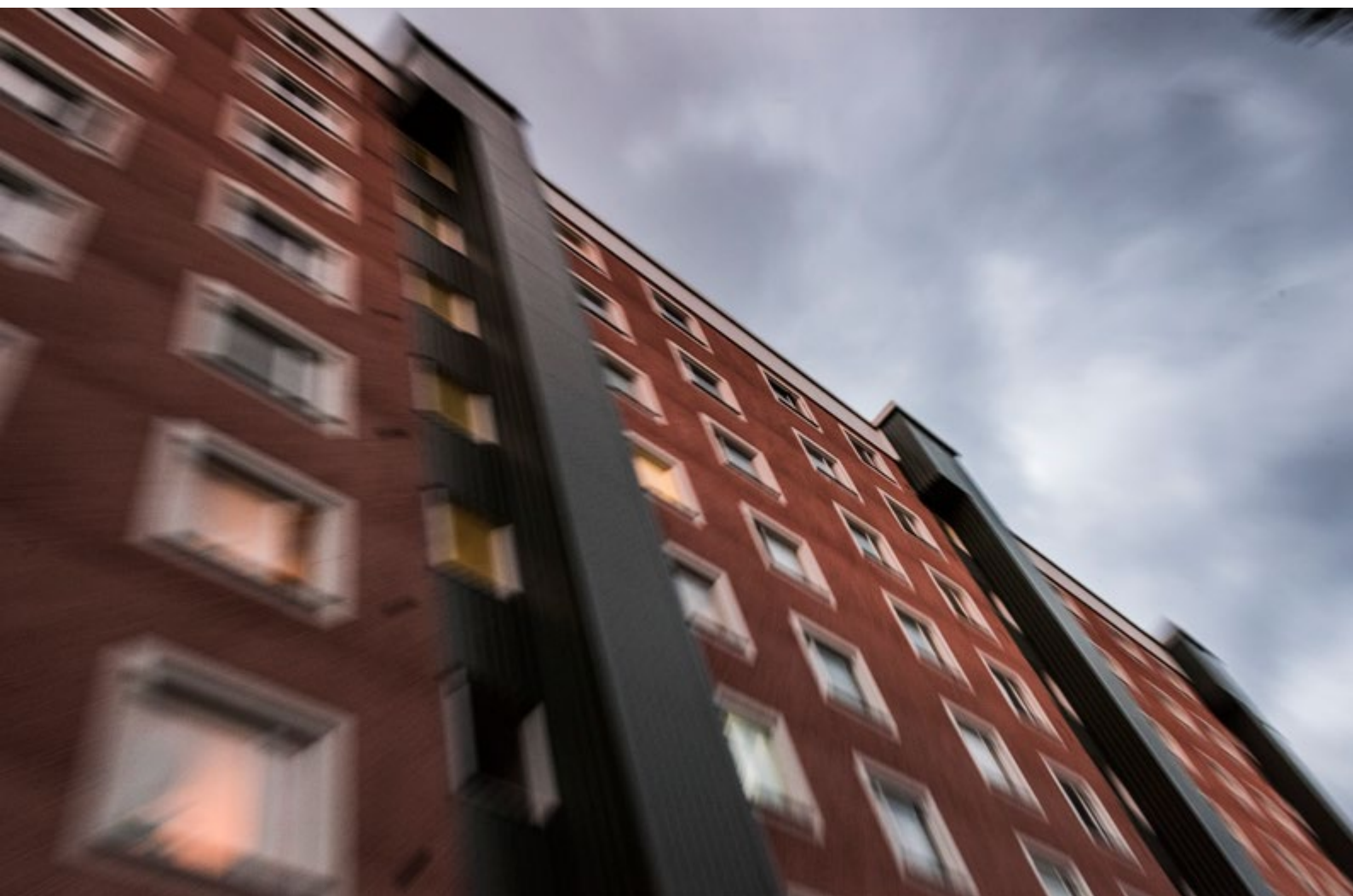
Det finns också en mer allmän samverkan med kommunerna för att uppnå en bättre livskvalitet i ett område. Denna typ av generell samverkan ligger i de flesta fall utanför samverkan med kommunerna inom satsningen. Istället avser den oftast en samverkan mellan Polismyndigheten och kommunerna.

Då kommunerna inte är etablerade samverkansparter inom satsningen sker kopplingen till kommunerna främst genom lokalpolisen, som i vissa fall deltar i den myndighetsgemensamma satsningen. Det finns därför ingen strukturerad uppföljning av kommunernas aktiviteter men inom ramen för satsningen nämns den stora betydelse som samverkan med kommuner kan ha vid bekämpning av organiserad brottslighet. Här följer några konkreta exempel:

- Göteborgs stad framhålls av region Väst som en mycket viktig aktör vid arbetet i utsatta områden,

vilket till delar sker inom ramen för den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet. Som exempel kan nämnas den massmedialt uppmärksammade insatsen, mot det släktbaserade nätverket i Hammarkullen, där informationsutbytet har lett till att kommunen/socialtjänsten kunnat vidta åtgärder inom den kriminella miljön.

- Ett annat exempel är Södertälje, där satsningens myndigheter och kommunen bland annat kunnat avbryta kommunalt upphandlad hemtjänst vilket lett till lagföring avseende bedrägerier mot välfärdsystemen.
- Samverkan i flera kommuner har också lett till att kriminella nätverk förhindrats att etablera sig i kommunala fastigheter.
- Informationsutbytet mellan satsningen och kommuner i Stockholmsområdet har i flera fall bidragit till att det ekonomiska flödet till den organiserade brottsligheten avbrutits genom att kommunala upphandlingar stoppats.

8. Innovationsprojekt finansierat av Vinnova

Under de tio år som satsningen verkat har ett flertal revisioner och rapporter genomlyst olika delar i verksamheten. Dessa har riktats mot sakområden eller konkreta gemensamma insatser i syfte att identifiera framgångsrika metoder och resultat eller för att utvärdera samverkan och förbättringsområden.

Utöver detta har ett behov identifierats av att övergripande genomlysna formerna och förutsättningarna för samverkan i satsningen utifrån att myndigheterna i sina grunduppdrag har olika ansvarsområden från regeringen och ansvariga departement. De olika grunduppgifterna skapar också utmaningar då respektive myndighets mål i vissa fall konkurrerar

Ett av projektets huvudsakliga mål är att utveckla det brottsförebyggande myndighetsgemensamma arbetet. För att komma till rätta med komplexa brottsfenomen behöver därför innovativa lösningar, som syftar till att undanröja förutsättningarna för organiserad och allvarlig brottslighet, prövas och införas i det myndighetsgemensamma arbetet.

med resurser för att omhänderta det gemensamma uppdraget avseende bekämpning av organiserad brottslighet. Styrkan i det gemensamma arbetet är att myndigheterna har olika kompetens och åtgärds-
smöjligheter, som när de används koordinerat och uthålligt ger förutsättningar till en effektiv brotts-
bekämpning.

Samverkan i den myndighetsgemensamma satsningen bygger huvudsakligen på i konsensus överenskomna riktlinjer för att täcka det utrymme mellan myndigheterna som inte är reglerat. I syfte att utveckla samverkan ytterligare och skapa en ökad gemensam innovationsförmåga har myndigheterna ansökt om samt beviljats finansiering, via myndigheten Vinnova, för ett innovationsprojekt under 2019–2021.

Ett av projektets huvudsakliga mål är att utveckla det brottsförebyggande myndighetsgemensamma arbetet. För att komma till rätta med komplexa brottsfenomen behöver därför innovativa lösningar, som syftar till att undanröja förutsättningarna för organiserad och allvarlig brottslighet, prövas och införas i det myndighetsgemensamma arbetet.

Projektet hålls inom befintliga strukturer där Operativa rådet utgör styrgrupp och Utvecklingsgruppen har rollen som referensgrupp och utvecklingsplattform. Projektet fokuserar på det gemensamma arbetet, men det finns också möjlighet för en enskild myndighet att få stöd för att utveckla det inre arbetet avseende den myndighetsgemensamma satsningen. Till stöd för genomförandet av projektet har Implement Consulting Group och Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) anlåtats, båda har tidigare erfarenhet av gemensam innovationsutveckling i myndigheter. KTH bedriver även forskning avseende myndighets-samverkan inom ramen för projektet.

Under 2020 genomfördes en mängd innovationshöjande aktiviteter med bland annat Utvecklingsgruppen, Operativa rådets ledamöter, vid enskilda myndigheter samt vid några regionala underrättelsecenter. Projektet påverkades, och omplanerades delvis, till följd av coronaviruset och covid-19 och de restriktioner kring fysiska möten som myndigheterna har att följa.

Handwritten text on a brown sticky note, partially obscured by a vertical line. The text is difficult to read but appears to include the word "information".

Handwritten text on a yellow sticky note, split by a vertical line. The text is written in black ink and includes the words "information" and "will".

Handwritten text on a brown sticky note, split by a vertical line. The text is written in black ink and includes the words "information" and "will".

Handwritten text on a light blue sticky note, partially visible on the right edge of the frame.

Handwritten text on a yellow sticky note, partially visible on the right edge of the frame.

Handwritten text on a brown sticky note, partially visible on the right edge of the frame.

Bilaga 1.

Regeringsuppdragen

Under hösten 2007 tog regeringen beslut om en nationell satsning mot den grova organiserade brottsligheten. Justitiedepartementet gav ett antal experter i uppdrag att lämna förslag till åtgärder för en effektivare och mer uthållig bekämpning av denna brottslighet. Med stöd av experternas förslag⁹¹ utformade regeringen ett beslut för hur arbetet skulle gå vidare. I juli 2008 fick Rikspolisstyrelsen i uppdrag att säkerställa en effektiv och uthållig verksamhet för bekämpning av den grova organiserade brottsligheten.⁹² Slutredovisningen av uppdraget överlämnades till regeringen i juni 2009.⁹³

I uppdraget ingick att

- vidta åtgärder för att säkerställa en effektiv och uthållig bekämpning av den grova organiserade brottsligheten
- inrätta särskilda aktionsgrupper vid åtta polismyndigheter och Rikskriminalpolisen
- etablera permanenta myndighetsgemensamma regionala underrättelsecenter på åtta platser i landet
- fortsätta att utveckla ett myndighetsgemensamt Nationellt underrättelsecentrum
- säkerställa en bred myndighetsrepresentation i Operativa rådet där representanterna har befogenhet att fatta bindande beslut för den myndighet de företräder
- myndigheterna i övrigt skulle överväga och vidta åtgärder som bidrar till att genomföra uppdraget
- årligen redovisa resultaten av den särskilda satsningen för att bekämpa den grova organiserade brottsligheten.

I december 2015 beslutade regeringen att utvidga den nationella satsningen mot organiserad brottslighet.⁹⁴ Uppdraget delredovisades i oktober 2016⁹⁵ och slutredovisades i oktober 2017.⁹⁶

I uppdraget ingick att

- utveckla innehåll och organisation inom den myndighetsgemensamma satsningen på nationell och regional nivå för att möta de organisatoriska förutsättningar som råder inom Polismyndigheten efter ombildningen
- inkludera fler brottsområden för att på så sätt kunna motverka fler typer av organiserad brottslighet som bedöms vara allvarlig eller omfattande
- utveckla organisationen inom nuvarande myndighetssamverkan till att även omfatta samverkan på lokal nivå mellan relevanta myndigheter inom satsningen – ett särskilt fokus ska läggas på problematiken i utsatta områden
- säkerställa en effektiv och långsiktig samordning mellan den myndighetsgemensamma samverkan mot organiserad brottslighet och det lokala brottsförebyggande arbetet.

91 Nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten – överväganden och förslag. Regeringspromemoria. 2008. Ds 2008:38.

92 Uppdrag till Rikspolisstyrelsen och andra berörda myndigheter att vidta åtgärder för att säkerställa en effektiv och uthållig bekämpning av den grova organiserade brottsligheten. Regeringsbeslut I:7 2008, Ju2008/5776/PO.

93 Överenskommelse om vissa åtgärder för att säkerställa en effektiv och uthållig bekämpning av den grova organiserade brottsligheten. Rikspolisstyrelsen 2009, POA 400-4599/08.

94 Uppdrag till Polismyndigheten och andra berörda myndigheter att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet, Regeringsbeslut 11:2 2015, Ju2015/09350/PO.

95 Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2016 – Delredovisning av regeringsuppdrag avseende att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet. Polismyndigheten 2016.

96 Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2017 – Slutredovisning av regeringsuppdrag(Ju2015/09350/PO) att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet. Polismyndigheten 2017.

Bilaga 2.

Den myndighetsgemensamma inriktningen

Uppdrag och mål

De samverkande myndigheterna ska gemensamt bekämpa den organiserade brottsligheten genom brottsförebyggande åtgärder, administrativa åtgärder, exekutiva åtgärder, lagföring och återtagande av brottsvinster. Fokus ska ligga på bekämpning av allvarlig och samhällshotande organiserad brottslighet och mot organiserad brottslighet i lokalsamhället med särskilt fokus på utsatta områden. Myndigheterna ska säkerställa att det finns resurser för åtgärder inom den myndighetsgemensamma satsningen. Arbetet ska präglas av effektivitet och uthållighet i syfte att långsiktigt uppnå ett mer rättssäkert och tryggare samhälle. Internationell samverkan ska vara ett naturligt inslag i arbetet.

Inriktning

Underrättelseverksamheten ska ha en gemensam inriktning mot de strategiska personerna och deras nätverk, vilka efter en bedömning anses utgöra ett samhällshot genom sin kapacitet att kombinera

- företag eller andra associationsformer i brottslig verksamhet,
- otillåten eller otillbörlig påverkan samt
- våld och hot samt påverkan på allmänhetens säkerhet och trygghet.

Satsningen kan av särskilda skäl även inriktas mot annan organiserad brottslighet av allvarlig eller omfattande karaktär, när myndighetssamverkan bedöms förbättra brottsbekämpningen.

Satsningen ska dessutom inriktas mot organiserad brottslighet i geografiska områden, med en sådan problematik att de myndighetsgemensamt bedöms som utsatta områden.

Beaktanden

I det myndighetsgemensamma arbetet ska möjligheterna till att

- stödja samhällets samlade åtgärder att motverka våldsbejakande extremism och bekämpa terrorism,
- bekämpa penningtvätt och
- förebygga, förhindra samt upptäcka brott mot välfärdsystemet särskilt beaktas.

Ansvarsfördelningen inom den myndighetsgemensamma satsningen framgår av bilaga.

Inriktningen beslutad av Samverkansrådet den 11 oktober 2016.

Bilaga till:

Den myndighetsgemensam inriktning för satsningen mot organiserad brottslighet

Ansvarsfördelning

I den myndighetsgemensamma satsningen ingår Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndighet, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

Satsningen leds av Samverkansrådet, verkar genom Operativa rådet, Nationella underrättelsecentret (Nuc) samt dess styrgrupp, sju Regionala samverkansråd och sju regionala underrättelsecenter (Ruc).

Operativa rådet ansvarar för helhetsbilden av den operativa verksamheten och ska besluta om prioriteringar av strategiska personer och utsatta områden. Operativa rådet är beredningsorgan och kontaktpunkt i strategiska frågor för Samverkansrådet samt beställare av strategiska rapporter. Därutöver ska Operativa rådet besluta om myndighetsgemensamma insatser och i vilka insatser och uppdrag polisens aktionssektioner ska engageras. Operativa rådet ska dessutom löpande följa upp egna beslutade insatser och tillse att den myndighetsgemensamma satsningen följs upp i sin helhet. Till stöd för detta arbete finns *Sekretariatet för Myndighetssamverkan*.

Nuc ansvarar för att ta fram den nationella lägesbilden och beslutsunderlag för prioritering av strategiska personer och utsatta områden. Därutöver ska Nuc löpande bevaka prioriteringarna samt bereda och ta fram underlag till förslag avseende insatser för beslut i Operativa rådet. Nuc är kontaktpunkt för nationell underrättelsesamverkan och ansvarar för kompetensfrågor inom detta område i den myndighetsgemensamma satsningen. Arbetet i Nuc leds av dess styrgrupp.

Regionala samverkansråden leder verksamheten i Ruc samt beslutar om, leder och följer upp regionala och lokala insatser. Därutöver ska Regionala samverkans-

rådet avgöra om förslag till insatser ska omhändertas i regionen eller överlämnas för prövning i Operativa rådet. Regionala samverkansrådet är kontaktpunkt för regional och lokal åtgärdssamverkan. Till stöd för detta arbete ska det finnas en samordningsfunktion i varje region.

Ruc ansvarar för att löpande bevaka prioriteringarna samt bereda och ta fram underlag till förslag avseende insatser för beslut i Operativa rådet eller i de Regionala samverkansråden. Därutöver ska Ruc förse Nuc med underlagen till den nationella lägesbilden samt för prioritering av strategiska personer och för utsatta

områden. Ruc är kontaktpunkt för lokal underrättelse-samverkan och tidigare nämnd samordningsfunktion i regionerna stödjer detta arbete.

Varje myndighet ansvarar för, med hänsyn till den myndighetsgemensamma inriktningens fokus, en löpande hantering av arbetsmiljö- och verksamhets-skyddsfrågor. Vidare ska varje myndighet särskilt beakta risker för och vidta åtgärder mot självcensur genom att värna de anställdas trygghet.

Bilagan beslutad av Samverkansrådet den 6 oktober 2020.

Bilaga 3.

Mer om förutsättningar

Lagen om uppgiftsskyldighet

Lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet som beslutades av riksdagen under 2016 är en viktig lag för satsningen. Konsekvensen av lagen är att det finns en uppgiftsskyldighet mellan de samverkande myndigheterna när de arbetar i satsningen. Tidigare problem med att dela sekretessbelagd information är därmed borta och istället råder det uppgiftsskyldighet under vissa förutsättningar. Vissa av de samverkande myndigheterna har också fattat beslut om att i enlighet med lagen inleda samverkan som går utanför satsningen, och även med andra av de myndigheter som omfattas av förordning (2016:775) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet.

Verktyg och tillvägagångssätt

En viktig del i inriktningen avser de verktyg och tillvägagångssätt med vilka den organiserade brottsligheten ska bekämpas. I inriktningen 2014–2015 anges att de samverkande myndigheterna ska säkerställa resurser för verksamheten. Det är fortsatt en punkt i efterkommande inriktningar.

En viktig utgångspunkt är att arbetet ska omfatta mer än traditionellt brottsbekämpande med lagföring som mål. Arbetet ska ske med fler verktyg och tillvägagångssätt. I de tre inriktningarna anges återförande av brottsutbyte, administrativa åtgärder, kontrollåtgärder, exekutiva åtgärder och brottsförebyggande åtgärder.

Vanliga brottstyper

Ekonomisk brottslighet, bedrägerier och bidragsbrott kan bekämpas utifrån flera av de samverkande

myndigheternas uppgifter, resurser och kompetenser. Dessa typer av brott har också totalt sett varit de vanligaste i satsningen, åtminstone sett till lägesbilder av brottsligheten, fokus för underrättelsearbetet och i målsättningarna för de operativa insatserna. Detta bedöms naturligt mot bakgrund av de samverkande myndigheternas ansvars- och kompetensområden.

Trots att fokus för underrättelsearbetet och målen för insatserna till största del avser ekonomisk brottslighet och bedrägeribrott har en stor del av den operativa verksamheten och utfallet avsett bekämpning av narkotikabrott. Narkotika utgör basen för en väsentlig del av illegala inkomster för många av de kriminella nätverken kopplade till organiserad brottslighet. Dessutom har främst Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten en lång erfarenhet och hög kompetens att arbeta med dessa brott. Att grova narkotikabrott har högt straffvärde skapar också förutsättningar för utredningsarbetet, främst genom tillstånd till hemliga tvångsmedel, som ökar sannolikheten för utredningsframgång.

Välds- och skrämselfkapital är prioriterat i första hand eftersom det är ett verktyg för den inkomstbringande brottsliga verksamheten. I de operativa insatserna har det även uppdagats våldsbrott som inte kan anses vara en tydlig del av en organiserad brottslighet. Även dessa brott kan bli en prioriterad del av en operativ insats eftersom de ofta är förhållandevis allvarliga.

Vapenbrott är prioriterade eftersom vapen är ett verktyg för våldsutövning och en del av skrämselfkapitalet. Smuggling är en av förutsättningarna för att aktörerna inom organiserad brottslighet ska ha tillgång till vapen och sprängmedel.

Bilaga 4.

Organisation och verksamhetsprocesser

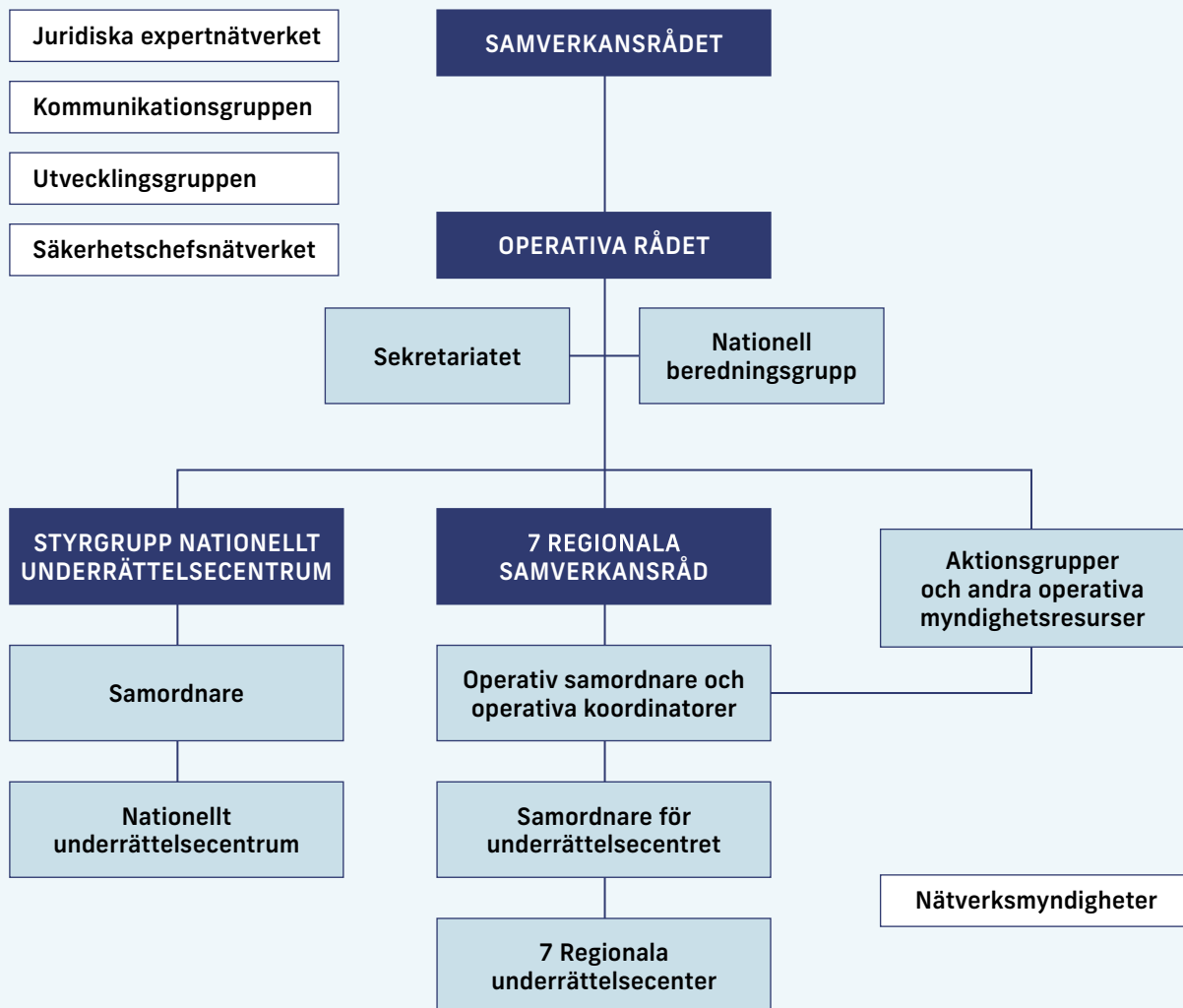
Till stöd för Samverkansrådet och Operativa rådet finns fyra samverkansgrupper som består av experter från de samverkande myndigheterna.

- *Juridiska expertnätverket* ska arbeta behovsstyrt när det gäller samverkan i juridiska frågor som kan ha betydelse för samverkan mot organiserad brottslighet. Nätverket ska även verka för att främja informationsutbyte och se möjligheterna till samverkan mellan myndigheterna. I samband med att det införs nya lagar som berör flera samverkande myndigheter kan nätverket även bidra med kompetens och stöd. De långsiktiga konsekvenserna av lagstiftningsarbeten antas leda till bättre verktyg och samverkan i satsningen. Tullverket leder nätverket och dess arbete.
- *Kommunikationsgruppen* arbetar med intern kommunikation inom myndigheterna och inom satsningen samt extern kommunikation utifrån verksamheten i satsningen. Kommunikationsgruppens ordförande deltar vid Operativa rådets möten. Polismyndigheten leder gruppen med ersättare från Migrationsverket.
- *Säkerhetschefs nätverket* har ett uppdrag att samverka i de gemensamma frågor som uppkommer inom satsningen avseende främst informationssäkerhet och verksamhetsskydd. Nätverket arbetar även på uppdrag från Operativa rådet i andra säkerhetsfrågor som behöver omhändertas inom satsningen. Åklagarmyndigheten leder nätverket.
- *Utvecklingsgruppen* utgör en plattform för ett kontinuerligt strategiskt utvecklingsarbete för satsningen. Utvecklingsgruppen leds av Polismyndigheten genom Sekretariatet för myndighetssamverkan.

Nätverksmyndigheterna består av Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Centrala studiestödsnämnden, Finansinspektionen, Inspektionen för vård och omsorg, Pensionsmyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Transportstyrelsen och Länsstyrelsen i Stockholms län. Länsstyrelsen i Stockholm fungerar som nationell kontaktpunkt för landets 21 länsstyrelser. Nätverksmyndigheterna ingår inte i de nationella beslutsforum som finns i satsningen. Vissa nätverksmyndigheter deltar i regionala samverkansråd och i de regionala underrättelsecentren. Utgångspunkten är att nätverksmyndigheterna bidrar frivilligt, på eget initiativ eller på förfrågan från satsningen alternativt från några av de samverkande myndigheterna.

Verksamhetsprocesser

Myndigheterna representerar ett antal verksamhetsprocesser varav många löper mellan myndigheterna. I den här redovisningen används verksamhetsprocesser för att sära på i huvudsak två olika processer – brottmålsprocessen och förvaltningsprocessen. I brottmålsprocessen arbetar man i huvudsak med lagföring, och här deltar alla brottsbekämpande myndigheter. Förvaltningsprocessen består primärt av de myndigheter som inte har ett brottsbekämpande uppdrag förutom i satsningen. Det som benämns administrativa och exekutiva åtgärder förekommer i förvaltningsprocessen. Ibland representerar myndigheterna tydligt en av processerna men ibland deltar de i två. Skatteverket har till exempel ett tydligt delat uppdrag i satsningen med en brottsbekämpande processdel som arbetar med skattebrott och en förvaltningsprocessdel som arbetar med beskattning och folkbokföring.

Figur 20 Strukturen för den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet

Bilaga 5.

Kvantitativa resultatmått och kvalitativa källor

Resultat- och utfallsmått fångar olika dimensioner av det operativa arbetet och avser främst

- arbetad tid (endast nationella insatser)
- utfall i brottmålsprocessen
- utfall av förvaltningsbeslut och administrativa åtgärder⁹⁷.

Dessutom finns ett flertal mått på internationell samverkan.

Huvudmåtten för bedömningen av utfallet i brottmålsprocessen är (ur tingsrättsdomar):

- Åtalade i tingsrätt – antal
- Dömda i tingsrätt – antal
- Brottstyper med fällande dom i tingsrätt – typ och antal
- Fängelsedömda i tingsrätt – antal (kön, ålder)
- Utdömd fängelseid i tingsrätt – år och månader
- Utdömd fängelseid i hovrätt – år och månader.

Redovisat av kontaktpersoner för uppföljning:

- Beslag av narkotika – vikt och typ
- Beslag av vapen – antal och typ
- Annat beslag (kontanter med mera) – antal, typ, belopp.

Ur tingsrättsdomar:

- Utdömda skadestånd i tingsrätt – belopp*
- Utdömda förverkande av brottutbyte – belopp**
- Utdömda näringsförbud – tid och antal personer.

* Här ingår även betalningsskyldighet till staten som inte avser förverkat brottutbyte.

** Här ingår även tillgångar som tagits i förvar enligt lagen (1974:1065) om visst stöldgods med mera.

Huvudmåtten, förvaltningsprocessen (redovisat av kontaktpersoner för uppföljning):

Skatteverket

- Beslutade skattehöjningar (inklusive skattetillägg) – belopp
- Beslutade betalningssäkringar – belopp och antal.

Försäkringskassan

- Stoppade utbetalningar (inklusive besparingsbelopp) – belopp och antal
- Beslutade återkrav – belopp och antal.

Arbetsförmedlingen

- Stoppade utbetalningar (inklusive besparingsbelopp) – belopp och antal
- Beslutade återkrav – belopp och antal.

Kronofogdemyndigheten

- Säkrade tillgångar i mål om kvarstad och förvar – belopp och typ av tillgångar⁹⁸
- Säkrade tillgångar i mål om betalningssäkring – belopp och typ av tillgångar
- Utmätta tillgångar – belopp och typ av tillgångar.

Kvalitativa källor

- Enkäter till
 - Myndigheterna
 - Regionala samverkansråden, nationella under rättelsecentrumet och aktionsgrupperna
 - Nätverksmyndigheterna
 - Samverkansforum (Juridiska expertnätverket, Kommunikationsgruppen, Säkerhetschefsnätverket, Utvecklingsgruppen)
- Intervjuer
 - Arbetet med de strategiska personerna.

97 Se *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2012*, s. 6. Rikspolisstyrelsen 2013, dnr A002.178/2013.

98 Detta utfall har också en direkt koppling till brottmålsprocessen.

Frågeställningar i enkäter till myndigheterna

4. Kommentrar till er operativa verksamhet och utfallet i satsningen under 2020 utefter den strategiska inriktningen. Till exempel utmaningar och framgångar i:

- Arbetet mot strategiska personer och deras nätverk
- Arbetet utefter särskilda skäl mot särskilda brottsfenomen
- Arbetet i geografiskt utsatta områden
- Arbetet utefter beaktanden – terrorism, penningtvätt och välfärdssystemet.

5. Kommentrar till i insatser beslutade av Operativa rådet avseende arbete nedlagd tid och utfall.

6. Kommentrar till arbete och utfall i de myndighetsgemensamma underrättelsecentren.

7. Kommentrar till insatser beslutade av Rsr avseende arbete och utfall i regionerna.

8. Beskriv eventuella förändringar i er strategiska verksamhet under 2020 kopplade till satsningen. Strategisk verksamhet i det här sammanhanget avser

- förslag till författningsändringar
- strategiska kommunikationsinsatser kopplade till satsningen
- verksamhetsutveckling på grund av satsningen
- förändringar i verksamhetsskydd eller annat säkerhetsarbete
- organisationsförändringar och
- brottsförebyggande verksamhet.

9. Kommentrar till strategiskt arbete i forum som satsningen har utöver det som beskrivits i fråga 5. Forum i satsningen är – Utvecklingsgruppen, Kommunikationsgruppen, Juridiska nätverket, Säkerhetschefsnätverket och Nuc.

- Effekter av satsningen.
- Samhällsnytta av satsningen.
- Övrigt ni vill lyfta fram om verksamhetsåret 2020, inklusive effekterna på arbetet i satsningen av coronaviruset och covid-19.

Frågeställningar i enkäter regionala samverkansråden, nationella underrättelsecentrumet och aktionsgrupperna

1. Kommentrar till er operativa verksamhet och utfallet i satsningen under 2020 utefter den strategiska inriktningen. Till exempel utmaningar och framgångar i:

- Arbetet mot strategiska personer och deras nätverk
- Arbetet utefter särskilda skäl mot särskilda brottsfenomen
- Arbetet i geografiskt utsatta områden
- Arbetet utefter beaktanden – terrorism, penningtvätt och välfärdssystemet.

2. Kommentrar till eventuellt brottsförebyggande arbete.

3. Kommentrar till strategisk verksamhet ni varit inblandade i.

4. Beskriv eventuella effekter och samhällsnytta av arbetet i satsningen.

5. Övrigt ni vill kommentera om verksamhetsåret 2020, inklusive effekterna på arbetet i satsningen av coronaviruset och covid-19.

Frågeställningar i enkäter till nätverksmyndigheterna

1. Kommentrar till er operativa verksamhet och åtgärder ni vidtagit inom ramen för operativa insatser under 2020.

2. Kommentrar till annan verksamhet ni bedrivit inom ramen för satsningen eller i nära anslutning till satsningen under 2020.

3. Övrigt ni vill lyfta fram om verksamhetsåret 2020, inklusive effekterna på arbetet i satsningen av coronaviruset och covid-19.

Frågeställningar i enkäter till samverkansforum i satsningen

1. Kommentrar till er verksamhet och de åtgärder ni vidtagit under 2020.

2. Övrigt ni vill lyfta fram om verksamhetsåret 2020, inklusive effekterna på arbetet i satsningen av coronaviruset och covid-19.

Huvudsakliga frågor vid intervjuerna inför bedömningen av arbetet mot strategiska personer

- Vem den strategiska personen är (övergripande om kapacitet, nätverk, kontakter, koppling till utsatt området och roll i brottsligheten etc.)?
- Vilka eventuella åtgärder och aktiviteter (typ och omfattning) har utförts med syftet att minska den strategiska personens kapacitet?
- Hur ser kapaciteten för den strategiska personen ser ut i nuläget?
- Hur ser ni på möjligheterna att framöver uppnå framgång i arbetet, främst under resterande delen av året?

Bilaga 6.

Operativt utfall

För överskådlighetens skull har samtliga värden som närmast kan avrundas till eller överstiger 10 miljoner kronor avrundats till hela miljontal. Värden som understiger 10 miljoner avrundas med en decimal. Antalsredovisningar avrundas i vissa tabeller enligt liknade princip.

Vissa historiska värden har förändrats sedan återrapportering för 2019, vilket kommenteras i tabellerna.

Tabell 2. Utfall i mkr redovisat av Skatteverket 2015–2020 utifrån insatserna beslutade av Operativa rådet (Nationellt) respektive regionalt operativt arbete (Regionalt)

	Nationellt		Regionalt		Totalt	
	Höjning av skatt*	Betalnings-säkringar	Höjning av skatt*	Betalnings-säkringar	Höjning av skatt*	Betalnings-säkringar
2015	43	13	41	4,0	84	17
2016	44	3,9	34	9,2	78	13
2017	69	21	16	3,6	85	27
2018	93	20	52	6,0	145	26
2019	104	23	73	17	177	40
2020	46	0	55	2,8	101	2,8
Totalt	399	74	271	42	670	119

* Inklusive skattetillägg.

Tabell 3. Utfall i mkr 2015–2020 redovisat av Försäkringskassan utifrån de nationella insatserna (Nationellt) respektive regionalt operativt arbete (Regionalt)

	Nationellt		Regionalt		Totalt	
	Återkravsbelopp	Skadestånd*	Återkravsbelopp	Skadestånd*	Återkravsbelopp	Skadestånd*
2015	1,4	0	3,5	4,8	4,9	4,8
2016	0,5	4,8	3,3	4,4	3,8	9,2
2017	1,3	0	4,3	0	6,4	0
2018	3,8	0,02	10	12	13	12
2019	13	0	10	0	23	0
2020	9,5	0	81	0	90	0
Totalt	30	4,8	110	21	140	26

* Utfallet för skadestånd avser beslut i tingsrätt. I det redovisade beloppet för skadestånd ingår inte den ränta på beloppet som tillkommer genom beslut i domen, vilket innebär att det faktiska skadeståndet är högre än vad som anges i tabellen. Skadestånd avser utdömt belopp i tingsrätt, vilket är en skillnad mot Försäkringskassans egen uppföljning där yrkat skadeståndsbelopp används som uppföljningsmått.

Tabell 4. Av Försäkringskassan redovisat besparingsbelopp i mkr 2015–2020 till följd av administrativa åtgärder utifrån de nationella insatserna (Nationellt) respektive regionalt operativt arbete (Regionalt)

	Besparingsbelopp*		
	Nationellt	Regionalt	Totalt
2015	10	47	57
2016	4,4	24	28
2017	2,0	24	26
2018	14	85	100
2019	6,1	20	26
2020	4,0	45	49
Totalt	42	246	287

* Beräkning utifrån förhindrade felaktiga utbetalningar.

Tabell 5. Utfall i mkr redovisat av Arbetsförmedlingen 2015–2020 utifrån nationella insatser beslutade av Operativa rådet (Nationellt) respektive regionalt operativt arbete (Regionalt)

	Nationellt		Regionalt		Totalt	
	Återkravsbelopp**	Skadestånd*	Återkravsbelopp**	Skadestånd*	Återkravsbelopp**	Skadestånd*
2015	15	0	4,2	0,3	19	0,3
2016	7,4	5,4	7,5	0	15	5,4
2017	0,1	0	0,9	0	1,0	0,0
2018**	0,2	0,2	1,1	0	1,3	0,2
2019	1,6	0,4	9,3	0	11	0,4
2020	0,5	0	3,6	0,7	4,1	0,7
Totalt	25	6,0	27	1,1	51	7,1

* Utfallet för skadestånd avser beslut i tingsrätt. I det redovisade beloppet för skadestånd ingår inte den ränta på beloppet som tillkommer genom beslut i domen, vilket innebär att det faktiska skadeståndet är högre än vad som anges i tabellen.

** På grund av att ett ärendehanteringssystem inte fungerat som avsett omfattar statistiken för återkrav enbart det första halvåret 2018.

Tabell 6. Av Arbetsförmedlingen redovisat besparingsbelopp i mkr 2015–2020 till följd av administrativa åtgärder utifrån de nationella insatserna (Nationellt) respektive regionalt operativt arbete (Regionalt)

	Besparingsbelopp*		
	Nationellt	Regionalt	Totalt
2015	0,0	6,1	6,1
2016	1,1	3,6	4,7
2017**	0,0	0,7	0,7
2018	0,5	5,5	6,0
2019	0,8	6,9***	7,7
2020	1,5	11	12
Totalt	4,0	34	38

* Beräkning utifrån förhindrade felaktiga utbetalningar. Sedan 2018 har rutinerna för att beräkna detta standardiserats.

** Underrapportering enligt uppgift från Arbetsförmedlingen.

*** Ändrat från 5,8 i föregående års redovisning. Totalvärdet har också ökat i enlighet med detta.

Tabell 7. Utfall i mkr 2015–2020 redovisat av Kronofogdemyndigheten för säkrade tillgångar utifrån nationella insatserna beslutade av Operativa rådet (Nationellt) respektive regionalt operativt arbete (Regionalt)

	Säkrade tillgångar					
	Nationellt		Regionalt		Summa	
	Kvarstad/förvar	Betalningssäkring	Kvarstad/förvar	Betalningssäkring	Kvarstad/förvar	Betalningssäkring
2015	12	6,3	10	5,4	22	12
2016	7,8	5,8	0	11	7,8	17
2017	19	20	0,3	2,5	19	23
2018	2,8	5,8	0	0,6	2,8	6,4
2019	5,6	3,0	4,6	5,5	10	8,5
2020	8,2	14	1,2	0,8	9,4	15
Totalt	47	41	15	25	62	66

Tabell 8. Utfall i mkr 2015–2020 redovisat av Kronofogdemyndigheten för utmäta tillgångar utifrån nationella insatser beslutade av Operativa rådet (Nationellt) respektive regionalt operativt arbete (Regionalt)

	Utmätta tillgångar		
	Nationellt	Regionalt	Totalt
2015	2,8	40	43
2016	13	38	51
2017	7,3	46	53
2018	36	12	48
2019	22	22	44
2020	11	23	35
Totalt	92	182	274

Tabell 9. Antal åtalade, fängelsedömda och fängelseår i tingsrättsdomar 2015–2020 utifrån nationella insatserna beslutade av Operativa rådet (Nationellt) respektive regionalt operativt arbete (Regionalt)

	Nationellt			Regionalt			Totalt		
	Åtalade	Fängelse-dömda*	Fängelse-år*	Åtalade	Fängelse-dömda*	Fängelse-år	Åtalade	Fängelse-dömda*	Fängelse-år*
2015	179	31	63	31	20	49	210	51	112
2016	139	59	187	47	23	37	186	82	224
2017	112	69	133	52	15	24	164	84	157
2018	171	93	231	71	34	84	242	127	315
2019**	76	45	104	66	39	74	142	84	177
2020	96	61	212	186	84	137	282	145	349
Totalt	773	358	930	453	215	406	1 226	573	1 335

* Förverkad tidigare utdömd villkorlig frigivning samt samhällstjänst som missköts och omvandlats till fängelse ingår inte. Det betyder att den faktiskt utdömda fängelse tiden är längre än det som anges i tabellen.

** För Nationellt har antalet åtalade förändrats från 68 i föregående års redovisning, fängelsedömda från 42 och, fängelseår från 96. Totalvärdena har ändrats i enlighet med dessa förändringar.

Tabell 10. Redovisade beslag av narkotika i kilogram 2015–2020 utifrån nationella insatser beslutade av Operativa rådet (Nationellt) respektive regionalt operativt arbete (Regionalt)

	Nationellt			Regionalt			Totalt		
	Amfetamin	Kokain	Cannabis/marijuana	Amfetamin	Kokain	Cannabis/marijuana	Amfetamin	Kokain	Cannabis/marijuana
2015	26	57	43	16	0	31	42	57	74
2016	34	2,1	244	0	2,4	32	34	4,5	276
2017	81	5,6	51	0	0	0	81	5,6	51
2018	1,9	2,7	150	2,5	0,1	18	4,4	2,8	168
2019	48*	2,5	157*	4,9	1,3	16	53	3,8	173
2020	49	49	470	80	7,1	26	129	57	496
Totalt	240	119	1 115	104	11	123	343	130	1 239

* I redovisningen av nationella insatser rapporterades ytterligare 11 kilo amfetamin och 22 kilo cannabis i insatsen mot dödligt våld. Dessa beslag har eftersom det bedöms osäkert om detta arbete bedrivits inom satsningen och huruvida dessa beslag kommer att följas i eventuell vidare rättslig process. I stort kan sägas att det sannolikt funnits flera beslag i denna insats som kunnat kopplas till satsningen, men som inte följts upp.

Tabell 11. Redovisade beslag av narkotikaklassade tabletter 2015–2020 utifrån nationella insatser beslutade av Operativa rådet (Nationellt) respektive regionalt operativt arbete (Regionalt). Avrundningsfel kan förekomma

	Tabletter		
	Nationellt	Regionalt	Totalt
2015	60 000	1 000	61 000
2016	4 000	60 000	64 000
2017	180 000	30 000	210 000
2018	50 000	8 000	58 000
2019	180 000*	24 000	204 000
2020	450 000	115 000	565 000
Totalt	744 000	238 000	1 162 000

* En mindre mängd beslagtagna tabletter har exkluderats för insatsen mot dödligt våld i enlighet med det som beskrevs under tabell 9.

Tabell 12. Redovisade beslag av antal vapen och sprängmedel 2015–2020 utifrån insatserna beslutade av Operativa rådet (Nationellt) respektive regionalt operativt arbete (Regionalt)

	Nationellt				Regionalt				Totalt			
	Automatvapen	Gevär	Pistoler/revolvrar	Handgranater/granatvapen*	Automatvapen	Gevär	Pistoler/revolvrar	Handgranater/granatvapen*	Automatvapen	Gevär	Pistoler/revolvrar	Handgranater/granatvapen*
2015	8	2	2	0	1	3	1	0	9	5	3	0
2016**	5	5	4	24	0	0	0	0	5	5	4	24
2017	8	0	12	2	0	0	0	0	8	0	12	2
2018	6	6	25	6	0	0	8	0	6	6	33	6
2019	2	2	19	0	4	1	11	0	6	3	30	0
2020	7	4	9	2	4	6	15	1	11	10	24	3
Totalt	36	19	73	34	9	10	35	0	45	29	108	35

* Detta mått är nytt och har ersatt det tidigare explosiva varor.

** Under 2016 beslagtogs ett stort antal vapen av militär typ i ett annat land med misstanke om att vapnen var avsedda för Sverige.

Tabell 13. Utfall i mkr (avrundade värden) från tingsrättsdomar 2015–2020 som avser tillgångsriktad brottsbekämpning utifrån insatserna beslutade av Operativa rådet (Nationellt) respektive regionalt operativt arbete (Regionalt)

	Nationellt			Regionalt			Summa		
	Förverkat brottsutbyte m.m.*	Skadestånd m.m.**	Företagsbot och dagsbot***	Förverkat brottsutbyte m.m.*	Skadestånd m.m.**	Företagsbot och dagsbot***	Förverkat brottsutbyte m.m.*	Skadestånd m.m.**	Företagsbot och dagsbot***
2015	0,1	1,1	1,8	0,8	5,4	0,8	0,9	6,5	2,7
2016	0,6	21	4,4	21	33	0,3	22	54	4,7
2017	3,8	1,2	0,7	0,3	0,1	0	4,1	1,3	0,7
2018	15	1,0	0,6	0,03	28	5,1	15	29	5,7
2019	0,7	0,7	3,1	0,6	3,0	0,5	1,3	3,7	3,5
2020	5,2	19	0,1	36	22	0,3	41	41	0,4
Totalt	25	44	11	59	91	7,0	84	135	18

* Utöver förverkat brottsutbyte ingår tillgångar som tagits i förvar enligt lagen (1974:1065) om visst stöldgods med mera.

**I det redovisade beloppet för skadestånd ingår inte den ränta på beloppet som tillkommer genom beslut i domen, vilket innebär att det faktiska skadeståndet är högre än vad som anges i tabellen.

Tabell 14. Utfall i mkr från tingsrättsdomar 2015–2020 som avser näringsförbud utifrån insatserna beslutade av Operativa rådet (Nationellt) respektive regionalt operativt arbete (Regionalt)*

	Nationellt		Regionalt		Summa	
	Näringsförbud (år)	Personer med näringsförbud	Näringsförbud (år)	Personer med näringsförbud	Näringsförbud (år)	Personer med näringsförbud
2015	28	6	29	7	57	13
2016	51	9	34	6	85	15
2017	39	8	26	6	65	14
2018	43	8	8	2	51	10
2019	37	7	30	9	67	16
2020	16	4	12	4	28	8
Totalt*	204	40	139	34	343	74

* Statistiken omfattar följaktligen inte de näringsförbud som eventuellt utdömts i förvaltningsdomstol.

Bilaga 7.

Nationella insatser

Tabell 15. Tabell 7. Antalet nationella insatser åren 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totalt
Beslutade	6	9	6	8	6	5	40
Avslutade	2	5	4	5	10	4	30
Pågående från tidigare år	12	16	20	22	25	23	
Pågående under året	18	25	26	30	31	26*	
Med redovisad arbetstid under året	24	31	31	38	36	34	

* Av dessa var 10 under bevakning, det vill säga att det inväntas ett slutligt avgörande i domstol, vid årets utgång.

Tabell 16. Antal beslutade och pågående nationella insatser per inriktning 2018–2020*

	2018		2019		2020	
	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående
Strategisk person	4	15	2	13	3	14
Särskilda skäl	2	14	3	16	2	12
Utsatt område	2	2	0	2	0	0
Totalt	8	31	5	31	5	26

* I många av de nationella insatserna har flera inriktningar angetts vid beredningen av och beslutet om insatsen. Statistiken baseras i dessa fall på en bedömning av vilken av inriktningarna som varit den huvudsakliga. Det är till exempel vanligt att arbetet primärt riktar sig mot strategisk person, men att dennes nätverk i huvudsak finns i ett utsatt område.

Tabell 17. Redovisade resurstimmar (avrundade cirkavärden) för operativt arbete i nationella insatser åren 2015–2020 uppdelat per myndighet (sorterat i fallande ordning efter antalet 2020). Avrundningsfel kan förekomma

	Antal						Andel %					
	2015	2016	2017	2018	2019*	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Totalt	361 000	347 000	405 000	350 000	345 000	390 000	100	100	100	100	100	100
Polis- myndigheten	270 000	260 000	320 000	280 000	280 000	335 000	75	75	79	80	81	86
Aktionsgrupp	184 000	215 000	250 000	235 000	250 000	275 000	51	62	62	68	72	70
Linjepersonal	86 000	45 000	70 000	45 000	30 000	60 000	24	13	17	12	9	16
Summa andra myndigheter	91 000	87 000	85 000	70 000	65 000	55 000	25	25	21	20	19	14
Åklagar- myndigheten	24 200	21 600**	14 300	9 600***	12 200	13 600	6,7	6,2	3,5	2,8	3,5	3,5
Skatteverket	24 500	27 100	29 300	23 500	22 400	11 700	6,8	7,8	7,0	6,8	6,5	3,0
Tullverket	7 000	1 500	8 500	5 400	3 400	11 700	1,9	0,4	2,1	1,6	1,0	3,0
Kriminal- vården	3 500	5 300	3 100	5 100***	5 000	7 800	1,0	1,5	0,8	1,5	1,4	2,0
Ekobrotts- myndigheten	17 900	27 100	25 900	21 200	18 500	7 000	6,0	7,8	6,3	6,1	5,4	1,8
Kronofogde- myndigheten	1 100	1 200	1 250	1 200	1 300	1 360	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Försäkrings- kassan	1 500	1 000	2 100	1 600	1 300	590	0,4	0,3	0,5	0,5	0,4	0,2
Arbets- förmedlingen	1 000	255	310	390	590	345	0,3	0,07	0,1	0,1	0,2	0,1
Säkerhets- polisen	5 000	220	1 100	1 100	380	120	1,4	0,06	0,3	0,3	0,1	0,0
Migrations- verket	335	390	25	10	130	120	0,1	0,1	0,01	0	0,04	0,03
Kust- bevakningen	4 700	1 050	15	0	0****	30	1,3	0,3	0	0	0	0,01

* I det totala antalet redovisade timmar ingår tiden som redovisades för insatsen mot dödligt våld, som ger en skev bild av den insatsen och dess arbetade tid eftersom enbart tre myndigheter redovisat i den för hela perioden som den pågick. De myndigheter som främst redovisade tid i denna insats var Åklagarmyndigheten (867 timmar), Skatteverket (518 timmar), Kriminalvården (164 timmar) och Kronofogdemyndigheten (130 timmar).

** Konstaterad underrapporterad tid relaterad till en tidigare insats som ledde till rättegång och dom i ett stort mål om grovt narkotikabrott under 2016.

*** Sannolikt finns en betydande underrapportering utifrån att de lagförda och fängelsedömda i flera insatser omfattat processer där Åklagarmyndigheten respektive Kriminalvården inte varit införstådda med att de, och personerna som ingick, omfattade arbete i satsningen.

**** Det arbetades med flygspaning i en av de nationella insatserna. Dock redovisades inte den arbetade tiden, varför det inte kan återges någon specifik tid.

Bilaga 8.

Regionala operativa insatser

Under 2017 utvecklades uppföljningen av det regionala arbetet till att omfatta regionala insatser. Ytterligare utveckling av uppföljningen skedde under 2018. I denna redovisning omfattar antalet regionala insatser respektive underrättelseärenden enbart åren 2018–2020.

Tabell 18. Fördelning av antal regionala insatser 2018–2020

	2018	2019	2020	Totalt
Beslutade	44	69	46	159
Pågående	78	119	138	
Avslutade	31	28	43	102

Tabell 19. Antal beslutade och pågående regionala insatser per inriktning 2018–2020

	2018		2019		2020	
	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående
Strategisk person	15	25	13	29	12	31
Särskilda skäl	11	23	33	50	27	69
Utsatt område	18	30	23	40	7	45
Totalt	44	78	69	119	46	145

Tabell 20. Antal beslutade och pågående regionala insatser per angivet beaktande 2018–2020

	2018		2019		2020	
	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående
Penningtvätt	9	19	19	36	13	44
Terrorism	3	3	4	8	0	8
Välfärdssystem	18	31	27	51	19	61
Totalt	45	88	71	133	48	154
<i>Bortfall (insatser)</i>	15	35	21	38	16	41

Tabell 21. Angivna brottstyper totalt (1:a, 2:a och 3:e hand) i beslutade och pågående regionala insatser 2018–2020.

	2018		2019		2020	
	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående
Skattebrott*	19	40	25	52	12	56
Bokföringsbrott*	13	29	9	26	2	21
Penningtvättsbrott*	4	10	13	22	7	25
Övriga ekobrott*	1	3	2	4	3	6
Bedrägerier (ej bidragsbrott)**	2	6	5	11	5	23
Bidragsbrott**	10	16	10	25	8	16
Narkotikabrott	8	9	7	13	5	16
Vapenbrott	3	3	3	6	2	7
Brott mot person	3	3	2	5	3	8
Annat brott	12	15	12	18	12	25
Totalt	75	134	88	182	59	203
<i>Bortfall (insatser)</i>	9	14	17	26	14	31

* Samtliga dessa avser ekonomisk brottslighet.

** Räknas i uppföljningen av domar som bedrägeri- eller bidragsbrott.

Tabell 22. Ledningsaktörer respektive aktiva i regionala insatser* 2018–2020 (sorterat i fallande ordning efter ledningsaktörer i pågående insatser 2020)

	2018				2019				2020			
	Beslutade		Pågående		Beslutade		Pågående		Beslutade		Pågående	
	Ledning	Aktiv	Ledning	Aktiv	Ledning	Aktiv	Ledning	Aktiv	Ledning	Aktiv	Ledning	Aktiv
Skatteverket	13	29	28	54	18	33	38	69	18	20	47	77
Polisen (exklusive Säpo)	20	32	33	48	17	19	36	44	13	20	40	51
Ekobrottsmyndigheten	3	7	14	22	17	16	30	32	9	10	36	42
Försäkringskassan	4	12	9	24	9	10	18	26	5	3	16	23
Arbetsförmedlingen	5	17	6	27	4	9	9	27	3	4	11	24
Kronofogde- myndigheten	5	17	5	29	4	14	5	29	7	7	10	27
Tullverket	0	5	0	9	2	4	2	10	0	1	2	9
Migrationsverket	0	7	0	9	1	7	1	14	1	5	2	18
Åklagarmyndigheten**	2	5	3	8	1	4	1	7	2	2	2	8
Säkerhetspolisen	0	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1
Kustbevakningen	1	2	1	3	0	0	1	2	0	1	0	2
Kriminalvården	0	4	0	4	1	3	1	7	0	3	0	6
Annan myndighet/aktör	2	12	0	22	1	1	2	12	1	0	2	9
Samtliga myndigheter	0	2	0	5	3	3	6	10	4	4	10	12
Totalt	55	152	99	265	79	124	151	290	63	80	179	309
<i>Bortfall (insatser)</i>	2	0	3	0	1	11	2	11	0	8	0	17

* Aktörerna kan uppgå till tre ledare och tio aktiva. Observera att fler än en ledare eller aktiv kan anges per insats.

** För en insats gäller att det finns en skillnad mellan att myndigheter i samråd beslutar om att stödja en insats och för de i förundersökningen ansvariga åklagarnas mandat.

Bilaga 9.

Underrättelseärenden

Under 2017 utvecklades uppföljningen av det regionala arbetet till att omfatta regionala insatser. Ytterligare utveckling av uppföljningen skedde under 2018. I denna redovisning kommer antalet regionala insatser respektive underrättelseärenden enbart att omfatta åren 2018–2020.

Tabell 23. Antal underrättelseärenden 2018–2020

	2018	2019	2020	Totalt
Beslutade	47	42	45	294
Pågående	119	112	105	
Avslutade	47	48	35	256

Tabell 24. Antal beslutade och pågående underrättelseärenden per inriktning 2018–2020

	2018		2019		2020	
	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående
Strategisk person	12	44	4	29	4	25
Särskilda skäl	27	46	25	52	23	48
Utsatt område	8	29	13	31	3	20
Totalt	47	119	42	112	30	93

Tabell 25. Antal beslutade och pågående underrättelseärenden per angivet beaktande 2018–2020

	2018		2019		2020	
	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående
Penningtvätt	17	51	18	54	16	48
Terrorism	2	22	4	23	20	17
Välfärdssystem	13	42	22	53	5	56
Totalt	32	115	44	130	41	121
<i>Bortfall (ärenden)</i>	15	41	11	31	14	31

* Mer än ett beaktande per insats kan rapporteras.

Tabell 26. Angivna brottstyper totalt (1:a, 2:a och 3:e hand) i beslutade och pågående underrättelseärenden 2018–2020

	2018		2019		2020	
	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående	Beslutade	Pågående
Skattebrott*	22	56	18	48	15	39
Bokföringsbrott*	9	22	4	13	5	8
Penningtvättsbrott*	12	32	12	33	15	33
Övriga ekobrott*	2	7	2	8	6	9
Bedrägerier (ej bidragsbrott)**	9	15	8	19	6	15
Bidragsbrott**	17	32	10	25	17	26
Narkotikabrott	11	33	12	39	10	34
Vapenbrott	3	12	5	18	3	7
Brott mot person	2	6	1	6	6	20
Annat brott	12	29	16	31	11	29
Totalt	99	244	88	240	94	220
<i>Bortfall (ärenden)</i>	5	19	3	20	4	14

* Samtliga dessa avser ekonomisk brottslighet.

** Räknas i uppföljningen av domar som bedrägeri- eller bidragsbrott.

Tabell 27. initiativtagare respektive mottagare av underrättelseärenden* vid de myndighetsgemensamma underrättelsecentren 2018–2020 (sorterat i fallande ordning efter initiativtagare i pågående underrättelseärende 2020)

	2018				2019				2020			
	Beslutade		Pågående		Beslutade		Pågående		Beslutade		Pågående	
	Initiativ	Mottagare	Initiativ	Mottagare	Initiativ	Mottagare	Initiativ	Mottagare	Initiativ	Mottagare	Initiativ	Mottagare
Polisen (exklusive Säpo)	19	13	55	36	17	8	51	33	24	10	58	26
Skatteverket	10	19	25	53	5	12	17	42	10	4	15	30
Ekobrottsmyndigheten	4	5	12	18	3	6	11	22	3	4	8	15
Försäkringskassan	1	5	4	21	3	10	5	29	5	1	7	16
Tullverket	2	4	8	16	2	0	8	8	1	0	6	8
Arbetsförmedlingen	4	4	8	17	3	4	6	11	0	2	4	10
Säkerhetspolisen	3	1	5	6	2	1	4	4	0	0	3	2
Migrationsverket	2	1	3	9	1	1	1	7	1	1	2	8
Kustbevakningen	1	0	3	3	1	0	3	3	0	0	2	2
Åklagarmyndigheten**	0	1	1	4	0	0	1	2	0	0	1	3
Kronofogde-myndigheten	0	7	0	17	1	3	1	12	3	3	0	9
Kriminalvården	0	0	0	3	0	1	0	3	0	0	0	0
Annan myndighet/aktör	0	5	1	13	0	6	1	13	3	5	3	19
Samtliga myndigheter	18	4	38	15	14	1	34	11	10	4	24	12
Totalt	64	69	163	231	52	53	143	200	60	34	133	160
<i>Bortfall (antal ärenden)</i>	0	17	11	42	2	23	11	48	2	14	12	55

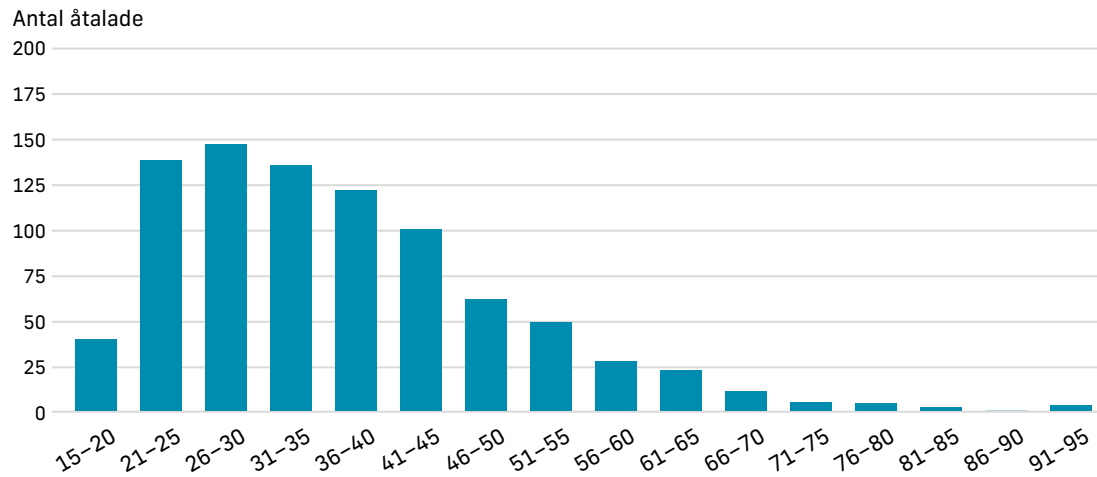
* Aktörerna kan uppgå till tre initiativtagare och tio mottagare. Observera att fler än en initiativtagare eller mottagare kan anges per ärende.

** För ett ärende gäller att det finns en skillnad mellan att myndigheter i samråd beslutar om att stödja en insats och för de i förundersökningen ansvariga åklagarnas mandat.

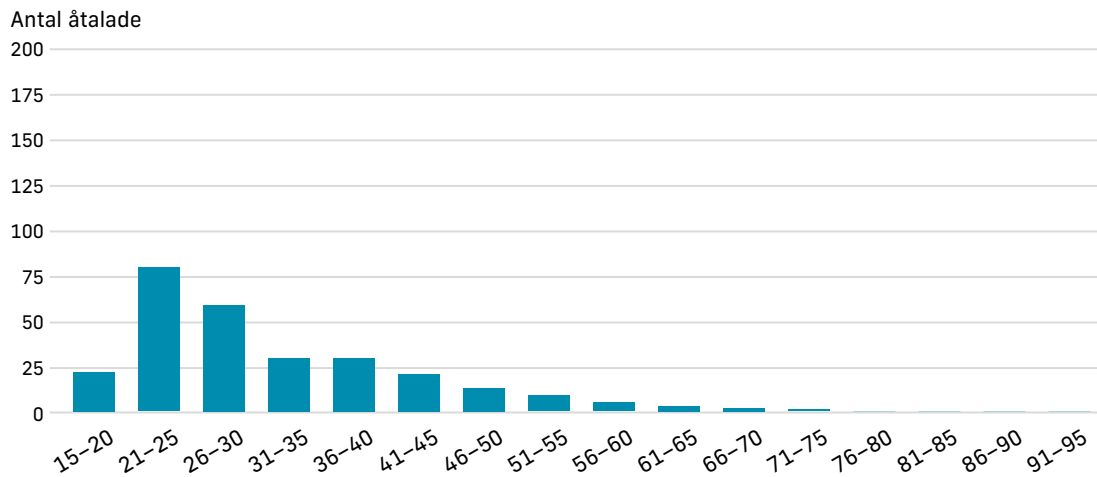
Bilaga 10.

Grafisk presentation av de åtalades kön och ålder

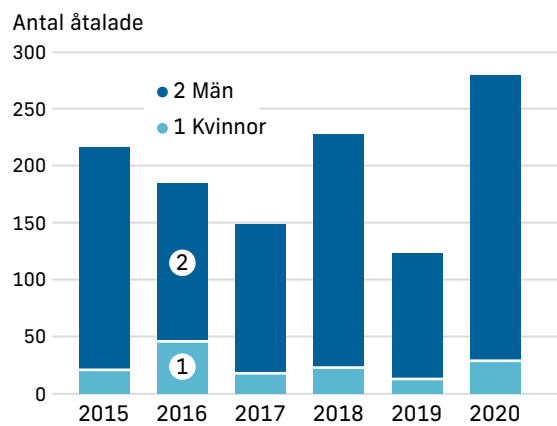
Figur 22. Ålder för de åtalade vid meddelad tingsrättsdom 2015–2020, uppdelat i femårsintervaller

Figur 23. Ålder för de åtalade vid meddelad tingsrättsdom 2020, uppdelat i femårsintervaller

Figur 24. Antalet åtalade, män respektive kvinnor, i tingsrätten 2015–2020

Bilaga 11.

Tabell över effekten av hovrättsdomar (utdömd fängelsestid)

Tabell 28. Utdömd fängelsestid (år) i tingsrättsdomar respektive efter åtföljande hovrättsdomar samt kvot uttryckt i procent, 2015–2020

	Utdömd fängelsestid (år)*		
	Tingsrätt	Efter hovrätt	Kvot efter hovrätt
2015	249	238	95 %
2016	156	132	85 %
2017	153	129	84 %
2018	294	263	89 %
2019	179	158	88 %
2020	247	208	84 %
Totalt 15–20	1 279	1 128	88 %
Totalt 16–20	1 029	890	86 %
Totalt 17–20	873	758	87 %
Totalt 18–20	721	629	87 %

* Baserat på datum för meddelad hovrättsdom, vilket innebär att den föregående tingsrättsdomen kan ha meddelats under tidigare år.

 ARBETSFÖRMEDLINGEN
SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

 Ekobrottsmyndigheten

 Försäkringskassan

 Kriminalvården

 Kronofogden

 KUSTBEVAKNINGEN

 Migrationsverket

 Polisen

 Skatteverket

 Säkerhetspolisen

 Tullverket

 ÅKLAGARMYNDIGHETEN